

Riksdagens protokoll

2012/13:122

Torsdagen den 13 juni

Kl. 09.00 – 16.18

Protokoll
2012/13:122

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 7 juni.

2 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan

Andre vice talmannen meddelade att val till Nordiska rådets svenska delegation skulle äga rum *tisdagen den 18 juni kl. 9.00*.

3 § Anmälan om protokollsutdrag från utskott

Andre vice talmannen anmälde att ett utdrag ur prot. 2012/13:38 för tisdagen den 11 juni i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag inkommit från miljö- och jordbruksutskottet.

4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2012/13:460

Till riksdagen

Interpellation 2012/13:460 Samhällets ansvar för en lyckad skolgång av Gunilla Svantorp (S)

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 26 juni 2013.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade resor och engagemang samt att det varit fullt på listan vid tidigare interpellationstillfällen inom svarstiden.

Stockholm den 3 juni 2013

Utbildningsdepartementet

Jan Björklund

Interpellation 2012/13:466

Till riksdagen

Interpellation 2012/13:466 Nedsörningarna på Högskolan Dalarna av Carin Runeson (S)

Interpellationen kommer att besvaras onsdagen den 26 juni 2013.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade resor och engagemang samt att det varit fullt på listan vid tidigare interpellationstillfällen inom svarstiden.

Stockholm den 3 juni 2013

Utbildningsdepartementet

Jan Björklund

Interpellation 2012/13:467

Till riksdagen

Interpellation 2012/13:467 Svenska elevers tillgång till digitala lärvverktyg och öppna läresurser av Cecilia Dalman Eek (S)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 27 juni 2013.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade resor och engagemang samt att det varit fullt på listan vid tidigare interpellationstillfällen inom svarstiden.

Stockholm den 3 juni 2013

Utbildningsdepartementet

Jan Björklund

Interpellation 2012/13:481

Till riksdagen

Interpellation 2012/13:481 Ökat söktryck till Malmö högskola av Marie Granlund (S)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 27 juni 2013.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade resor och engagemang samt att det varit fullt på listan vid tidigare interpellationstillfällen inom svarstiden.

Stockholm den 3 juni 2013

Utbildningsdepartementet

Jan Björklund

5 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

2012/13:170 till justitieutskottet

2012/13:174 till miljö- och jordbruksutskottet

2012/13:175 till socialutskottet

Framställning

2012/13:RS7 till konstitutionsutskottet

6 § Genomförande av direktivet om sanktioner mot arbetsgivare och genomförande av blåkortsdirektivet

*Genomförande
av direktivet om
sanktioner mot
arbetsgivare och
genomförande av
blåkortsdirektivet*

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2012/13:SfU8
Genomförande av direktivet om sanktioner mot arbetsgivare (prop.
2012/13:125) och
socialförsäkringsutskottets betänkande 2012/13:SfU13
Genomförande av blåkortsdirektivet (prop. 2012/13:148).

Anf. 1 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1 när det gäller SfU8 *Genomförande av direktivet om sanktioner mot arbetsgivare* och till reservation 1 när det gäller SfU13 *Genomförande av blåkortsdirektivet*.

Herr talman! I dag har vi ett arbetskraftssystem som gör det möjligt för människor från länder utanför EU att komma till vårt land och arbeta. Rörlighet över gränser är bra, och vi vill att Sverige ska vara ett öppet land. Vad vi inte vill ha är dock en situation med jobbrafficking, lönedumpning och utnyttjande av människor i utsatta situationer, något vi dess värre har fått se många exempel på i rapporter från fackförbund och reportage i medierna. Vi har också sett hur papperslösa utnyttjas genom att exploateras på arbetsmarknaden.

Vi har i debatten kring arbetskraftsinvandring varit tydliga med att vi vill ha skärpta regler med efterhandskontroll av skatter och avgifter via Skatteverket, kontroll av företagen och bindande anställningsavtal för att stärka den enskilde arbetstagaren. I dag vet vi att arbetskraftstillstånd utfärdas på falska grunder. Det förekommer till och med uppgifter om att dessa kan köpas. EU:s direktiv om sanktioner mot arbetsgivare är viktigt för att ordning och reda på arbetsmarknaden ska kunna upprätthållas och för att inte seriösa arbetsgivare slås ut av oseriösa företag eller enskilda.

Herr talman! Det ena betänkandet vi nu hanterar handlar om att införa sanktioner mot arbetsgivare som anställer personer som vistas utan tillstånd i landet. Arbetsgivaren ska kunna dömas till böter eller, vid försvårande omständigheter, fängelse. Arbetsgivaren ska också kunna fräntas sin rätt till alla offentliga stöd, bidrag och förmåner under fem års tid samt bli återbetalningsskyldig för offentliga stöd, bidrag och förmåner som betalats ut i upp till tolv månader innan brottet kom till polisens kännedom.

Dessutom föreslås att den som anlitar en underentreprenör ska se till att underentreprenören inte utför arbetena med hjälp av anställda som vistas i landet utan tillstånd. Även det här har vi sett rapporter om i medierna – stora, kända företag som exempelvis McDonalds har haft underentreprenörer vars anställda har fått mycket dåliga villkor och dessutom inte haft tillstånd att vara här.

För oss är det också särskilt viktigt att den person som har varit anställd ska få rätt till lön och ersättning för det arbete han eller hon har utfört. Personen ska också kunna beviljas uppehållstillstånd vid en begäran om ersättning. Grundläggande skyddsregler inom arbetsrätt och arbetsmiljö kan tillämpas, och grundläggande rättigheter som föreningsfrihet och därmed rätten att organisera sig fackligt gäller oavsett om personen har tillstånd att vistas i landet eller ej.

Herr talman! Det fanns en utredning som lade fram förslag redan 2010, och man kan fråga sig varför det egentligen har dröjt så länge för regeringen att få detta på plats. Till skillnad från utredningens förslag väljer dock regeringen och även utskottets majoritet att använda begreppet ”minimilön” i stället för ”lön och ersättning i enlighet med tillämpligt svenskt kollektivavtal”. Det kan tyckas vara en liten, obetydlig detalj, men det har i tidigare lagstiftning visat sig att det är just de små detaljerna som kan få stora konsekvenser för den enskilde.

Om regeringen och den borgerliga majoriteten tillsammans med Miljöpartiet vill stå bakom den svenska modellen anser vi socialdemokrater att de inte kan välja bort enskilda delar.

Herr talman! Det andra betänkandet, om genomförande av blåkortsdirektivet, handlar om införandet av ett uppehållstillstånd och ett arbetstillstånd för högkvalificerad anställning för tredjelandsmedborgare, det vill säga personer utanför EU. För att beviljas ett EU-blåkort krävs bland annat att lönen är minst en och en halv gång den genomsnittliga bruttoårslönen i Sverige och att personen har en högskoleutbildning eller fem års motsvarande yrkeserfarenhet.

Vid införandet av detta direktiv väljer dock utskottsmajoriteten att följa regeringens förslag också i den här frågan och även här föreslå att det ska vara ett anställningserbjudande som ligger till grund för ansökan – inte ett bindande anställningsvillkor. Det är alltså samma regler som finns för dagens arbetskraftsinvandring och som vi har sett användas som ett kryphål av oseriösa arbetsgivare. Det försvagar den anställdes förhandlingsposition.

Det här är en kritik som har framförts inte bara av oss och Vänsterpartiet utan också av fackföreningar runt om i Sverige. TCO framhåller i sitt remissvar att en arbetsgivare kan lova en sak i tillståndsprocessen och sedan skriva något helt annat i ett anställningskontrakt utan att arbetstagararen vid en eventuell tvist kan åberopa den högre lönen. Varför Miljöpartiet väljer att backa upp regeringspartierna när det gäller regler som försvagar den enskilde är svårbegripligt.

Herr talman! Den globaliserade brottsligheten och människohandeln leder till utsatthet och beroendeställning för många människor. Detta utgör en politisk utmaning såväl för Sverige och EU som för övriga världen. Orättvisa ekonomiska villkor och avsaknaden av demokrati är några förutsättningar för människohandel, och framtida åtgärder bör därför sikta på att minska klyftor och stärka demokratin.

Att skapa lagliga vägar in i EU är en viktig del för att ge fler människor möjlighet till arbete på vår kontinent. Vi vill framhålla att människor som kommer till Sverige inte ska kunna utnyttjas som billig arbetskraft med usla arbetsvillkor. Svenska kollektivavtal ska gälla på svensk arbetsmarknad. Därför, herr talman, måste jag säga att det är tråkigt att de borgerliga partierna och Miljöpartiet trots upprepade varningar från

både LO och TCO fortsätter att skapa hål som sakta men säkert punkterar den svenska modellen.
(Applåder)

Anf. 2 DAVID LÅNG (SD):

Herr talman! Det är nog ingen hemlighet för någon att Sverigedemokraterna har starka synpunkter på att beslut som ska gälla i Sverige tas i utlandet och att lagar som stiftas i Sverige mer eller mindre har trugats på oss från EU.

Sveriges riksdag kom som bekant till efter ett uppror bland den svenska allmogen. Det var ett uppror som berodde just på att beslut i Sverige togs av främmande makter. Detta folkliga uppror leddes av Engelbrekt Engelbrektsson, och i en hyllningsdikt till hans ära står det bland annat: Aldrig skall ditt fosterland bli byte i inkräktarens hand, ej lagar på oss trugas.

Även Gustav Vasa sade en del tänkvärda ord i sitt avskedstal till Sveriges riksdag år 1560. Han sade: De som till åren komma äro hava de själva sett huru som fäderneslandet uti stort betryck och elände fordom varit under främmande herrskap och konungar.

År 1560 var man alltså tvungen att vara till åren kommen för att minnas att Sverige hade lytt under utländska makthavare, men i dag – år 2013 – är det en högst levande realitet för alla svenskar. Sverige har i det avseendet gått bakåt i utvecklingen. Det har vi gjort därför att Sveriges nuvarande regering och även de rödgröna oppositionspartierna i allt större utsträckning valt att acceptera att lagar i dag trugas på det svenska folket från utlandet och att Sverige åter hamnar under främmande herrskap och kanske inte konungar men väl byråkrater.

Det faktum att Sverige tar direktiv från utlandet är principiellt fel och ett avsteg från vår nationella suveränitet och det självbestämmande som vi har kämpat oss till under århundraden.

Herr talman! Hur ställer man sig då till EU-direktiv som i sak är ett steg i rätt riktning? Vi debatterar två sådana just nu. Det är betänkande 8 som handlar om sanktioner mot företag som anställer illegal arbetskraft och betänkande 13 om blåkortsdirektivet. Jag skulle vilja redogöra för Sverigedemokraternas syn på dessa i tur och ordning.

Direktivet om sanktioner mot företag som anställer illegal arbetskraft sändes till oss som ett så kallat minimidirektiv, det vill säga att nivåer på sanktioner och andra bestämmelser ska vara satta på en minsta gemensamma nivå för medlemsländerna.

Tyvärre har regeringen valt att ta fasta på ordet mini. Vi har nu en möjlighet att påverka företagare med avskräckande sanktioner för att kanske inte helt upphöra med ohederligt beteende men åtminstone minska problemen med dessa.

Grunden till en effektiv lösning är att göra den upplevda risken med att anställa illegala invandrare högre än den förväntade förtjänsten. Låga löner, undanhållen skatt och orimliga arbetsvillkor är några exempel på hur en företagare kan vinna ekonomiskt på att anställa illegala utlänningar. Det kan handla om väldigt mycket pengar att vinna på det. Det måste man ha klart för sig när man sätter upp nivåer för sanktionerna.

Ett halvt prisbasbelopp på upp till tre månader och därefter ett helt prisbasbelopp avskräcker inte i tillräcklig omfattning. Det är också trä-

kigt att regeringen inte inser allvaret i dessa brott. Det är brott mot både samhället och individen.

I dag kan man i allvarliga fall dömas till fängelse för skattebrott. Men regeringen verkar inte ha insett att företagare som anställer illegal arbetskraft också gör sig skyldiga till skattebrott eftersom regeringen har föreslagit lägre sanktionsnivåer. Anställer man illegala och inte anmäler det till Skatteverket och de inte betalar skatt är det också skattebrott.

Sverigedemokraterna föreslår därför att dessa lagbrott ska kunna ge ekonomiska sanktioner på upp till tre prisbasbelopp, fängelse upp till sex år, återkallad F-skatt, speciellt vid grova fall, och ett fullständigt betalningsansvar för alla kostnader som rör utlänningens återresa med mera.

Att som regeringen hävda att återvändandekostnaderna ryms i de föreslagna sanktionsnivåerna är direkt felaktigt. Enligt Kriminalvårdens årsredovisning 2008 framkom tydligt att den samlade genomsnittliga kostnaden för återvändandet av dessa människor är 60 000–66 000 kronor beroende på om det är Kriminalvården eller Migrationsverket som hanterar ärendet och inte runt de 12 000 kronor som regeringen hävdar.

Det finns också en annan aspekt i det hela. Så länge billig arbetskraft kommer hit från tredjeland kommer det alltid att finnas oseriösa företag som är villiga att utnyttja dessa för egen vinning. Vi måste också få individerna att förstå att en illegal anställning inte är godtagbart i Sverige. Att komma hit och arbeta illegalt ska inte bli en gräddfil för uppehållstillstånd.

Regeringen föreslår att vid behov ska individen kunna få förlängt tillfälligt uppehållstillstånd från en förundersökningsledare. Det är naturligtvis viktigt att polisen kan få tillgång till all nödvändig bevisning. Men det måste också finnas en konkret gräns. Sverigedemokraternas förslag är att vi på önskan från en förundersökningsledare endast beviljar tillfälligt förlängt uppehållstillstånd på max en månad i taget.

Vi måste också belysa förutsättningarna för att sanktioner över huvud taget ska kunna utdelas. Det måste finnas en omfattande kontrollverksamhet. Med regeringens förslag på sex rikstäckande årsarbetskrafter som ryms inom nuvarande anslag till polisen kommer nog inte mycket att hända, och risken att dessa företag blir påkomna blir tämligen obefintlig.

Vårt förslag är att ge Skatteverkets kontrollanter befogenheter att göra dessa kontroller på plats. I dag genomför de redan 32 000 kontroller årligen, de flesta av dem genom arbetsplatsbesök. Syftet i dag är främst att följa upp att kassaregisterlagen efterlevs. Men vi anser att de även ska kunna kontrollera att de anställda arbetar legalt och att de har arbetstillstånd.

Herr talman! Vår följdmotion befäster direktivets ursprungliga syfte, att avskräcka företagen från att utnyttja såväl utlänningar från tredjeland som svenska staten.

Herr talman! Beträffande blåkortsdirektivet, betänkande 13, vill jag påminna om att vi i Sverige har en arbetslöshet på 8,7 procent. Det motsvarar ungefär 450 000 personer som kan arbeta men som inte har ett jobb att gå till. Trots detta tävlar de övriga riksdagspartierna om vem som kan prata sig varmast för arbetskraftsinvandringen.

Om man ser på den arbetskraft som kommer hit har vi en absolut majoritet av lågkvalificerad sådan. Det kan handla om jordbruksarbetare, restaurangbiträden, byggnadsarbetare, lagerpersonal med flera. Listan

kan göras lång. Jag hittade för övrigt listan på Migrationsverkets hemsida i en rapport från 2010.

Sådan arbetskraft har vi ingen brist på i dag, tvärtom. Med en massarbetslöshet bland ungdomar och med en sammanlagd arbetslöshet på 8,7 procent har vi en enorm arbetskraftsreserv att ta av.

Sverigedemokraterna är kritiskt inställda till en generell arbetskraftsinvandring. Vår inställning är att arbetskraftsinvandring främst är ett sätt att tillfälligt kompensera för en dåligt fungerande matchning på den svenska arbetsmarknaden, det vill säga utbildningar kontra efterfrågan på arbetskraft. Men det kan också vara en metod att ta till när antalet arbetstillfällen tillfälligt blir större än arbetskraften i landet. I dag har vi motsatt problem.

Med detta sagt vill vi inte stänga dörren helt till en kvalitativ men kvantitativt begränsad arbetskraftsinvandring i de yrken där det råder en tydlig brist på arbetskraft. Blåkortsdirektivet riktar sig just mot högkvalificerad arbetskraft från tredjeland. Som helhet finner vi en del positiva aspekter i direktivet. Dess värre har regeringen, i syfte att införliva det i svensk lag, misstolkat eller medvetet underminerat vissa förutsättningar som vi i Sverigedemokraterna ser som centrala för att blåkortsdirektivet ska få en positiv effekt.

För det första måste blåkortsdirektivet såväl som *all* arbetskraftsinvandring baseras på behov. Att medvetet fylla på antalet arbetstagare när vi redan har 450 000 arbetslösa kan inte sägas vara annat än ett hån mot de svenskar som kommer att bli förbigångna av utlänningar.

För det andra måste arbetstagaren kunna försörja sig och en eventuell familj. Med detta menar vi i likhet med direktivet att denne ska kunna visa upp en lön motsvarande en och en halv gånger genomsnittslönen för yrket. Dock vill vi göra ett tillägg att det ytterligare ska krävas en medelinkomst för varje arbetslös vuxen i hushållet utöver den arbetande. Det ska också krävas en ordnad bostad och inte minst privata sjukförsäkringar med mera.

För det tredje måste vi kunna kontrollera att den högkvalificerade verkligen är högkvalificerad. Regeringen menar att det räcker med fem års yrkeserfarenhet, men vi menar att det också ska krävas en examen från universitet eller annat motsvarande lärosäte utöver yrkeserfarenheten.

Utöver dessa krav för att uppnå effektivitet med systemet, såsom syftet formuleras från EU, vill jag också lyfta fram följande skillnader från regeringens förslag.

Regeringen menar att en anställd efter fyra års anställning och vistelse i Sverige sedan kan beviljas permanent uppehållstillstånd. Det menar Sverigedemokraterna bör strykas. Vi vill inte ha en situation där en anställd förvisso presterar och levererar i fyra år men sedan undgår kraven och skälen till att vara här. Bara för att en individ är högkvalificerad innebär det inte att den behöver livslång bosättning i Sverige. Blåkortsdirektivet ska inte bli en gräddfil till permanent uppehållstillstånd.

Regeringen menar också att det är acceptabelt att arbetstagaren blir erbjuden och tar anställning på ett företag som tidigare har fått sanktioner utdelade mot sig. Det menar vi ska vara skäl för avslag eftersom risken finns att ett företag som har erhållit sanktioner begår samma handlingar

igen eller att vederbörande inte kan leva upp till den utlovade lönen och anställningens längd. Det är viktigt inte minst för individens trygghet.

Herr talman! Sverigedemokraterna är inte motståndare till blåkortsdirektivet. Det är, som jag nämnde tidigare, ett i grunden bra verktyg för att hantera arbetskraftsinvandring. Dagens arbetskraftsinvandring är för stor och för snedvriden. Det är inte lågkvalificerad arbetskraft Sverige behöver utan vid behov speciell spetskompetens.

Det vi är motståndare till är regeringens urvattning av blåkortsdirektivet som sannolikt kommer att ta bort många av de positiva effekter som direktivet var menat att ge.

Herr talman! Sverigedemokraterna står bakom samtliga sina reservationer i båda betänkandena, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till följande: i betänkande 8 reservationerna 5 och 7 samt i betänkande 13 reservationerna 3 och 5.

Anf. 3 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! Det är inte alla dagar som någon citerar Gustav Vasa och Engelbrekt här i talarstolen, så man blir en smula förvånad.

Jag hade en annan uppfattning i samband med folkomröstningen men har alltid accepterat majoritetsbeslut av svenska folket. I det här fallet har vi gått med i Europeiska unionen och har att förhålla oss till det. Sverigedemokraterna har i många olika sammanhang här i kammaren varit med om att rösta för att överföra makt till EU, så jag har lite svårt att förstå den invändning som David Lång började med.

Jag har en fråga angående Sverigedemokraternas synpunkter. Det jag och Socialdemokraterna har försökt beskriva är att många av de personer som kommer till Sverige och har blivit hitlurade på falska premisser får en starkare ställning genom sanktioner mot arbetsgivare. Dessutom efterfrågar vi andra saker från regeringen.

Men när det gäller Sverigedemokraternas synpunkt verkar det som om man inte vill ge just denna starkare ställning till den enskilde individ som utnyttjas av arbetsgivarna. Min fråga till David Lång är: Varför då?

Anf. 4 DAVID LÅNG (SD) replik:

Herr talman! Jag vet inte hur Eva-Lena Jansson har tolkat Sverigedemokraternas förslag. Det är klart att individer får starkare ställning om man ökar sanktionerna mot de företag som begår brott. De företag som utnyttjar människor ska naturligtvis straffas för det. Det finns ganska starka skäl att tro att de kommer att bli mindre benägna att göra det med tydligare sanktioner.

Sverigedemokraterna har lagt fram ganska omfattande förslag i en följdmotion till propositionen. Jag menar att det stärker individernas ställning i det avseendet att det kommer att bli ett minskat utnyttjande av människor från företagets sida.

Anf. 5 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! Om jag har läst Sverigedemokraternas reservation rätt yrkar Sverigedemokraterna att en person ska kunna få uppehållstillstånd bara en månad i taget, inte tre månader, som föreslås. Dessutom motsätter man sig lönegarantin, möjligheten att faktiskt få ersättning för tre månader, preskriptionstiden.

Då stärker man inte individens ställning. Det är uppenbart att man ger individen mindre möjligheter att hävda sina ersättningskrav.

Jag har alltså lite svårt att förstå David Långs resonemang. Du får gärna förklara hur ni tänkte.

Anf. 6 DAVID LÅNG (SD) replik:

Herr talman! Jag redogjorde väl i viss mån för hur vi tänkte. Man kan inte låta folk komma hit, begå brott och sedan komma hem och visa för sina släktingar och vänner hur mycket pengar man har tjänat på att bryta mot lagen i Sverige. Men som vi säger fokuserar vi på sanktioner mot arbetsgivarna.

Jag har naturligtvis full förståelse för att Eva-Lena Jansson och Socialdemokraterna är kritiska mot Sverigedemokraternas politik. Det är de ju nästan alltid. Men jag skulle i så fall kunna kontra med att ställa mig frågande till Socialdemokraternas frånvaro av oppositionspolitik. I praktiskt taget alla sammanhang där det gäller invandring inklusive detta fall lyser Socialdemokraternas oppositionspolitik med sin frånvaro. De köper regeringens politik ganska rakt av från början till slut.

Anf. 7 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Herr talman! När vi i dag debatterar genomförande av blåkortsdirektivet och genomförande av direktivet om sanktioner mot arbetsgivare kommer vi inte runt att också diskutera och debattera borgerlighetens syn på arbetskraftsinvandring. Det är ju denna syn som löper som en tydlig argumentationslinje genom dessa båda betänkanden.

Låt mig först helt klart och tydligt – i kontrast till föregående talare och med helt nutida röst – säga att problemet med arbetskraftsinvandring inte är att det kommer för många människor. Problemen är, som vi i Vänsterpartiet ser det, de förutsättningar som människor tvingas arbeta under. Det är den diskussionen som vi tar i dag.

Låt mig också säga att det naturligtvis är glädjande att det nu ska finnas viss möjlighet till sanktioner mot arbetsgivare som skrupelfritt utnyttjar migrerad arbetskraft. Det är också mycket glädjande att dessa arbetare också får möjlighet att ta del av lönegaranti och så vidare.

Problemet är dock att regeringen och Miljöpartiet i vanlig ordning skruvar lite på kontroll och uppföljning och i dessa fall också skapar vissa möjligheter för böter för oseriösa arbetsgivare men fortsatt väljer att blunda för de grundläggande orimligheter som finns i arbetskraftsinvandningsreformen och som gör att en grupp människor i Sverige i dag dagligen lever i rättslöshet.

Herr talman! Vi vet att den nuvarande arbetskraftsinvandringslagstiftningen kom till stånd genom en överenskommelse mellan den borgerliga regeringen och Miljöpartiet. Lagstiftningen präglas av en rätt välkänd borgerlig strategi: att lägga alla risker och allt ansvar på arbetstagaren och underlätta för arbetsgivaren att välja och vraka bland arbetskraft och göra sig av med den när det passar.

Sedan lagändringen genomfördes har vi sett exempel på hur thailändska bärplockare och skogsarbetare från Kamerun lurats på löner och erbjudits vidriga arbetsförhållanden. Från fackligt håll får vi rapporter om ett stort antal arbetsgivare som bryter mot både krav på avtalsenliga löner, arbetstidslagstiftning och arbetsmiljölagstiftning.

*Genomförande
av direktivet om
sanktioner mot
arbetsgivare och
genomförande av
blåkortsdirektivet*

Facket berättar för oss om arbetare från hela världen som har betalat stora summor till mellanhänder för ett arbetstillstånd och först utlovats kollektivavtalsenlig lön och rimliga arbetsvillkor men sedan vid ankomsten till Sverige fått löner långt under miniminivå, varit tvungna att bo hos arbetsgivaren och jobba ändlösa pass. Facket berättar också för oss om frustrationen över att inte kunna hjälpa dessa utsatta människor, att inte ha möjlighet att fullfölja ett viktigt fackligt arbete som kan gagna just den som är utsatt.

Så länge arbetstillståndet kopplas till en enskild arbetsgivare och så länge arbetstillståndet inte baseras på ett bindande arbetserbjudande är det ju alltid arbetstagaren som får ta konsekvenserna av oseriösa arbetsgivares regelbrott. Klagar arbetstagaren på villkoren är det han eller hon som får sitt tillstånd indraget om man inte lyckas hitta ett nytt arbete inom ett par månader, och det är många av oss här som inte klarar det. Arbetsgivaren kan nästan ostraffat fortsätta utnyttja ny utomeuropeisk arbetskraft. Därför är det ett viktigt litet framsteg att det ändå blir vissa sanktioner.

Vi har diskuterat det här ett otal gånger de senaste två åren. Jag vet också hur argumentationen låter från ert håll. Inte sällan har Vänsterpartiet och andra delar av arbetarrörelsen anklagats för att vara protektionistiska och nationalistiska när vi har hävdat att all arbetskraft på den svenska arbetsmarknaden ska omfattas av samma rättigheter och samma regelverk.

Jag tycker att det är en ohederlig beskrivning av oss.

I skuggan av borgerlighetens nya regler för arbetskraftsinvandring växer en ny arbetarklass utan rättigheter fram. De får utstå just de vidriga arbetsförhållanden som arbetarrörelsen historiskt kämpat för att utplåna.

Jag tycker att Hotell- och Restaurangfackets Jenny Bengtsson och Katja Ojanne beskriver det väl i en debattartikel häromveckan på SVT Debatt. De skriver:

”Den man är inte fri som fått arbete i Sverige, betalat sitt livs besparingar till arbetsgivaren för att få arbetstillstånd och flyttat över halva jorden bara för att komma till en restaurang som inte längre finns eller för att arbeta för svältlön. Den kvinna är inte fri som aldrig kan säga ifrån om omänskligt långa arbetspass, dålig arbetsmiljö eller den förtryckande attityden från arbetsgivaren.

Ständiga utvisningsshot ger inte frihet. Att nekas likvärdiga rättigheter och samma villkor som kollegorna ger inte frihet.”

Herr talman! Nej, utsattheten som delar av de arbetskraftsinvandrade just nu lever i ger inte frihet. Ändå försöker borgerligheten och Miljöpartiet utmåla all berättigad kritik mot denna utsatthet och konkreta, realistiska och rimliga förslag till förändring som skulle ändra på dessa människors rättigheter och villkor som ett hot mot den fria rörligheten. Det är naturligtvis nonsens. Förslavade arbetstagare som är helt i händerna på arbetsgivarna är inte fria. De är tystade och bundna i ett system som bygger på ojämlikhet.

Priset för rörlighet och frihet kan inte vara att vi offerar lika rättigheter på arbetsmarknaden. Vi måste klara av båda delarna samtidigt.

Herr talman! Regeringen och Miljöpartiet vet mycket väl hur läget på arbetsmarknaden är. De är fullt medvetna om de orimliga och vidriga arbetsförhållanden som människor i dag tvingas utstå. De är medvetna

om hur ojämlik relationen mellan arbetsgivare och arbetstagare är. Men de verkar ändå fortsatt anse att dessa problem bäst löses genom att låta arbetstagaren bära hela risken, till exempel genom att dra in arbetstagarens tillstånd om det finns oegentligheter eller genom att fortsatt säga nej till avkriminalisering av papperslöshet. Offret för skrupelfria arbetsgivare ska alltså straffas.

Det är naturligtvis konsekvent av en regering som vill skapa en parallell arbetsmarknad utan rättigheter för utomeuropeisk arbetskraft.

Men ur Vänsterpartiets perspektiv är det i dessa två direktiv, precis som för arbetskraftsinvandringen i stort, en rad saker som måste göras för att i grunden ändra förutsättningarna för arbetstagaren.

För det första ska arbetsgivaren vara skyldig att bifoga ett bindande anställningsavtal till en ansökan om arbetstillstånd. Då slipper vi situationer där arbetskraft lurats hit under falska förutsättningar, och det blir möjligt för facken att agera om avtalsbrott sker. Låt oss nu en gång för alla undanröja de märkliga argument mot bindande anställningsavtal som vi så ofta har fått höra från borgerligheten och Miljöpartiet. Ett bindande anställningsavtal skulle inte göra det omöjligt för den anställde att väl på plats förhandla upp lönen. Så fungerar det inte. Lönen i anställningsavtalet blir ett golv. Det är alltid fullt möjligt att förhandla upp en högre lön vid ankomst.

För det andra bör efterkontroller göras i ett samarbete mellan myndigheter och fack så att villkoren efterlevs.

För det tredje ska arbetstagare som träder fram och berättar om missförhållanden hos arbetsgivaren få stanna i Sverige tillståndstiden ut. Det skulle göra att arbetstagare vågar berätta om missförhållanden utan att själva straffas.

För det fjärde bör arbetsgivarna bära hela straffansvaret för själva anställningen. Det skulle förbättra papperslösas möjligheter att kräva löner och arbetsvillkor i enlighet med lagar och avtal och att utnyttja rätten att få skadestånd och ersättning. Det enda rimliga är att skapa lagförslag som avkriminaliserar papperslösa som försörjer sig genom att arbeta och lagförslag om skadestånd för kränkande behandling.

Herr talman! En människa som lurats och behandlats som rättighetslös slav måste vara berättigad till skadestånd. Papperslösa i dagens Sverige är bland de allra mest utsatta och skyddslösa. Låt oss nu äntligen ändra på detta.

Herr talman! De politiska skiljelinjerna i denna fråga är mycket tydliga. Det är egentligen inte så svårt: Lika lön för lika arbete. Lika rättigheter för alla oberoende av var man kommer ifrån. En trygg och välfungerande arbetsmarknad med lika rättigheter för alla. Men detta verkar vara mycket långt ifrån det som borgerligheten nu vill skapa.

Herr talman! Jag ställer mig bakom Vänsterpartiets alla reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 2 och 4 i socialförsäkringsutskottets betänkande 13 och reservation 6 i socialförsäkringsutskottets betänkande 8.

Anf. 8 MIKAEL CEDERBRATT (M):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till förslagen i socialförsäkringsutskottets betänkanden 8 och 13 och avslag på samtliga motioner.

Vi moderater tror på en gemensam migrations- och asylpolitik inom EU. Vi i Sverige har en generös migrationspolitik som ligger fast, och med den i går fastlagda gemensamma EU-politiken kommer nivån på asylprövnings- och mottagandeförfarandet hos många medlemsstater att höjas inom de närmaste åren.

Utskottet har hela tiden uttalat att ett av målen med den gemensamma lagstiftningen är att det kan öka den totala kapaciteten för EU att ta emot fler asylsökande. Det är bra. I skuggan av vad som nu händer i Syrien tror jag att behovet kommer att vara ganska stort i en nära framtid.

I detta sammanhang vill jag ge vår migrationsminister Tobias Billström en eloge för hans insatser att få detta på plats. Stockholmsprogrammet, som beslutades under det svenska ordförandeskapet, var helt avgörande för detta.

Ytterlighetspartierna är naturligtvis emot med diametralt olika utgångspunkter. Det ena säger: Vi stänger dörren. Det andra säger: Vi öppnar den på vid gavel. Båda ståndpunkterna är lika felaktiga. Man förstår inte att världen är en möjlighet för Sverige som vi inte ska stänga dörren för. Samtidigt måste man förstå att om vi ska ge människor skydd kan vi inte ha en vidöppen dörr och ta emot alla.

Den 15 december 2008 införde alliansregeringen tillsammans med Miljöpartiet den liberala lagstiftningen om möjligheterna att komma till Sverige för att arbeta. Det är möjligheter som den socialdemokratiska regeringen stängde på 70-talet. De krafter som då agerade för slutenhet är nu i gång igen. Det förtjänar att i detta sammanhang nämnas vad som sades i OECD:s rapport och utvärdering av det svenska systemet. Man sade att det inte leder till sänkta löner för den inhemska arbetskraften. Därför känns det tryggt och bra att alliansregeringen nu har en överenskommelse med Miljöpartiet på detta område.

Herr talman! Man måste förstå de framtida utmaningar som vi i Sverige står inför om man vill bibehålla det Välfärdssverige som vi har byggt under decennier. Företag behöver medarbetare för att kunna utvecklas. Finns dessa inte att få inom Sverige eller EU kan företagen anställa från andra delar av världen. Alternativet att inte få medarbetare skulle vara till men för företagen och i förlängningen för Sverige.

Jag ska säga något om alla dessa händer som måste ersättas inom vård- och omsorgssektorn. Redan till 2019 behöver 400 000 medarbetare ersättas inom vård, skola och omsorg, och då enbart på grund av pensioneringar. Samtidigt lever vi svenskar längre, och det blir allt färre i arbetsför ålder.

Genomförandet av blåkortsdirektivet är lite grann att slå in en öppen dörr utifrån ett svenskt perspektiv, eftersom vi har den lagstiftning som vi redan har. Men utifrån ett EU-perspektiv är det mycket bra. Även om vi i Sverige har en liberal lagstiftning på området är det viktigt att EU som helhet öppnar upp. Sverige är oerhört beroende av hur det går för övriga medlemsstater, inte minst eftersom de demografiska utmaningarna är lika stora för alla länder inom EU.

På alla områden i samhället är det viktigt att svensk lag följs. Det gäller naturligtvis även på arbetsmarknadsområdet. Människor som kommer till vårt land för att arbeta ska naturligtvis göra det under sjysta och rimliga förutsättningar. Därför sägs det i lagen att svenska kollektivavtal eller praxis ska gälla vid lönesättning – arbetsmiljölagen och liknande

ska naturligtvis följas. Den svenska modellen gäller för alla som arbetar i Sverige.

Det finns tyvärr alltid de som bryter mot svensk lag. Det kan vara de som med våld ger sig på människor en lördagsnatt på torget eller arbetsgivare som utnyttjar sina anställda i strid med lagar, regler eller avtal. Alla ska ställas till svars. Därför är det avgörande att de myndigheter som har ansvar för kontrollverksamheten är effektiva. Men även de fackliga organisationerna är viktiga aktörer.

Som ett led i att ytterligare försvåra ett utnyttjande av arbetskraft är det bra att vi nu implementerar sanktionsdirektivet i svensk lag. I direktivet slås bland annat fast att människor som inte har rätt att vistas i landet ändå har rätt till lön för utfört arbete. Skulle en tvist uppstå mellan arbetsgivare och arbetstagare kan lönenivån fastställas genom så kallad presumtion. Det underlättar för en anställd som kanske inte är bevandrad i alla svenska lagar och regler eller har ett fullt utbyggt nätverk här i Sverige. Skyddet ska alltså stärkas för människor som kommer till vårt land för att arbeta, även om de jobbar svart. Men det är också för att kunna avgiftsbelägga arbetsgivare som anställer svart, oavsett om straffrättsligt ansvar krävs ut eller inte. Det öppnas även en möjlighet att frånta företag som bryter mot lag rätten till offentligt stöd eller bidrag.

Herr talman! Ju större möjligheten är att lagligen komma till Sverige för att arbeta, desto mindre blir utrymmet och drivkraften att nyttja svart arbetskraft. Kombinerat detta också med ökade sanktionsmöjligheter mot dem som ändå bryter mot lagen har framsteg nåtts. Att tro att man helt kan få svartarbete att försvinna är nog tyvärr en utopi.

(Applåder)

I detta anförande instämde Gunilla Nordgren (M).

Anf. 9 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! Mikael Cederbratt hänvisade i sitt anförande till siffror från OECD som enligt Mikael Cederbratt visar att det inte förekommer någon lönedumpning i Sverige. Min fråga till Mikael Cederbratt är: Hur vet man det? Hur vet man att de personer som i dag inte befinner sig här legalt inte har låga löner och kollektivavtalsenliga villkor? Hur vet man att de som faktiskt har fått arbetstillstånd har den lön som uppges vid ansökningsförfarandet?

I TCO:s remissvar om blåkortsdirektivet framhålls de problem som uppstår just för att man inte har stärkt rättslig ställning vid arbetserbjudanden och vid efterhandskontroll. Är Mikael Cederbratt helt övertygad om att avtalsenliga löner verkligen betalas ut till alla som har uppehållstillstånd i dag?

När det gäller sanktioner mot arbetsgivarna har vi en reservation. Det som regeringen har föreslagit, och som ni ställer er bakom, är införandet av begreppet minimilön. Det har kritiserats ganska starkt, och det finns synpunkter på det, för när det gäller minimilönebegreppet har LO och Svenskt Näringsliv helt olika uppfattningar. Vi menar därför att det vore olyckligt att införa det i direktivet.

Min fråga är: Varför står Mikael Cederbratt och hans parti bakom detta när vi vet att det ifrågasätter den svenska modellen?

Anf. 10 MIKAEL CEDERBRATT (M) replik:

Herr talman! När det gäller vad en reform eller motsvarande har inneburit brukar man oftast själv bedöma hur reformen har fallit ut, och då brukar alltid diskussionen uppkomma att det är en partsinlaga. Jag tror att OECD är ganska bra på att utvärdera saker. Jag känner inte till i detalj hur de har gjort, men de har otvivelaktigt uttalat det som jag sade, att det inte innebär lönedumpning för den inhemska arbetskraften.

Att garantera vad som händer för människor som arbetar svart är mycket svårt. Vi har här en möjlighet att lagstifta och ha en kontrollfunktion så att det upptäcks så fort som möjligt.

Detta med minimilöner ska ses i perspektivet att vi har ett utstationeringsdirektiv som har överförts till svensk lag, och i detta har man använt ordet minimilön. Det är dock inte en lagstiftad minimilön, utan det är en minimilön enligt kollektivavtal. Utstationeringslagstiftningen utvärderas nu, och skulle man komma på att man inte vill använda ordet minimilön tror jag att det är rimligt att man även på det här området ändrar det. I direktivet använder man just beteckningen minimilön, men det är inte fråga om en lagstiftad minimilön.

Socialdemokraterna är väldigt på när det gäller arbetskraftsinvandring. Ett av de förslag som ni historiskt har talat om är att det ska ske en myndighetsprövning. Är detta krav borta?

Anf. 11 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! När det gäller lönedumpning är det viktigt att påtala att det som Socialdemokraterna och fackföreningsrörelsen talar om är att människor som är här i Sverige och arbetar ska ha löner enligt svenska kollektivavtal. Man ska alltså inte kunna ge personer som kommer till Sverige andra villkor, oavsett om de har arbetstillstånd eller inte.

OECD konstaterar att det inte har lett till lönedumpning bland svenska löntagare. Det är en helt annan sak. Jag talar om alla löntagare som befinner sig i Sverige. Det är viktigt att vi har kollektivavtal som gäller här i Sverige. Människor är varmt välkomna att komma hit och arbeta, men de ska inte ha sämre villkor än svenska anställda.

När det gäller passusen om minimilöner fanns det en utredning på regeringens bord som, om jag minns rätt, presenterades i september 2010. Utredaren skrev hur det skulle formuleras i lagtexten: att den avtalade lönen eller ersättningen anses motsvara den lön eller ersättning som följer av ett tillämpligt svenskt kollektivavtal eller praxis inom yrket och branschen.

Ni har tagit bort ordet "lön" och ersatt det med ordet "minimilön" och dessutom tagit bort ordet "svenskt" före ordet "kollektivavtal". Jag uppfattar det som en tydlig markering. Det är dessa små detaljer som gör att ni flyttar fokus.

Min fråga kvarstår: Varför tar ni dessa små, små steg som sakta men säkert gnager håll på den svenska modellen?

Anf. 12 MIKAEL CEDERBRATT (M) replik:

Herr talman! Den svenska modellen gäller för alla som arbetar i Sverige, oberoende av om man är född och uppväxt här, om man kommit hit som vuxen eller om man kommit hit som arbetskraftsinvandrare. Jobbar man här är det samma regler som gäller.

Jag ställde en fråga till Eva-Lena Jansson om detta med myndighetsprövning och konstaterar att jag inte fick något svar. Det som nog lite grann är Socialdemokraternas dolda agenda är att vi ska återgå till det som var på 70-talet, för då upphörde i princip all möjlighet till arbetskraftsinvandring.
(Applåder)

Anf. 13 MARIA FERM (MP):

Herr talman! Miljöpartiet har alltid arbetat för ett mer öppet Sverige. Vi vill göra det lättare att komma till Sverige, och vi vill att fler av dem som kommer hit ska få stanna. Oavsett riksdagsmajoritet har vi letat efter konkreta möjligheter att förflytta migrationspolitiken i en human riktning.

Fortfarande är det dock få människor som har möjlighet att komma till Sverige. Fortfarande får många avslag på sina asylansökningar. Vissa av dem som får avslag tvingas ändå stanna kvar gömda i samhällets utkant av rädsla för att återvända till sina hemländer. De här människorna och andra papperslösa lever i en otroligt utsatt situation och saknar många av de rättigheter som vi andra tar för givna. Det kommer till exempel rapporter om hur papperslösa utnyttjas som billig arbetskraft av oseriösa och kriminella arbetsgivare. Det är provocerande att vissa människor utnyttjar andra människors utsatthet för sin egen vinnings skull.

Det är aldrig acceptabelt att människor utnyttjas på arbetsmarknaden. Det spelar ingen roll om det handlar om ungdomar, arbetskraftsinvandrare eller papperslösa. Inom ramen för det migrationspolitiska samarbetet mellan Miljöpartiet och regeringen håller vi på att ta fram förslag på hur missbruket kan stävjas för dem som kommer till Sverige inom ramen för arbetskraftsinvandringssystemet. Men de aktuella betänkandena rör inte detta, utan de rör sanktioner mot arbetsgivare som utnyttjar personer som vistas i landet utan tillstånd och regler enligt blåkortsdirektivet.

Det vi debatterar i dag är alltså två olika EU-direktiv som ska genomföras i svensk rätt, dels det så kallade sanktionsdirektivet, dels blåkortsdirektivet. Båda två är direktiv som alla EU:s medlemsstater är skyldiga att genomföra.

Sanktionsdirektivet innebär harmoniserade åtgärder för att förhindra exploatering av papperslösa arbetstagare, vilket är positivt. Direktivet innebär en tydlig signal att kriminella arbetsgivare som utnyttjar papperslösa får skärpta sanktioner.

I propositionen föreslås ett straffrättsligt ansvar för arbetsgivare som anställer utlänningar som inte har rätt att vistas i Sverige. Oavsett om ett straffrättsligt ansvar krävs ut eller inte föreslås att en fysisk eller juridisk person som anställer utlänningar som inte har rätt att vistas i Sverige ska betala en särskild avgift. Det föreslås även bestämmelser om annan särskild rättsverkan av brott, bland annat fråntagande av rätt till offentliga stöd och bidrag. Det införs helt enkelt olika typer av sanktioner mot dem som anställer papperslösa.

Utgångspunkten för direktivet på EU-nivå är att förhindra så kallad olaglig invandring, och det är inte ett tillvägagångssätt eller ett mål som Miljöpartiet delar. Miljöpartiet anser att det bästa sättet att förhindra så kallad olaglig invandring är att skapa system som innebär att det finns enkla, lagliga vägar att ta sig mellan länder för att arbeta, studera eller

söka skydd. Men direktivet är som sagt tvingande för EU:s medlemsstater att genomföra.

Direktivet innebär också att papperslösa nu får stärkta rättigheter på flera viktiga områden. Till exempel innebär direktivet att den som arbetat utan att ha tillstånd att vistas i landet har rätt till lön och annan ersättning för utfört arbete och kan få detta i efterhand. Det införs en utökad möjlighet att få tidsbegränsat uppehållstillstånd för att kunna få praktisk möjlighet att utkräva ersättningen.

Det förtydligas dessutom att grundläggande skyddsregler inom arbetsrätt och arbetsmiljö i betydande delar tillämpas på papperslösa och att föreningsfrihet, fackliga rättigheter och andra grundläggande rättigheter självklart gäller oavsett en persons migrationsrättsliga status.

Dessa förändringar avhjälpes såklart inte den utsatta situation som många papperslösa lever i. Men de innebär viktiga förbättringar.

I sanktionsdirektivet ställs också krav på att inspektioner av arbetsgivare genomförs. Utskottet konstaterar att Polisen är den myndighet som redan i dag har ansvar för att förebygga samt bedriva spaning och utredning. Regeringen anser därför att Polisen bör vara den myndighet som även fortsättningsvis ska genomföra inspektioner och göra de riskbedömningar inom olika verksamhetssektorer som krävs. Att myndigheten även fortsättningsvis ska svara för de uppgifter som direktivet föreskriver innebär alltså inga utökade befogenheter för Polisen.

Vi kan inte förändra den utsatta verklighet många papperslösa lever i, men vi kan identifiera de viktigaste problemen och angripa dem ett i taget. Det har vi gjort med reformerna om vård och skola för papperslösa. Med genomförandet av detta EU-direktiv hoppas jag också att vi kan komma åt de arbetsgivare som utnyttjar papperslösa som billig arbetskraft.

Men det finns mycket kvar att göra, och Miljöpartiet kommer att fortsätta att prioritera arbetet med att göra migrationspolitiken mer human. Vi kommer att göra det i det migrationspolitiska samarbetet, vi kommer att göra det i valrörelsen och vi kommer att fortsätta göra det efter valet. Vi gör det med olika verktyg, men alltid med målet att ta konkreta steg i en mer mänsklig riktning.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkande 8.

Herr talman! Denna debatt handlar alltså inte bara om sanktionsdirektivet utan också om ett annat direktiv, blåkortsdirektivet. Miljöpartiet och den borgerliga regeringen kom år 2008 överens om att öppna upp för utomeuropeisk arbetskraftsinvandring.

Lagen har inneburit ett stort steg mot en öppnare och friare värld och en stor förbättring av svensk migrationspolitik, eftersom den har öppnat upp för utomeuropeisk arbetskraftsinvandring på ett sätt som inte begränsar invandringen till fastställda kvoter av särskilt kvalificerad arbetskraft. Tack vare de nya reglerna från 2008 är människor välkomna oavsett yrke eller utbildning, under förutsättning att de har ett jobb med lön och villkor på samma nivå som enligt svenska kollektivavtal.

Men det är djupt problematiskt att människor utnyttjas av oseriösa, kriminella arbetsgivare. Inom ramen för det migrationspolitiska samarbetet med regeringen tittar vi därför på hur vi kan stävja de problemen.

Det är viktigt att fortsätta värna om öppenheten. Den skapar möjligheter för vissa att få en fristad undan förtryck och ger en möjlighet för

andra att hitta ett arbete. Den ger också Sverige nödvändiga förutsättningar att utvecklas som välfärds- och kunskapsnation.

Det som nu ligger på bordet kallas blåkortsdirektivet. Det är ett system för arbetstillstånd som inte har med den svenska arbetskraftsinvandringsreformen att göra utan kommer att införas som ett parallellt system. Direktivet skulle egentligen ha varit genomfört i medlemsstaterna redan den 19 juni 2011. Syftet med direktivet är att locka högkvalificerad arbetskraft till EU.

Regeringens förslag innebär att en anställning bör anses vara högkvalificerad om sökanden har relevant och särskild kompetens i form av minst tre års slutförd högskoleutbildning motsvarande 180 högskolepoäng eller fem års yrkeserfarenhet inom det aktuella yrket eller den aktuella branschen. Någon särskild definition av begreppen yrke och bransch behövs inte. Det är upp till arbetsgivaren att avgöra om någon har de kvalifikationer som kan ligga till grund för anställningen.

Genomförandet av detta EU-direktiv innebär alltså att vi kommer att få två parallella regelsystem för arbetstillstånd. Man bör därför i möjligaste mån eftersträva att dessa två system bygger på samma principer.

För Sveriges del, som redan har ett mycket öppet system för arbetskraftsinvandring, innebär det inte heller särskilt stora förändringar. I propositionen görs också avvägningar för att anpassa genomförandet till nuvarande ordning. De justeringar som därefter bör göras av de generella reglerna för utomeuropeisk arbetskraftsinvandring kommer att presenteras separat.

Jag avslutar med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkande 13. (Applåder)

Anf. 14 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! Maria Ferm har talat sig varm för människors möjlighet att komma till Sverige, och jag känner starkt för hennes engagemang i de här frågorna.

Vi socialdemokrater har ifrågasatt varför man inte vill ge det skydd som ett bindande anställningsavtal ger. Det vore bra om Maria Ferm kunde beskriva varför ett bindande anställningsavtal skulle vara till nackdel för den enskilde.

Vi har en reservation när det gäller sanktioner mot arbetsgivare. Det känns inte riktigt som att majoriteten i utskottet begriper skillnaden mellan minimilön och lön enligt kollektivavtal, som vi har försökt framhålla. Utredaren föreslog att det skulle stå: ”den avtalade lönen eller ersättningen anses motsvara den lön eller ersättning som följer av ett tillämpligt svenskt kollektivavtal”. I texten från utskottet har ni skrivit ”minimilön” och tagit bort ordet ”svenskt” framför ”kollektivavtal”. Det känns som en markering.

Kan Maria Ferm beskriva varför ni har tyckt att det var viktigt att göra den förändringen i förhållande till den utredning som lades på regeringens bord?

Anf. 15 MARIA FERM (MP) replik:

Herr talman! I sitt anförande nämner Eva-Lena Jansson begreppet minimilöner och beskriver att det kan tyckas vara en liten, obetydlig detalj men att det också kan ligga något i det. Jag skulle vilja säga att det

*Genomförande
av direktivet om
sanktioner mot
arbetsgivare och
genomförande av
blåkortsdirektivet*

bara är just en liten, obetydlig detalj. Kanske är det viktigt för vissa personer att märka ord.

När EU-direktiv genomförs i svensk rätt är man ofta tvungen att använda de begrepp som finns i EU-direktivet, oavsett om man tycker att de passar eller inte. Även begreppet olaglig invandring används, vilket jag själv tycker känns problematiskt, och det är inte något som vi brukar använda i Sverige. Men det får vi helt enkelt förhålla oss till.

Det är också tydligt att begreppet minimilön inte avser lagstadgad minimilön utan avser kollektivavtalsenliga löner eller det som är praxis inom branschen. Det är två olika saker. Jag tror att det är olyckligt om man försöker få det till att handla om lagstadgad minimilön. Då gör man kanske en höna av en fjäder.

Vi behandlar egentligen inte bindande anställningsavtal i dessa betänkanden. Det handlar om genomförandet av två EU-direktiv. När det gäller reglerna generellt för den svenska utomeuropeiska arbetskraftsinvandringen har vi ett pågående arbete med att stävja missbruk och försöka se till att oseriösa eller kriminella arbetsgivare inte ska kunna utnyttja personer på svensk arbetsmarknad. Däremot har vi inte sagt att den rätta vägen är bindande anställningsavtal. Det finns många olika sätt på vilka man kan stärka människors rättigheter och förhindra att människor utnyttjas, till exempel genom efterhandskontroller och seriositetskontroll av arbetsgivarna på förhand.

(Applåder)

Anf. 16 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! De två förslag som Maria Ferm nämnde är jättebra. Men kan Maria Ferm beskriva för vem bindande anställningsavtal är ett hinder? Är det ett hinder för den enskilde, eller är det ett hinder för arbetsgivaren? Innebär det förpliktelser för arbetsgivaren? Jag tror det, men Maria Ferm får gärna beskriva för vem det är ett hinder att ha ett bindande anställningsavtal.

När det gäller minimilöner och svenska kollektivavtal tror jag inte att Maria Ferm förstår vidden av att införa begreppet minimilön. LO och Svenskt Näringsliv, som är två parter på arbetsmarknaden, har ju helt olika uppfattning om vad det innebär.

När det gäller sanktionsdirektivet ska man komma ihåg att det är fullt möjligt, precis som utredaren föreslår, att låta lön och ersättning vara i enlighet med tillämbart svenskt kollektivavtal. När man inför begreppet minimilön förändras det helt och hållet. Den ligger på en helt annan nivå än vad de övriga anställda på företaget har.

Det känns som om vi skulle behöva ha en fördjupad utbildning i svenska kollektivavtal och tillämpningen av dem, men det kan vi inte ha här och nu.

Mina frågor är: Varför står ni kvar vid att använda begreppet minimilön? För vem är det ett hinder att ha ett bindande anställningsavtal?

Anf. 17 MARIA FERM (MP) replik:

Herr talman! Det finns inga bindande anställningsavtal på svensk arbetsmarknad i dag. Alla andra parter har möjlighet att förhandla om sin lön. Det vore märkligt om man skulle behöva hantera det på det sättet. Jag tror att det finns många olika modeller som man kan titta på för att

förhindra att människor får löner som inte är i nivå med svenska kollektivavtal. Det är självklart att det är detta som ska gälla och att vi måste säkerställa det.

När det är de här detaljerna som gäller arbetskraftsinvandring som vi ska diskutera tycker jag att det känns lite märkligt att socialdemokratin själv så sent som för någon vecka sedan prioriterade att gå ut med frågan om att återinföra arbetsmarknadsprövning. Det är en debatt som jag trodde att vi hade lämnat för ett antal år sedan. Det handlar om att man helt enkelt vill att en myndighet ska säga nej till människor. De ska inte få komma hit och arbeta, trots att det finns ett erbjudande om anställning. Jag tycker inte att det är rätt väg att gå. Jag tror att det vore mycket olyckligt om debatten kom att handla om att vi ska försvåra för människor att komma hit i stället för om hur vi ska säkerställa att människors rättigheter blir tillgodosedda så att alla har samma rättigheter på svensk arbetsmarknad.

Jag vet att du inte har någon replik kvar och inte kan svara på frågor, Eva-Lena Jansson. Men jag noterade tidigare att du inte svarade på frågan om det är så att Socialdemokraterna vill återinföra arbetsmarknadsprövning och gå tillbaka till det system som vi hade tidigare. Det var i alla fall det som Stefan Löfven sade i en tv-intervju. Jag tycker att det är den absolut största frågan. Ska vi värna ett öppet system? Eller ska vi gå tillbaka till det som vi har haft tidigare?

Jag vill värna det öppna system som vi har, och jag vill också förbättra det och se till att människor inte tvingas arbeta för slavlöner eller på villkor som inte andra på svensk arbetsmarknad har. Det går att kombinera detta.

(Applåder)

Anf. 18 HANS BACKMAN (FP):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till förslaget i betänkande SfU8, *Genomförande av direktivet om sanktioner mot arbetsgivare*.

I propositionen föreslås ett straffrättsligt ansvar för arbetsgivare som anställer utlänningar som inte har rätt att vistas i Sverige. Oavsett om ett straffrättsligt ansvar krävs ut eller inte föreslås att en fysisk eller juridisk person som anställer utlänningar som inte har rätt att vistas i Sverige ska betala en särskild avgift. Det föreslås även bestämmelser om annan särskild rättsverkan av brott, bland annat fråntagande av rätt till offentliga stöd och bidrag. Vidare föreslås en lagstadgad rätt för utlänningar som saknat rätt att vistas i Sverige att få lön och annan ersättning för utfört arbete. För att underlätta för utlänningen att få sin rätt till ersättning föreslås att ett förlängt uppehållstillstånd ska kunna beviljas.

Jag tycker också att det är viktigt att notera att det med anledning av direktivet föreslås av regeringen att det ska införas ett straffrättsligt ansvar för arbetsgivare som anställer utlänningar som inte har rätt att vistas i Sverige. Arbetsgivaren ska kunna dömas till böter eller, när omständigheterna är försvårande, till fängelse i högst ett år. Straffbestämmelsen ska omfatta såväl uppsåtligt som oaktsamt handlande och omfatta alla fall av anställning av en utlänning som saknar rätt att vistas i Sverige. Jag tycker att det är en väl avvägd lagstiftning som också markerar att det är ett allvarligt brott.

*Genomförande
av direktivet om
sanktioner mot
arbetsgivare och
genomförande av
blåkortsdirektivet*

Herr talman! Det är positivt med harmoniserade åtgärder mot arbetsgivare som anställer tredjelandsmedborgare som saknar rätt att vistas i unionen. Tydliga och klara regler på området är av stor betydelse. Det motverkar både olaglig invandring och att arbetstagare utsätts för exploatering. Beträffande presumptionsregeln i lagen om rätt till lön och annan ersättning för arbete som utförs av en utlänning som inte har rätt att vistas i Sverige noteras också i betänkandet att minimilön är det begrepp som används i sanktionsdirektivet.

Enligt regeringen ska i uttrycket innefattas de olika slags ersättningar som kan anses vara lön enligt det normerande centrala kollektivavtalet. I de fall kollektivavtal inte är tillämpligt får ledning i stället hämtas från praxis inom yrket eller branschen. Minimilönen behöver inte sammanfalla med det normerande kollektivavtalets grundlön, lägsta lön eller dylikt utan kan omfatta även andra ersättningar som är vanligt förekommande på den svenska arbetsmarknaden, exempelvis övertidsersättning, tillägg för obekväm arbetstid och nattarbete samt skiftarbetestillägg.

Vidare är det i princip inget som hindrar att lönen är differentierad utifrån exempelvis arbetstagarnas arbetsuppgifter, utbildning, erfarenhet och kompetens samt det ansvar som arbetet innebär. Inte heller finns det något som hindrar att olika lön krävs beroende på var i landet de utstationerade arbetstagarna arbetar om lönen exempelvis är geografiskt differentierad i kollektivavtalet. Ett generellt krav är dock att det kan anses vara fråga om minimivillkor.

Begreppet minimilön avser inte en generell, lagstadgad minimilön utan har sin utgångspunkt i kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen, vilket även framgår av lagtexten. Som jag angivit kan begreppet även omfatta andra ersättningar än lägstalön och ta hänsyn till utbildning, arbetsuppgifter, kompetens, ansvar med mera.

Herr talman! För att klara svensk tillväxt och välfärd i dag måste Sverige vara öppet för arbetskraftsinvandring. Vi i Folkpartiet har ett tydligt fokus på en politik som skapar fler arbetstillfällen, gynnar tillväxten och underlättar företagande. Vi tror inte att en reglerad arbetskraftsinvandring står i motsats till en ökad sysselsättning – tvärtom. Om företagen ska kunna växa måste de kunna rekrytera nyckelpersoner också från utlandet.

Den som hittat ett jobb i Sverige som han eller hon kan försörja sig på har också rätt att flytta hit. Det är arbetsgivarens bedömning av om det finns behov av utländsk arbetskraft som är utgångspunkten för om uppehålls- och arbetstillstånd ska godkännas.

Anställningsvillkoren ska inte vara sämre än vad som gäller enligt de svenska kollektivavtalen eller vad som är praxis inom yrket eller branschen.

Låt mig nu övergå till det andra betänkandet som vi också debatterar i dag, nämligen det som handlar om blåkortsdirektivet. Jag yrkar också bifall till förslaget i betänkande SfU13.

I propositionen lämnas förslag till genomförande av rådets EU-direktiv om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för högkvalificerad anställning, blåkortsdirektivet. Regeringen föreslår att det införs ett uppehålls- och arbetstillstånd för högkvalificerad anställning som betecknas EU-blåkort. För att beviljas EU-blåkort krävs bland annat att lönen är minst en och en halv gånger den genomsnittliga bruttoårslönen i

Sverige och att personen har en högskoleutbildning eller fem års motsvarande yrkeserfarenhet.

Enligt blåkortsdirektivet omfattas bara sådana högkvalificerade anställningar där också den erbjudna lönen överstiger en årligen fastställd lönetröskel som för svensk del uppgick till ca 43 500 kronor per månad 2011. Migrationsverket, som årligen bör fastställa och offentliggöra den nationella lönetröskeln, bör ha ett nära och väl fungerande samråd med Medlingsinstitutet och arbetsmarknadens parter.

Förutom högskoleutbildning bör även motsvarande relevant yrkeserfarenhet om fem år inom det yrke eller den bransch som anställningen avser kunna ligga till grund för ett EU-blåkort. När det gäller yrkande om ytterligare definition av begreppet högkvalificerad anställning anser vi i Folkpartiet inte att någon ytterligare lagreglering bör göras eftersom det är arbetsgivarens behov och bedömning som bör vara utgångspunkten vid prövningen.

Herr talman! Propositionen innehåller inte något förslag om att EU-blåkortsinnehavare efter två år ska åtnjuta samma behandling som landets egna medborgare. Tvärtom uppställs det krav på att den som vill ha förlängt EU-blåkort efter två år måste ansöka om och uppfylla förutsättningarna för detta för att kunna beviljas EU-blåkort för ytterligare en period.

Herr talman! I syfte att underlätta rekryteringen av arbetskraft från tredjeländ införde 2008 ett effektivare och mer flexibelt system för arbetskraftsinvandring. I samband med att de nya reglerna infördes uttalade utskottet att det var positivt att regeringen föreslagit att den myndighetsbaserade arbetsmarknadsprövningen skulle slopas. Utskottet anförde att den som bäst kan avgöra behovet av att rekrytera arbetskraft från tredjeländ är den enskilde arbetsgivaren och att med en sådan ordning kan arbetsgivarens kompetensbehov tillgodoses bättre och snabbare. Utskottet anförde också att utgångspunkten måste vara att det ska vara lätt att komma till Sverige och försörja sig.

Enligt blåkortsdirektivet ska medlemsstaterna, som framgår i betänkandet, tillåta att innehavare av EU-blåkort som blir tillfälligt arbetslösa får stanna kvar i landet under tre månader för att söka ny anställning. Motsvarande tid gäller redan för nationella arbetstillstånd. EU-blåkortsinnehavare ska inte få längre tid på sig att söka och erhålla en ny anställning än andra arbetskraftsinvandrare, oavsett anledning. Jag vill också framhålla att den nya anställningen enligt förslaget inte måste vara högkvalificerad för att ett nytt arbetstillstånd ska kunna ges.

Jag vill till slut läsa några rader från en debattartikel som har publicerats i Svenska Dagbladet och skrivits av ett antal företrädare för arbetsgivare, nämligen Ola Månsson, vd för Sveriges Byggindustrier, Katarina Novak, vd för Skogs- och Lantarbetsgivareförbundet, Eva Östling Ollén, vd för Visita, och Christer Ågren, vice vd för Svenskt Näringsliv. Jag tycker att de på ett bra sätt beskriver vad det här med arbetskraftsinvandring handlar om.

De skriver så här: ”För att svenska företag ska kunna konkurrera på den globala marknaden och bidra till sysselsättning och tillväxt i vårt land krävs att de har möjlighet att hitta rätt kompetens, också från länder utanför EU. Arbetskraftsinvandring ger Sverige som land bättre förutsättningar att möta de demografiska utmaningar vi står inför, och ökar

möjligheterna för företag att växa och anställa. Det är också effekter vi sett under de fyra år som lagen har funnits. För trots hög arbetslöshet är det inte ovanligt att svenska företag tvingas tacka nej till affärer för att de inte kan rekrytera rätt medarbetare. Bristen rör inte bara dem med långa utbildningar som till exempel IT-specialister och tekniker utan också andra yrken och arbetsuppgifter som inte attraherar tillräckligt många i Sverige. Det kan till exempel gälla säsongarbetare inom jord- och skogsbruk, skogsmaskinförare, plåtslagare, VVS-montörer, golvläggare, CNC-operatörer, bagare/konditorer, kockar, taxiförare, busschaufförer, mekaniker och förare av tunga lastbilar. Vi förlorar alla på att de jobben inte är besatta.”

Jag vill också poängtera när det gäller de mer specialiserade yrkena att dataspecialister är eftertraktade på den svenska arbetsmarknaden, men det råder en stor brist på dem. Tack vare de nya, reformerade reglerna för arbetskraftsinvandring kunde det under förra året utfärdas 3 259 arbetstillstånd för dataspecialister. Nog är alltså den reform som vi har genomfört och nu också arbetar vidare med att förfinas viktig för svensk arbetsmarknad och svensk välfärd. Något förenklat skulle jag vilja säga att när fler arbetar blir inkomsterna större, vilket leder till större efterfrågan på varor och tjänster som i sin tur leder till en större efterfrågan på arbetskraft. Ett ökat arbetsutbud gynnar alla. Äldre, kvinnor och nyanlända invandrare som arbetar skapar med andra ord fler jobb även för yngre män och kvinnor och dem som sedan länge bor i vårt land.

(Applåder)

Anf. 19 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! Jag vill ta tillfället i akt att poängtera att Socialdemokraterna inte tänker föreslå att vi ska återgå till det gamla systemet. Däremot tycker vi att det är viktigt att man faktiskt tar till vara den kunskap som finns hos arbetsmarknadens parter för att säkerställa att man inte bidrar till att snedvrیدا konkurrensen inom sektorer där det inte finns någon arbetskraftsbrist. Det är konstigt om man tycker att man bara ska lämna arbetsmarknadens parter utan vidare i de här frågorna.

Till Hans Backman vill jag upprepa mina frågor som jag ställt till hans allianskolleger och till Miljöpartiet. Eftersom jag inte riktigt har fått några svar kanske Hans Backman kan hjälpa till med det.

Varför och för vem är det ett hinder att få ett bindande anställningsavtal? Varför motsätter ni er detta?

Nästa fråga handlar om de små, små detaljerna som Miljöpartiet inte tror spelar någon roll. Jag kan påminna om att det fanns små detaljer i den så kallade Lavallagstiftningen som nu har fått kritik till och med från ILO. De här små detaljerna som ni inte bryr er om att värna är till exempel att ha ordet ”svenskt” framför ordet ”kollektivavtal” för att beteckna vilket avtal det är som ska gälla eller att man inför begreppet minimilön. Varför vidhåller ni det? Folkpartiet har ju alltid varit de som tidigare, tillsammans med arbetarrörelsen, stått bakom den svenska modellen. Varför vill ni urholka den svenska modellen?

Anf. 20 HANS BACKMAN (FP) replik:

Herr talman! När det gäller bindande anställningsavtal framgår det i betänkandet att utskottets majoritet delar regeringens bedömning att det

anställningserbjudande som ligger till grund för Migrationsverkets tillståndsprövning är att anse som ett bindande anbud mellan arbetsgivare och arbetstagare. Varför? Jo, därmed uppfyller vi också blåkortsdirektivets krav genom den gällande regleringen.

Den svenska modellen är vi för. Vi jobbar hela tiden för att utveckla och värna den. När det gäller begreppet minimilön har jag beskrivit att det i detta fall inte avser en generellt lagstadgad minimilön utan har sin utgångspunkt i kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen. Det framgår också av lagtexten. Begreppet kan också omfatta andra ersättningar, lägstalönen, och tar hänsyn till utbildning, arbetsuppgifter, kompetens och ansvar med mera, som jag sade i mitt anförande. Sedan pågår en utvärdering inom ramen för utstationeringsdirektivet, och skulle man där komma fram till att begreppet minimilön inte är fungerande i svensk lagstiftning får vi ta ställning till det då.

*Genomförande
av direktivet om
sanktioner mot
arbetsgivare och
genomförande av
blåkortsdirektivet*

Anf. 21 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! Det var en lång utläggning, men jag fick knappast några svar på mina frågor av Hans Backman. Det jag försöker poängtera är att det här med bindande anställningsavtal är någonting som stärker den enskilde individen gentemot arbetsgivaren. Både LO och TCO har sagt att det här är viktigt, därför att det man har sett när det gäller hur dagens arbetskraftsinvandring fungerar är att det råder ojämlika förhållanden mellan arbetstagaren å ena sidan och arbetsgivaren å andra sidan.

Jag kan inte för mitt liv begripa varför ni inte vill stärka den enskilde arbetstagaren när vi har sett i det ena reportaget efter det andra hur människor utnyttjas. Varför är ni emot bindande anställningsavtal? För vem är det ett problem?

Hans Backman har tidigare i talarstolen hänvisat till ett antal företrädare för arbetsgivarorganisationer. Är det för dem det är ett problem med bindande anställningsavtal, eller för vem skulle det vara ett problem?

Fortfarande känns det som att ni inte förstår begreppet minimilön, därför att kollektivavtal är en sak och svenska kollektivavtal en annan sak. Utredaren föreslår i lagtext precis det som vi socialdemokrater har ställt oss bakom, nämligen att den avtalade lönen eller ersättningen anses motsvara den lön eller ersättning som följer av ett tillämpligt svenskt kollektivavtal eller praxis inom yrket och branschen. Varför motsätter ni er det? Om ni inte tycker att det är någon skillnad i sak borde ni också kunna ställa er bakom det, men uppenbarligen har ni sett att det är skillnad.

Anf. 22 HANS BACKMAN (FP) replik:

Herr talman! Det hänger ihop med direktivets språkbruk. Som jag sade innefattar begreppet minimilön att det kopplas ihop med svenska kollektivavtal och de villkor som däri gäller. Det pågår en utvärdering inom ramen för utstationeringsdirektivet, så vi får väl återkomma till frågan om behov finns när utvärderingen är gjord.

När det gäller bindande anställningsavtal jobbar vi hela tiden med att förbättra villkoren för arbetstagarna gentemot arbetsgivarna. Det gäller både dem som sedan länge lever i Sverige och dem som kommer hit för att jobba som arbetskraftsinvandrare enligt de villkor som finns. I samband med det inför vi bland annat sanktioner mot arbetsgivare som miss-

brukar regelverket. Det ska förstås stävjas. Det är jätteviktigt. Vi är för den svenska modellen. Den innebär att vi behandlar varandra sjyst på arbetsmarknaden, vilket de allra flesta arbetsgivare också gör – det vet vi.

När det gäller bindande anställningsavtal står det i betänkandet att regeringens bedömning är att det anställningserbjudande som ligger till grund för Migrationsverkets tillståndsprövning är att anse som ett bindande anbud mellan arbetsgivare och arbetstagare. Därmed uppfyller vi blåkortsdirektivets krav gällande reglering.

(Applåder)

Anf. 23 FREDRICK FEDERLEY (C):

Herr talman! Jag vill för Centerpartiets räkning börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandena SfU8 och SfU13 och avslag på motionerna.

Det kan vara på sin plats att efter en lite spretig debatt med både inrikespolitik och annat som vi kanske skulle ta i andra sammanhang, inte när vi diskuterar ett par EU-direktiv som vi ska implementera, dra sig till minnes hur det har sett ut i världen och möjligen försöka sja om vart vi är på väg. Det gör att vi kanske bättre förstår var i utvecklingen dessa två direktiv har sin plats. Vi fick också en historisk exposé i ett av de första anförandena.

Efter tider av strider i Europa, när man använde nationalistiska och rasistiska begrepp gentemot varandra och såg sina grannar som fiender, när nationalismen präglade en stor del av 1800- och 1900-talen, när man gjorde mycket för att stänga andra människor ute eftersom de sågs som en belastning i samhället, har vi i och med att civilisationen tagit fart och vi fått internationella regleringar kommit till insikt om att de som vi tidigare var i krig med är våra vänner, att de är lika som vi, att de har samma rättigheter och värdighet som vi andra som befinner oss i det här landet. Vi har kommit att få ett antal internationella regleringar som framför allt berör den som måste lämna sitt hem på grund av krig, fattigdom, svält, förföljelse på grund av religion, etnicitet eller något annat.

Här har vi en ganska väl utvecklad politik och rätt tydliga internationella regleringar. Betydligt sämre har det sedan 1900-talets senare hälft varit när det kommit till arbetskraftsinvandringen. Migrationspolitikens ena pelare är asyl- och flyktingpolitiken. Den andra handlar om den som väljer att frivilligt söka sig någonstans för jobb eller utbildning. Där hade Sverige under 50-talet en ganska öppen och generös politik. Sverige behövde människor som kom hit. Det var en arbetskraftsinvandring som fungerade mycket väl – tills den kom att i princip helt strypas. Man sade från statens sida att vi i staten kan bättre än arbetsgivarna avgöra var det behövs arbetskraft. Den ordningen ändrade alliansregeringen tillsammans med Miljöpartiet den 15 december 2008 när det nya arbetskraftsinvandringssystemet trädde i kraft. Det har varit mycket lyckosamt för Sverige.

Jag vill passa på att säga att det vi säkerligen kommer att diskutera både i talarstolen och i ett eventuellt replikskifte är de fall där det går fel. Jag vill poängtera – det är viktigt att säga eftersom den frågan sällan lyfts fram i mediedebatten eller i riksdagens talarstol – att de allra flesta fallen är väldigt, väldigt lyckosamma. Det är fråga om seriösa arbetsgivare som gör rätt för sig. Den OECD-rapport som Mikael Cederbratt var inne på visar att de flesta arbetsplatser där man anställer människor från tredje-

land har högre genomsnittsinkomst än motsvarande arbetsplatser som inte har arbetskraft från tredjeland. Det kan vara viktigt att ha med sig i diskussionen. Det finns seriösa och duktiga arbetstagare som inte är här för att utnyttja några system, herr talman, utan är här för att de vill vara med och bidra. De vill bygga sig en framtid, och de får möjlighet att göra det där arbete finns.

Det är dock inte alltid som arbetsgivaren är seriös. Precis som på alla andra områden i samhället finns det människor som vill utnyttja andra människor, som vill göra fel, som inte bryr sig om att hålla sig inom lagens ramar. Därför diskuterar vi också sanktioner mot de arbetsgivare som inte följer de regelverk som finns. Det är bra att diskussionen hittills berört påföljder för den som gör fel i stället för att, som det låtit i tidigare debatter, göra det krångligare att över huvud taget ta in arbetskraft från tredjeland. Systemet måste bygga på att vi har regler som alla ska efterfölja, och i den mån några inte gör det ska det såklart beivras. Det finns ett antal ganska tydliga beivranspunkter i förslaget – indragna bidrag, avgifter som ska betalas till staten om man gör fel och så vidare. Det är ett bra första steg. Vi kan få anledning att komma tillbaka till detta framöver, för ingen vill att arbetskraft ska utnyttjas eller exploateras. Jag vill vara mycket tydlig med det, herr talman.

Låt mig återigen understryka min glädje över att vi inte genom ytterligare regelkrångel försöker försvåra för den arbetsgivare som behöver arbetskraft från andra länder.

Herr talman! Det är med lite oro jag noterar att det verkar finnas en strävan tillbaka till det system som en gång infördes och som förstörde det svenska systemet för arbetskraftsinvandring. Man verkar tro att en människa kan vara en pusselbit precis var som helst och att vi från statligt håll kan avgöra vem som ska jobba exakt var och vem företagaren ska anställa. Det är en både olycklig och populistisk politik om vi tror att vi har bättre omdöme beträffande vem som ska anställas och vid vilket företag än företagaren själv. Därtill vore det ett ganska gravt ingrepp, anser jag, i den enskilda äganderätten. Den som äger ett företag måste ha rätt att avgöra var han eller hon söker personal. Det kan inte finnas ett statligt företräde på dessa punkter.

De två delarna, asylsystemet och arbetskraftsinvandringssystemet, måste falla på plats. Jag har med viss förvåning följt diskussionen så som den förts den senaste tiden. LO har presenterat en rapport där de bland annat talar om att ändra på kraven för anställning av tredjelandsmedborgare som kommer hit. Man öppnar upp för att det kanske inte längre ska vara branschspecifika anställningar när det gäller villkoren för att få arbetstillstånd i Sverige.

Jag drar mig till minnes ett antal debatter som vi haft i kammaren på just temat arbetskraftsinvandring och huruvida arbetskraft utnyttjas. Flera har då velat stärka arbetstagares ställning, och jag har sagt att det bör göras. Ingen som kommer till Sverige ska behöva känna att man inte vågar göra sin röst hörd, inte vågar organisera sig eftersom man är knuten till en arbetsgivare och en arbetsgivare allena. Som systemet ser ut i dag är det inte möjligt att byta arbetsgivare. Det är därför problematiskt för en arbetstagare som känner att arbetsgivaren inte betar sig på ett korrekt sätt, att avtalen inte uppfylls, att man inte vågar rapportera detta utan känner att man sitter i klorna på arbetsgivaren.

För Centerpartiets del är vi beredda att fortsätta den diskussionen framöver. Vi tycker att det är problematiskt att bli så starkt knuten till sin arbetsgivare. Jag kan bara välkomna om mina kolleger i Alliansen och också oppositionen är beredda att öppna för en sådan diskussion. Så har det nämligen inte låtit tidigare. Då har det snarast varit andra åtgärder som man hävdar ska vara gällande, att myndigheter ska avgöra vilka som får komma hit och inte. Om det finns en öppning från oppositionen för att inte ha myndighetsprövning av vilka som kommer hit och för att hitta andra vägar att stärka den enskilde arbetstagarens situation ser jag inga egentliga hinder för en diskussion om det framöver.

Det vi i dag diskuterar är dock två direktiv som ska införas. Det ena, blåkortsdirektivet, handlar om kvalificerad arbetskraft som vill komma till Europeiska unionen. Sverige införde den 15 december 2008 ett arbetskraftsinvandringssystem som är långt mer generöst än blåkortsdirektivet. Det ger ingen anledning att motsätta sig blåkortsdirektivet. Tvärtom är det välkommet att Europeiska unionen äntligen öppnar för möjligheten till reglerad arbetskraftsinvandring. Däremot kan vi fortsatt – och det vet jag att regeringen gör – framföra kritik mot att det är för snävt, att det ställs alldeles för höga krav på den som ska komma, både högre lön och lång utbildning och arbetslivserfarenhet. Det gör att många människor utestängs från Europeiska unionen, människor som skulle kunna vara med och bidra till den fortsatta utvecklingen både i Sverige och i andra länder. Det är dock inte så att blåkortsdirektivet begränsar våra möjligheter att ha det generösare system vi har.

Det finns därför all anledning för oss att med ett brett mandat framföra till regeringen att Europeiska unionen bör arbeta för att få till stånd något som mer liknar ett grönkortssystem, där också icke-kvalificerad arbetskraft får möjlighet att komma till Europeiska unionen. Vi som är aktiva i en europeisk debatt bör framföra detsamma i våra europeiska partier. Europeiska unionen får inte vara en förening dit bara världens elit av fotbollsspelare, professorer och högt utbildade akademiker får komma för att arbeta, utan det måste också vara tillåtet för någon som inte har lika höga kvalifikationer att söka sig en framtid i Europeiska unionen.

Herr talman! Ett dilemma med att vi är ett mindre parti än förra perioden är att vi står längre ned på talarlistan och att mycket redan är sagt i talarstolen. Jag avslutar mitt anförande, men hoppas jag att får repliker, så att jag kan utveckla någon del av detta.

(Applåder)

Anf. 24 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! Detta kan verka lite tjatigt. Men jag vill i alla fall ge majoritetspartierna möjlighet att utveckla detta. Fredrick Federley har en begåvning utöver det vanliga när det gäller att stå i talarstolen, så han kanske kan utveckla det här. För vem är ett bindande anställningsavtal ett hinder?

Anf. 25 FREDRICK FEDERLEY (C) replik:

Herr talman! Jag tackar Eva-Lena Jansson för frågan. Jag hade förbättrat svar och övervägde att ta upp detta i mitt huvudanförande, men jag hoppades på replik, och den kom.

Jag börjar med att besvara följdfrågan, när vi ändå håller på. Vad gäller bindande avtal vill jag säga att erbjudandet är att se som bindande. Sedan finns en avtalsfrihet när man befinner sig på den svenska arbetsmarknaden, och den måste gälla lika oavsett om man är svensk medborgare eller inte. En intressant motfråga till Eva-Lena Jansson blir: Vill Socialdemokraterna införa en reglering innebärande att arbetskraftsvandrare, som ju inte är svenska medborgare, inte ska omfattas av den avtalsfrihet som svenska medborgare är föremål för?

Eva-Lena Jansson kommer att fråga om justeringar i språket utifrån den utredning som nu ligger på bordet. Den formulering det gäller lyder: minimilön enligt kollektivavtal. Jag tycker inte att man kan misstolka detta. Det Eva-Lena Jansson tidigare har framfört är att ordet ”svensk” har försvunnit och att man pratar om minimilön. Men det är inte fråga om lagreglerad minimilön, som man har i en del europeiska länder, där man fastslår i lag vilken den lägsta lönen ska vara, utan det är minimilön enligt gällande kollektivavtal.

Anf. 26 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! Det var bra svar av Fredrick Federley – förutom att han inte riktigt förstår frågorna. Förstår Fredrick Federley skillnaden mellan lön enligt svenskt kollektivavtal och minimilön enligt kollektivavtal? Kollektivavtal kan se olika ut. Minimidelen i kollektivavtalet är en sak, lönen och ersättningen något helt annat. I ett kollektivavtal ingår helt andra saker än bara lönen. Ni verkar ha tappat det där – eller så har ni inte gjort det.

När det gäller bindande anställningsavtal undrar jag för vem det är ett hinder. Om jag har ett bindande anställningsavtal gör det min förhandlingsposition ganska stark. Har jag inget bindande anställningsavtal är det upp till arbetsgivarens godtycke. Det är den förhandlingspositionen ni sätter den enskilde i, och det är därför jag ställer frågan: För vem är det ett hinder med bindande anställningsavtal? Jag uppfattar inte att det skulle vara ett hinder för den enskilde. Vem är det då ett hinder för?

Anf. 27 FREDRICK FEDERLEY (C) replik:

Herr talman! Jag kan inte se att den skrivning som finns om minimilön enligt kollektivavtal på något sätt skulle frånta en arbetstagare OB-tillägg, semesterersättning och annat som regleras i kollektivavtalen. Detta ska självklart också finnas med.

Eva-Lena Jansson säger att hon inte anser att det på något sätt kan vara begränsande för en arbetstagare att ha ett bindande anställningsavtal från början. Men har man inte samma rätt att fritt ingå avtal som alla andra som befinner sig på den svenska arbetsmarknaden är det klart att man har fått en juridisk begränsning.

Det är därför jag tycker att man snarare ska öppna för diskussion. Om en person kommer till en arbetsgivare och den sedan betar sig på ett sätt som inte är okej måste man se till att den personen vågar anmäla detta, så att det kommer till vår kännedom. Det kan handla om att arbetsgivaren inte levererar utlovade förmåner, löner eller semesterersättning eller att arbetstiden är helt vedervärdig. Det kan vara så att arbetsgivaren erbjudit en viss typ av bostad, men att det sedan är helt annorlunda, att 20 perso-

ner bor i en liten barack. Arbetstagaren måste också våga söka sig till en annan arbetsgivare utan att helt plötsligt bli utslängd ur landet.

Jag tror att vi kommer att ha en intressant diskussion framöver om hur vi ska reglera det här på ett bra sätt, så att det fortfarande är ordning och reda i regelverket men så att vi också stärker den enskilda arbetstagarens möjlighet att vända sig från en arbetsgivare – ett perspektiv nog så viktigt – eller för den delen att vända sig till fackförbunden och få hjälp och stöd i en situation där man känner sig exploaterad och utnyttjad och i så fall också kunna kräva sin rätt.

(Applåder)

Anf. 28 EMMA HENRIKSSON (KD):

Herr talman! Fredrick Federley avslutade med att säga att det inte alltid är lätt att veta vad man ska säga om man har ordet i slutet av debatten. Det är kanske ännu mindre lätt när man kommer ännu närmare slutet. Det har väl redan framgått av debatten att vi debatterar två aspekter på det svenska migrationsområdet, nämligen att det ska vara lätt att komma till Sverige och försörja sig och att vi ska ta itu med de oseriösa arbetsgivare som utnyttjar människor som vistas här utan arbets- eller uppehållstillstånd.

Jag skulle vilja tala om den egentliga orsaken till att vi i vår riksdag diskuterar sådana här frågor. Vi lever i en globaliserad värld. Jag skulle vilja stanna vid just det. Vad är en globaliserad värld? Ordet ”global” innebär något som gäller hela världen. Globalisering brukar definieras som den förändringsprocess som gör att stater och samhällen över hela jorden knyts samman i ett ömsesidigt beroendeförhållande. Just det där med att vara beroende menar jag och Kristdemokraterna är lite av grunden i vad det innebär att vara människa. Det är bra att vara beroende av varandra. Vi kan växa i gemenskap. Därför är det här ömsesidiga beroendet något som gynnar oss likaväl som dem som får möjlighet att komma till vårt land.

EU är en viktig aktör i vår globaliserade värld. Det är ett samarbete som till sin konstruktion fortfarande är unikt. En stor samling nationalstater som består av många olika kulturer, språk och etniciteter och som under århundraden har bekämpat varandra står nu sida vid sida. Förutom att EU har en viktig roll i att bevara fred, kämpa för ett bättre klimat och leda kampen mot världsfattigdom har vi etablerat en inre marknad för varor, tjänster och kapital – och inte minst för människor.

Det har redan nämnts ett flertal gånger i talarstolen, herr talman, vad de olika direktiv vi debatterar innehåller. Jag skulle i stället för att upprepa detta vilja tala lite mer om det som är den största skiljelinjen. Det är fråga om implementering av ett EU-direktiv, och detta är inte helt och hållet nymodigheter i svensk lagstiftning. Men när vi hörde David Lång från Sverigedemokraterna debattera märktes det tydligt att utgångspunkten var en helt annan. Han började med att tala om Gustav Vasa och Engelbrekt och huruvida arbetskraftsinvandring är ett hot mot vårt land. Som om vi levde i ett statiskt samhälle! Men vi lever tack och lov inte i ett statiskt samhälle.

Jag kikade på en lista över yrkestitlar som inte längre finns: amma, bergsfiskal, beslagskar, biografpianist, blockmakare, byvaktare, bödel, bönhas, censor – jag stannar nog vid c. Ibland kan jag känna att det är

ganska skönt att alla yrken vi har haft i vårt land inte längre finns, även om en och annan kanske saknar någon biografpianist.

Vårt samhälle utvecklas hela tiden. Det utvecklas inte minst tack vare rörlighet – att vi inte längre har lagstiftning på denna plätt på jorden som skiljer mellan götar och svear, att vi får möjlighet att flytta dit vi vill.

I Sveriges riksdag representerar jag valkretsen Stockholms län, som tillsammans med geografiskt lite mindre men befolkningsmässigt stora Stockholms stad varje dag har en inflyttning motsvarande två SL-bussar.

Varje dag ökar vår befolkning. Det innebär inte att det är två SL-bussar fler arbetslösa här i dag än det var i går eller fyra fler i dag än i förrgår. I stället utvecklas vår region, och fler arbetstillfällen tillkommer eftersom de människor som flyttar hit medför kompetens, drivkraft och utveckling.

Detta gäller såväl den knappa hälften av de inflyttade som kommer från någon annan del av världen som dem som väljer att flytta hit från någon annan landsända. Till befolkningstillväxten bidrar också att stockholmarna i dag föder fler barn än genomsnittet i Sverige.

Sverigedemokraterna vill i sin motion begränsa för dem som kommer hit via blåkortsdirektivet, alltså den högspecialiserade arbetskraften. Det är förresten personer som redan har möjlighet att komma hit genom svensk lagstiftning.

Att man har kvalifikationer och arbetslivserfarenhet ska enligt Sverigedemokraterna inte räknas in. Jag trodde att det var en av de bästa meriterna när man ska ta ett jobb, att man har kompetens och erfarenhet av yrket.

Det är uppenbart att Sverigedemokraterna avslår detta för att man inte vill att människor ska komma hit och bygga vårt samhälle.

Sverigedemokraterna säger att man bör ha en bostad säkrad innan man får sitt blåkort. I reservationen säger Sverigedemokraterna sedan att vi bör se till att de som får ett blåkort inte ska omfattas av de regleringar som finns för att man kunna få tag i en bostad.

Möjligen kan någon enstaka få komma hit om den redan har en bostad, men inte för att den har yrkesskicklighet.

Jag vet inte om jag hörde fel, om David Lång sade fel eller om det står fel i reservationen. Jag hörde David Lång säga att man ska ha motsvarande en och en halv genomsnittslön. I reservationen står det två och en halv. Jag kan tänka mig en och annan på svensk arbetsmarknad som tycker att det är lite stötande att de som kommer hit ska få två och halv gånger så mycket i lön.

Vi har helt olika syn på hur vi ska bygga vårt samhälle. Dessa EU-direktiv öppnar inte bara ytterligare förutsättningar för att människor ska kunna bli rätt behandlade i vårt land, utan vi vidgar hela Europa. Det påverkar synen på Europa i hela världen. Vi vill inte ha ett samhälle där vi säger: Sista lorten stänger porten.

(Applåder)

Anf. 29 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! Jag har en otippad fråga till Emma Henriksson. Jag börjar dock med en annan ingång. Utskottet kommer så småningom att få ta ställning till ett EU-direktiv om regler för säsongarbete. Det är inte säkert att det blir verklighet, men det kommer sannolikt att hamna på vårt

*Genomförande
av direktivet om
sanktioner mot
arbetsgivare och
genomförande av
blåkortsdirektivet*

bord. I detta förslag från EU-kommissionen föreslås bindande anställningsavtal, vilket vi tycker är bra.

Min fråga är: Varför motsätter sig den borgerliga majoriteten tillsammans med Miljöpartiet bindande anställningsavtal i detta skede? För vem är det ett problem med bindande anställningsavtal? Vem är det som förlorar på bindande anställningsavtal? Kan Emma Henriksson förklara det för mig?

Anf. 30 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar Eva-Lena Jansson för att även jag får möjlighet att svara på denna fråga.

Jag tror att det redan har framgått av de tidigare svaren att vi när vi diskuterar dessa frågor diskuterar just dessa frågor. Vi diskuterar inte området som helhet när vi ska implementera dessa direktiv.

Vår utgångspunkt har varit att implementera direktiven och göra dem så lika som möjligt den redan befintliga lagstiftningen. Därför har vi inte sett att det just nu finns skäl att göra några ytterligare begränsningar jämfört med det som redan gäller.

Vi är glada att EU tar dessa steg och öppnar för arbetskraftsinvandring. Vi kristdemokrater hade gärna sett att EU:s blåkortsdirektiv hade omfattat många fler, i likhet med den lagstiftning som redan gäller i Sverige.

Anf. 31 EVA-LENA JANSSON (S) replik:

Herr talman! Det var ett delvis nytt svar. Nu blev det mer formellt att ni tycker att ni i nuläget inte behöver göra det för att vi redan har en lagstiftning. Det är visserligen håll i den, men ni kan implementera dessa delar och fortsätta behålla hålet.

Vi vet att ett bindande anställningsavtal skulle stärka den enskilde. Hur kommer det sig då att den borgerliga majoriteten och Miljöpartiet i dessa delar alltid väljer det alternativ som är minst förmånligt för den enskilde och som ger arbetsgivaren ett övertag?

Ni har två alternativ men väljer alltid det som gör att arbetstagarens ställning inte stärks. Hur kommer det sig? Jag har lite svårt att förstå det.

Ni säger er stå upp för likabehandling och för samma lön för svenskar och dem som kommer utifrån och arbetar. Ni säger er stå upp för den svenska modellen. Hur kommer det sig då att ni hela tiden väljer det som är minst förmånligt för den enskilda arbetstagaren?

Anf. 32 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Herr talman! Det är en totalt felaktig uppfattning. I vår implementering av dessa direktiv utökar vi på många sätt förutsättningarna för den enskilde.

Det är givet att vi ska se till att det blir svårt för dem som vill utnyttja och missbruka systemet och förstöra för enskilda människor.

Vi ska dock göra det enkelt för människor som vill komma hit och arbeta och också för arbetsgivarna, där merparten faktiskt är hederliga och ger människor möjlighet att komma hit och arbeta – något som stärker dessa människor och vårt land.

(Applåder)

Anf. 33 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! I genomförandet av blåkortsdirektivet föreslår regeringen att det införs ett särskilt uppehålls- och arbetstillstånd för högkvalificerad anställning som ska betecknas EU-blåkort och att familjemedlemmar till den som har EU-blåkort ges rätt att återförenas med honom eller henne i Sverige.

I genomförandet av sanktionsdirektivet föreslår regeringen att det införs ett förbud för arbetsgivare att ha utlänningar anställda som saknar rätt att vistas här. I utlänningslagen finns redan ett straffrättsligt förbud för arbetsgivare att ha utlänningar anställda som saknar uppehålls- och arbetstillstånd. Någon större förändring sker därför inte i det avseendet.

Förutom de straffrättsliga sanktioner som kan utgå när en arbetsgivare överträder förbudet föreslår regeringen att ett antal ytterligare sanktioner ska kunna påföras arbetsgivaren.

Dessutom föreslås viktiga arbetsrättsliga förändringar som är till förmån för de tillståndslösa utlänningarna. Syftet med blåkortsdirektivet är att komma till rätta med bristen på högkvalificerad arbetskraft inom EU. För att uppnå detta syfte ska medlemsstaterna införa bestämmelser som underlättar för högkvalificerade arbetstagare från tredjeland och deras familjemedlemmar att resa in och vistas i EU. Det är ett välkommet uppvaknande inför den demografiska utmaning och den brist på arbetskraft som väntar Europa och som inom vissa områden och vissa yrken redan är uppenbar.

I Sverige har vi gått längre. År 2008 öppnade regeringen och Miljöpartiet den dörr till Sverige som har varit stängd under decennier. Den svenska reformen för arbetskraftsinvandring har gett människor möjlighet att komma till Sverige för att arbeta oavsett utbildningsnivå eller yrkeserfarenhet. Det är nämligen inte möjligt att kvantifiera, tidsbestämma eller med någon annan exakthet bestämma vilka egenskaper det är som gör någon eftertraktad på arbetsmarknaden.

I slutet av förra månaden rapporterades att var fjärde svensk arbetsgivare inte hittar rätt kompetens. Högutbildade ingenjörer är visserligen den svåraste yrkesgruppen att rekrytera, men även hantverkare, kockar och yrkeschaufförer råder det brist på – stor brist.

Det svenska regelverket för arbetskraftsinvandring bygger därför på att arbetsgivaren avgör vilket behov han eller hon har av arbetskraft och vilken kompetens som behövs. Det finns ingen som kan ersätta den enskilde arbetsgivaren när det gäller att bedöma de egna rekryteringsbehoven. Samtidigt ställer regelverket för arbetstillstånd tydliga krav på lön och övriga anställningsvillkor. Alla arbetstagare ska ha rimliga arbetsvillkor oavsett ursprung. Även för att någon ska komma i fråga för ett EU-blåkort får lönen, försäkringsskyddet och övriga anställningsvillkor inte vara sämre än de villkor som följer av svenska kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen.

I regeringens proposition föreslås att den som har ett EU-blåkort beviljas samma sociala och ekonomiska rättigheter som andra på en rad områden, till exempel när det gäller social trygghet, pensioner och studiestöd. I propositionen föreslås i korthet därutöver att beslut om avslag på EU-blåkort eller arbetstillstånd och beslut om återkallelse av beslut om EU-blåkort eller arbetstillstånd ska kunna överklagas. Den som har ett EU-blåkort föreslås få tillgodoräkna sig vistelseperioder med EU-blåkort

i andra medlemsstater och därmed snabbare uppnå kravet på fem års vistelse här för att komma i fråga för ställning som varaktigt bosatt i Sverige.

Utöver kravet när det gäller anställningsvillkoren ska utlänningen ha erbjudits en anställning om minst ett år för att komma i fråga för ett EU-blåkort. Den erbjudna lönen får inte understiga 1,5 gånger den genomsnittliga bruttoårslönen i Sverige, som i dag motsvarar 29 000 kronor i månaden. Det innebär att en arbetsgivare måste erbjuda en månadslön på minst 43 500 kronor i månaden brutto.

Unionsföreträdet måste respekteras. Det innebär att arbetsgivaren ska ha utannonserat den lediga tjänsten så att den också görs tillgänglig för medborgare i Sverige och i EU- och EES-området. Slutligen måste tredjelandsmedborgaren visa upp att han eller hon har en heltäckande sjukförsäkring som gäller i tre månader från inresan i Sverige.

Herr talman! Genom arbetskraftsinvandringsreformen 2008 har företag i Sverige fått möjlighet att hitta rätt kompetens också från länder utanför EU. Reformen ger företagen ytterligare verktyg för att konkurrera på den globala marknaden och bidrar till sysselsättning och tillväxt i vårt land. Fram till och med 2025 kommer 1,6 miljoner svenskar att gå i pension. Med fler pensionärer krävs fler som arbetar för att upprätthålla välfärden. Samtidigt kommer behoven av vård och omsorg att öka till följd av den äldre befolkningen. Sverige står inför stora utmaningar.

Arbetskraftsinvandring kan aldrig ensamt lösa dessa utmaningar. För att framtidens välfärd ska kunna upprätthållas behövs dock fler som jobbar i Sverige oavsett om de är födda här eller inte. Arbetskraftsinvandring är ett av flera instrument för att på kort och lång sikt motverka arbetskraftsbrist.

Även genomförandet av sanktionsdirektivet kommer att främja legitim arbetskraftsinvandring till Sverige. Det är oerhört viktigt att förhindra utnyttjande och missbruk av arbetstagare. Även om de allra flesta arbetsgivare i Sverige är seriösa förekommer det att arbetstagare arbetar under otrygga arbetsförhållanden. Det är oacceptabelt att oseriösa arbetsgivare inte följer de lagar och regler som gäller och utnyttjar utländska arbetstagare.

Kontrollen av arbetsvillkoren för arbetskraftsinvandrare i Sverige är uppdelad mellan flera parter. Migrationsverket svarar för de kontroller av anställningsvillkor som görs inför tillståndsgivningen. Tillsynen över arbetsmiljö och arbetstidslagstiftning utövas av Arbetsmiljöverket. Övriga arbetsvillkor hanteras i sin tur inom ramen för den svenska arbetsmarknadsmodellen där arbetsmarknadens parter kommer överens om de villkor som ska gälla och övervaka att dessa efterlevs. Slutligen: Om det förekommer brottslighet är detta en fråga för rättsväsendet.

En rad åtgärder för att upptäcka och motverka missbruk har vidtagits. Migrationsverket arbetar mycket aktivt med detta, och det är ett viktigt arbete som kommer att fortsätta. Den arbetskraftsinvandrare som av någon anledning inte är nöjd med sin arbetsgivare har möjlighet att under tillståndstiden söka nytt arbete under tre månaders tid utan att för den sakens skull bli av med sitt uppehållstillstånd.

Regeringen kommer att återkomma med förslag i syfte att ge ytterligare verktyg för Migrationsverket att använda när det upptäcks att reg-

lerna inte efterlevs eller kringgås och arbetstagare därmed riskerar att utnyttjas.

Herr talman! Syftet med sanktionsdirektivet är att motverka olaglig invandring till Europeiska unionen. För att uppnå detta syfte uppställs i direktivet ett förbud för arbetsgivare att anställa utlänningar som inte har rätt att vistas inom unionen. Vidare innehåller direktivet ett antal olika sanktioner som kan påföras den arbetsgivare som överträder förbudet. Direktivet innehåller även en rättighet för utlänningar som saknat rätt att vistas i medlemsländerna att erhålla lön och annan ersättning för utfört arbete.

I propositionen föreslås att den gällande bestämmelsen i utlänningslagen om särskild avgift för arbetsgivare som har en utlänning utan arbetstillstånd anställd ska utvidgas till att också gälla arbetsgivare som har en utlänning anställd som inte har rätt att vistas i Sverige.

I enlighet med direktivet föreslås också bestämmelser om annan särskild rättsverkan av brott. Den som anställer utlänningar som inte har rätt att vistas i Sverige ska dels kunna fråntas sin rätt till alla offentliga stöd, bidrag och förmåner under fem års tid, dels bli återbetalningsskyldig för offentliga stöd, bidrag och förmåner som betalats ut. Möjligheten att ta ifrån en arbetsgivare rätten till offentliga förmåner eller att ålägga en arbetsgivare återbetalningsskyldighet för sådana förmåner kommer att utgöra ytterligare tillämpbara sanktioner utöver dem som redan finns. Det förhindrar att offentliga medel stöder verksamhet som inte bedrivs enligt gällande regler.

Dessa åtgärder ska få arbetsgivare att avstå från att anställa personer som vistas här utan tillstånd, vilket rimligen inte kan accepteras av någon som värnar den svenska arbetsmarknadsmodellen. Den som vill komma till Sverige för att arbeta och göra rätt för sig har den möjligheten. OECD konstaterade 2011 att Sverige numera har ett av världens mest öppna system för arbetskraftsinvandring. Det är ett effektivt och flexibelt regelverk som ersatte det tidigare restriktiva systemet där fackföreningarna hade – och använde – en informell vetorätt.

Att det är förbjudet för arbetsgivare att anställa utlänningar som inte har föreskrivet tillstånd innebär inte att den som arbetar utan ett sådant tillstånd saknar rättigheter. Grundläggande skyddsregler inom arbetsrätt och arbetsmiljö kan i betydande delar tillämpas på dessa utlänningar. Även en sådan grundläggande rättighet som föreningsfrihet gäller oavsett personens migrationsrättsliga status.

Genom de regler som nu föreslås kommer dessa arbetstagare också att tillförsäkras lön och annan ersättning för det arbete som de har utfört. Enligt direktivet ska medlemsstaterna säkerställa att arbetsgivare som har anställt någon som inte har rätt att vistas här ansvarar för betalning av lön och annan ersättning för utfört arbete. I enlighet med direktivet föreslår regeringen en presumtionsregel som anger att om ingen av parterna visar annat ska lönen motsvara minimilön och ersättning som följer av kollektivavtal eller praxis inom yrket eller branschen. Arbetet ska enligt presumtionsregeln anses ha utförts under tre månader.

Begreppet minimilön i den nya lagen innebär inte att någon minimilönelagstiftning införs i svensk rätt. Begreppet minimilön finns sedan tidigare i lagen om utstationering av arbetstagare. Minimilön enligt den nu föreslagna lagen har samma betydelse som i utstationeringslagen. För

*Genomförande
av direktivet om
sanktioner mot
arbetsgivare och
genomförande av
blåkortsdirektivet*

att lättare kunna bevaka sin rätt i fall då talan om ersättning väcks föreslås en möjlighet att ansöka om tidsbegränsat uppehållstillstånd. Den som beviljats ett sådant tidsbegränsat uppehållstillstånd ska enligt förslaget ha rätt till vård enligt lagen om hälso- och sjukvård för asylsökande. Att erbjuda hälso- och sjukvård är inget krav enligt direktivet, men enligt regeringens uppfattning bör den som har samarbetat med myndigheterna i en utredning om brott mot utlänningslagens regler ha rätt till sjukvård.

I entreprenörsförhållanden föreslås ansvarsbestämmelser för uppdragsgivare respektive uppdragsgivare i tidigare led till arbetsgivare som har någon anställd som inte har rätt att vistas i Sverige. Uppdragsgivare och uppdragsgivare i tidigare led ska under vissa förhållanden kunna bli ansvariga för lön och annan ersättning och också påföras en särskild avgift.

Herr talman! Bland de personer som befinner sig i Sverige finns såväl de som fått avslag på asylansökan men inte respekterar beslutet som de som inte har sökt asyl eller alls varit i kontakt med någon svensk myndighet. Det går inte att säga hur stort antalet personer utan tillstånd är. Det ligger i sakens natur när det gäller personer som kommer till Sverige och inte är intresserade av att ha kontakt med de svenska myndigheterna.

Långt allvarligare än bristen på statistik är att dessa personer lever i ett skuggsamhälle där de riskerar att utnyttjas på arbetsmarknaden. Vi varken kan eller får acceptera framväxten av ett sådant alternativt skuggsamhälle där människor riskerar att utnyttjas och barn att fara illa.

Vi har inte fri invandring till Sverige. Vi har reglerad sådan, och vi ska även fortsättningsvis ha en human, rättssäker och ordnad migrationspolitik. I detta sammanhang passar de här två direktiven mycket väl in.
(Applåder)

Anf. 34 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Herr talman! Vi har under dagens debatt hört Eva-Lena Jansson utföra ett folkbildande sisyfosarbete för att försöka utbilda borgerligheten när det gäller bindande anställningsavtal och de olika begreppsskillnaderna. Det svar vi ganska samstämmigt har fått är att vi egentligen ska göra något som är så likt den lagstiftning vi redan har som möjligt.

Man skulle annars kunna tänka sig – en helt tokig tanke, förstår jag – att man försökte göra något bättre. Jag förstår att det kan kännas överraskande, men det skulle man kunna göra. Man skulle kunna försöka rätta till de brister som vi alla ser. Men i stället vill man alltså göra det här lika dåligt som det som redan finns.

Hotell- och Restaurangfacket har varit ute och sökt upp 300 arbetare som fått tillstånd inom den branschen i Stockholm. Man har sökt upp dem på individnivå och försökt fråga dem hur de mår och hur det står till. De har dock bara hittat 150 av de 300. Hälften saknas. De finns inte hos arbetsgivaren och går inte att hitta.

Det kan finnas olika anledningar till det. En kan vara väldigt dåliga arbetsförhållanden. Vi vet att arbetsgivaren har betalat 3 000 kronor per tillstånd, och ändå vet ingen var dessa personer befinner sig. Det är oerhört oroväckande.

Min fråga till statsrådet är naturligtvis: Är det inte så att vi med det här systemet och oviljan att rätta till det faktiskt skapar just det skuggsamhälle som statsrådet nyss sade att vi inte vill ha?

Anf. 35 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik:

Herr talman! När det gäller frågan om bindande avtal, som ju har cirkulerat här i debatten vid ett antal tillfällen, är det viktigt att understryka att arbetstagare och arbetsgivare i Sverige förfogar över sitt eget avtal. De är fria att när som helst förhandla om anställningsvillkoren inom ramen för den svenska arbetsmarknadsmodellen, som jag utgår från att vi alla värnar om. Mot den bakgrunden ställer jag mig frågande till på vilket sätt ett anställningsavtal, till skillnad från ett erbjudande om arbetstillstånd, skulle skydda arbetstagare från oseriösa arbetsgivare. Jag ser inte det.

Jag har aldrig i de debatter om de här frågorna som vi har haft förstått hur man resonerar. Om man med detta menar att tredjelandsmedborgare som kommer till Sverige för att arbeta ska ingå anställningsavtal som är bindande i den bemärkelsen att de inte kan omförhandlas måste man fråga sig om det är rätt väg att gå. Det skulle innebära en mycket stor förändring av den svenska arbetsmarknadsmodellen.

Jag anser att oseriösa arbetsgivarers missbruk av regelverket måste motverkas på annat sätt än genom en så ingripande förändring av den avtalsfrihet som råder på den svenska arbetsmarknaden.

Att människor behandlas illa i hotell- och restaurangbranschen är tyvärr något som vi har all anledning att beklaga, men jag är inte helt säker på att det är något som vi ska koppla till den svenska arbetskraftsinvandringsmodellen. Jag tycker snarare att vi bör fundera över villkor rent generellt när det gäller anställda i hotell- och restaurangbranschen. Det har kanske också Christina Höj Larsen anledning att göra.

(Applåder)

Anf. 36 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik:

Herr talman! Nu är det ju inte enskilda misstag i branschen vi talar om, utan vi talar om att hälften av de personer som Hotell- och Restaurangfacket försökte hitta inte gick att återfinna. Det är ett betydande systemfel.

Ja, det finns stora problem över huvud taget med arbetsrätt och villkor. Att stärka de förhållandena är väl tyvärr inget som man i borgerligheten är speciellt duktig på. Det är jag mycket väl medveten om.

Det jag ser är att förutsättningarna för just det skuggsamhälle som Tobias Billström beskriver cementeras med den lagstiftning som finns. Självklart skulle det vara viktigt för facket att konkret kunna hjälpa till och stötta när människor har ett bindande anställningsavtal. Visst är det alltid möjligt att förhandla upp lönen och villkoren, men det bindande anställningsavtalet skulle kunna vara ett golv som gjorde det möjligt för facket att ta sig an kraven. Det andra som också är viktigt är att den arbetstagaren inte ska kunna riskera sitt arbetstillstånd. Vi vet att det är människor som i många fall har betalat betydande summor för att ta sig till Sverige för ett arbetserbjudande. Vi förstår att om de riskerar att behöva lämna Sverige är de fullständigt utlämnade åt att antingen fortsätta vara i arbetsgivarens våld eller leva som papperslösa. Den här lagstiftningen skapar en utsatthet som i sin tur kan leda till papperslöshet, och det är inte rimligt.

Genomförande av direktivet om sanktioner mot arbetsgivare och genomförande av blåkortsdirektivet

Överflyttning av vissa utlänningsärenden till den ordinarie migrationsprocessen m.m.

Anf. 37 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik:

Herr talman! Regeringen har hela tiden varit tydlig med att anställningsvillkoren för arbetskraftsinvandrare ska motsvara dem som gäller för de arbetstagare som finns i landet. Vi har aldrig avvikit från den uppfattningen. Vi har alltid varit tydliga och klara med detta.

Reglerna för arbetskraftsinvandring måste också vara utformade på ett sådant sätt att de minskar riskerna för missbruk. De främsta åtgärderna för att åstadkomma detta vidtas av Migrationsverket i samband med myndighetens prövning. Migrationsverket arbetar också mycket aktivt med att motverka missbruk genom att göra kontroller i samband med att ansökan ges in, vilket bland annat har lett till att vi nu ser en påtaglig nedgång både i antalet ansökningar i hotell- och restaurangbranschen och i antalet beviljade ansökningar, vilket torde tala för regeringens politik i det avseendet.

Jag anser inte att det finns någon anledning att införa bindande avtal på den grund som Christina Høj Larsen förespråkar. Jag anser att det är en felaktig uppfattning. Hon sade inledningsvis att hon skulle komma med en ”tokig tanke”, och jag instämmer i den bedömningen.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

7 § Överflyttning av vissa utlänningsärenden till den ordinarie migrationsprocessen m.m.

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2012/13:SfU9
Överflyttning av vissa utlänningsärenden till den ordinarie migrationsprocessen m.m. (prop. 2012/13:151).

Anf. 38 DAVID LÅNG (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1. Det gäller alltså betänkande nr 9 *Överflyttning av vissa utlänningsärenden till den ordinarie migrationsprocessen m.m.*

En fråga som vi debatterar är tid. Det drar ut på tiden, framför allt när det gäller beslut i migrationsärenden. Det är nog många som menar att dagens system är ganska utdraget. Det blir många gånger en ganska utdragen procedur som tar alldeles för mycket resurser i anspråk.

Regeringens proposition går ut på att förkorta processen för dömda kriminella. Det är alltså inga vanliga asylsökande som man syftar på här. Frågan man också måste ställa sig är om det finns tid att spara och om den tiden är värd riskerna.

Den föreslagna förändringen bottnar i våra allmänna domstolars beslut om utvisning när en utlänning döms för brott. Det finns väldigt lite material för att kunna bilda sig en uppfattning om vilka dessa personer är. Jag har i alla fall inte hittat särskilt mycket. Men mellan 1989 och 1998 var det totalt 5 000 individer. Enligt en rapport från Brottsförebyggande rådet är det oftast personer mellan 20 och 30 år som har invandrat till Sverige som anhöriga eller med asylskäl. Den rapport som jag stöder

mig på är inte helt dagsaktuell, men det går väl att utgå från att dagens situation är någorlunda lik denna. Det är en Brårappport som heter 2000:18.

För att en utländsk medborgare ska kunna utvisas på grund av begånget brott krävs det att individen kan dömas för ett brott som kan leda till fängelse eller svårare påföljd än böter. Vidare krävs det att gärningsmannen antas fortsätta eller att det finns stor risk för fortsatta förbrytelser. Det är alltså inga snattare det handlar om utan i många fall tungt kriminella och återfallsförbrytare.

Regeringens förslag går ut på att flytta ärenden från de allmänna domstolarna till den ordinarie migrationsprocessen. I stället för att överklaga en dom i domstol ska individerna nu alltså vända sig till Migrationsverket för ansökan om uppehållstillstånd och överklagan av utvisningsbeslutet.

Till en början ser förslaget ut att skynda på processen då domstolsprocesser är utdragna, men om Migrationsverket avslår ansökan kan man fortfarande överklaga i sedvanliga migrationsdomstolar. Det blir alltså ytterligare ett steg som försenar påföljden.

Vidare har inte Migrationsverket formell rätt att officiellt ändra domen utan bara att yttra sig till migrationsdomstolen.

Sammanfattningsvis ska brottslingar av den här kalibern endast hanteras av domstolarna. Jag tror inte att syftet med regeringens förslag kommer att bli uppfyllt. Förslaget kommer inte att skynda på hanteringen. Det kommer snarare att bli så att man leker lite grann med människors trygghet. Det tycker jag inte låter särskilt positivt.

Jag skulle också vilja säga några ord om ett annat yrkande som tyvärr fick alldeles för lite utrymme i regeringens proposition, nämligen upphävandet av automatiskt uppskov vid begäran om nåd.

Det är i dag möjligt att få det om man inkommer med en nådeansökan innan verkställighet av ett fängelsestraff har påbörjats. Det är självklart att den möjligheten tas bort. Det är orimligt att man fritt kan fortsätta leva och verka ute i samhället i väntan på nådeansökan. Det förslaget välkomnas.

Den följdmotion som Sverigedemokraterna har väckt innebär alltså ett avslag på regeringens förslag om överflyttning av vissa utlänningsärenden till den ordinarie migrationsprocessen. Men vi ställer oss positiva till det sistnämnda förslaget om att regleringen om automatiskt uppskov vid ansökan om nåd upphävs.

Anf. 39 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Herr talman! I ärendet vi nu debatterar finns det tyvärr ett tydligt exempel på det här med våra barn och andras ungar, som vi har pratat om alltför många gånger förut.

Det är ett uttryck som tyvärr beskriver den skillnad i livsvillkor och rättigheter som kan finnas mellan olika barn, beroende på deras ursprung.

Herr talman! I Sverige säger vi att vi inte ska straffa barn för deras föräldrars handlingar. Vänsterpartiet håller med regeringen om att prövningen inte bör vara förmånligare för den som har utvisats för brott än för andra utlänningar och att regleringen därför bör utformas efter samma grundläggande principer som gäller för andra utlänningar som omfattas av lagakraftvunna utvisningsbeslut och som vill vistas här i landet.

Men samtidigt menar vi – detta är otroligt viktigt – att barn inte bör straffas för sina föräldrars handlingar och att deras rätt att leva tillsammans med en förälder ska väga tyngre än samhällets intresse av att straffa föräldern med utvisning.

Men här ser vi alltså att borgerligheten och MP menar att den som efter avisningsbeslutet genom äktenskap och barn skaffat sig familjeanknytning har gjort det med vetskapen att familjen inte kommer att kunna bo samlad i Sverige och att den här familjeanknytningen därför inte ska vara skäl för att upphäva ett beslut om utvisning.

Enligt den här propositionen ska det faktum att en utlänning har barn i Sverige bara vara ett verkställighetshinder om barnet är särskilt beroende av föräldern.

Migrationsverket ska få besluta om inhibition bara om det är ett svårt sjukt barn som är beroende av den utvisningsdömde föräldern eller om den andra föräldern är allvarligt sjuk och därmed oförmögen att ta hand om barnet.

Var är barnperspektivet här? Var är det? Vi har pratat om det förut. Det kan inte vara så här. En person döms för brott, och dessutom ska barnet dömas till att inte ha sin förälder. Det är helt uppenbart orimligt.

Vi måste ha ett lagförslag som inte innebär detta. Vänsterpartiet föreslår därför att regeringen ska återkomma till riksdagen med ett förslag som tar hänsyn till barnperspektivet, barnets rätt att leva med sin förälder också när föräldern begär en brottslig handling.

Herr talman! Det är inte heller rimligt att ett beslut om utvisning i praktiken kan innebära en dödsdom. Här har vi det igen. Det är inte rimligt att ha ett straff som faller utanpå det straff man redan har.

Vi menar därför att det är önskvärt med en definition av medicinska verkställighetshinder som inte bara innefattar de fall där utlänningen är så svårt sjuk att det inte går att genomföra själva verkställigheten utan även fall där utlänningen lider av en livshotande sjukdom som hen inte kommer att kunna få behandling för om hen utvisas till hemlandet.

Då vi förespråkar en vidare definition av det här begreppet, medicinska skäl, måste vi motsätta oss ändringen från särskilda skäl till synnerliga skäl.

Vi har sett tidigare, i fall som vi har diskuterat på både längden och tvären, vilka konsekvenser denna till synes lilla skillnad kan få.

Herr talman! Regeringen vill även flytta ärenden om upphävande av allmän domstols beslut om utvisning på grund av brott till den ordinarie migrationsprocessen. Och ärenden som inte kräver ett ställningstagande av regeringen ska flyttas till myndighetsnivå. Förändringen ska ske genom ändringar i utlänningslagen. Den nya ordningen, som regeringen föreslår när det gäller en utlänning som av allmän domstol utvisas på grund av brott, är att Migrationsverket bara ska kunna avslå en ansökan om uppehållstillstånd, inte bevilja den.

Om Migrationsverket anser att ansökan ska beviljas ska verket med ett yttrande lämna över ärendet till migrationsdomstolen. Och migrationsdomstolens beslut om avslag ska enligt propositionen kunna överklagas till Migrationsöverdomstolen.

Vänsterpartiet menar att det är rimligt att ha samma ordning för beviljande som för avslag.

Herr talman! Detta är en påminnelse om att i Sverige är barnen våra barn, och det ska rimligtvis inte vara så att man straffas ytterligare på grund av sitt ursprung eller att barnen straffas ytterligare. Med denna påminnelse ställer jag mig naturligtvis bakom samtliga Vänsterpartiets reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 2.

Anf. 40 MIKAEL CEDERBRATT (M):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Den 31 mars 2006 är och förblir en milstolpe i svensk migrationspolitik. Det var den dagen då Utlänningsnämnden lades ned, vilket innebar slutet för löpsedels asyl, där en stark opinion avsevärt ökade chanserna att få stanna. Det systemet var inte rättssäkert. Det var en brist på insyn, och det var inte förutsebart. Det var alltså en företeelse som inte passar in i en rättsstat.

Skälen var alltså många till detta. Det blev en ökad öppenhet med en tvåpartsprocess med muntliga förhandlingar. En utvärdering har gjorts av detta av före detta hovrättspresident Bertil HübINETTE. Man kan lite förenklat säga att reformen i huvudsak har fallit väl ut. Man hade lite kritik när det gällde tolkar.

Skälet till att man nu gör den här förändringen är att man försöker överföra samma typ av ärende till samma typ av process. Det tycker jag är rimligt. Det är på något sätt en naturlig fortsättning på den nya instans- och processordningen, alltså ytterligare ett steg bort från politik till domstolar och myndigheter, och det välkomnar vi i Alliansen. Vi tror att det här på sikt blir bättre.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

8 § Metoder för bedömning av arbetsförmåga

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2012/13:SfU10
Metoder för bedömning av arbetsförmåga.

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras efter endast *en* bordläggning.

Anf. 41 TOMAS ENEROTH (S):

Herr talman! Jag ska börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet som handlar om sjukförsäkringen, arbetsförmågebedömning, Försäkringskassans arbete med att bedöma och dess nya arbetsförmågeverktyg. Det är krånglig materia för dem som inte är helt inne i sjukförsäkringsfrågor men viktig för dem som är angelägna om att vi får en sjukförsäkring som fungerar väl.

Vi har en sjukförsäkring som inte fungerar så väl. Över 65 000 utför-säkrade ställs utan skydd bara för att de har råkat passera en administra-

*Överflyttning av vissa
utlänningsärenden
till den ordinarie
migrationsprocessen
m.m.*

*Metoder för
bedömning av
arbetsförmåga*

tiv tidsgräns och inte varit sjuka så länge som regeringen tycker att man ska få vara sjuk. Vi har ett läge där många tvingas ta kompletterande försäkringar – privata försäkringar eller avtalsvisa försäkringar – för att få ett rimligt skydd om de blir sjuka, eftersom de allmänna försäkringarna är för dåliga.

Detta systemskifte har vi debatterat många gånger i riksdagen, och det är min förhoppning att vi efter valet 2014 kan få en annan ordning och en annan riksdagsmajoritet som gör att vi kan få en mänsklig sjukförsäkring på plats i Sverige i stället.

I oppositionen har vi dock drivit igenom ett antal förändringar för att åtminstone se till att det blir en något bättre sjukförsäkring. Vid några tillfällen har vi fått igenom utskottsinitiativ. Det har handlat om hur nollklassade som har haft en tidsbegränsad sjukersättning i stället har kunnat tillerkännas en bättre ekonomisk ersättning. Det har handlat om krav på rätten till rehabilitering där regeringen nu har skyldighet att återkomma till riksdagen med regler om hur vi ser till att man får rehabilitering innan man blir utförsäkrad.

Kanske en av de mest stigmatiserade debatterna vi har haft handlade om arbetsförmågeprövningen och arbetsmarknadsprövningen efter 180 dagar. Där drev vi igenom en lagändring i riksdagen, inte minst efter en extrainkallad sommarriksdag, och fick en förändring av begreppet ”reguljär arbetsmarknad” till ”normalt förekommande arbete”.

För dem som inte känner till begreppen kan det vara bra att veta att de nya reglerna innebär en något mildare prövning när det prövas om man ska ha rätt till sjukpenning. Det går inte an, som Försäkringskassan tidigare tvingades göra, att säga till någon att du skulle ju i teorin kunna ta något slags arbete eftersom du kan lyfta din ena hand. Vi fick alltså en mer reell prövning om en person kan jobba med ett jobb som faktiskt finns på arbetsmarknaden.

För många tusen individer har detta varit viktigt. Sedan tror jag att det kommer att krävas ytterligare viktiga förändringar för att få en bra och fungerande försäkring.

När det här nu ska implementeras har Försäkringskassan påbörjat ett arbete med hur arbetsförmågebedömningarna ska se ut. Detta levererades i en debattartikel som statsrådet Ulf Kristersson skrev tillsammans med en enskild tjänsteman på Försäkringskassan, vilket var lite ovanligt. Det gjorde väl att en del höjde lite på ögonbrynen, inte i kraft av att det skulle vara ministerstyre, men för att det var en lite ovanlig konstellation för en debattartikel.

När vi sedan såg hur det här verktyget började utvecklas var det många som blev förvånade. I stället för att i Försäkringskassans arbete utgå från det lagen precis hade sagt och ändrats till, det vill säga ”normalt förekommande arbete”, tog man nämligen utgångspunkt i begreppet ”medicinska förutsättningar för arbete”. Det är ett begrepp som lanserades så tidigt som 2009 och som då fick mycket skarp kritik i remissomgången.

Ändå blev det grundläggande för det verktyg som Försäkringskassan valde att arbeta med. Missförstå mig rätt: Jag tror att det finns skäl att utveckla bra modeller för att bedöma arbetsförmåga i en sjukförsäkring. Det är viktigt. Men i grunden måste det naturligtvis bygga på att det här är en arbetsmarknadsförsäkring som utgår från hur man är försäkrad på

den arbetsmarknad som finns här och nu – inte en behovsprövad aktivitetsförmågebedömning. Det är nämligen precis det som det riskerar att bli.

Nu har det här arbetet fått hård kritik från fackföreningsrörelsen, från handikapprörelsen, från LO-TCO Rättsskydd och många som sysslar med försäkringar. Man hävdar att det finns en risk att den lagändring som drevs igenom i riksdagen nu kringgås med det nya sätt att pröva arbetsförmågan som Försäkringskassan arbetar med.

Risken ligger i att det blir en väldigt stark och ensidig normering utifrån de medicinska förutsättningarna för arbete, inte hur arbetsmarknaden faktiskt är konstituerad. Det intressanta är att begreppet ”medicinska förutsättningar för arbete” inte finns i lagen. Ändå avser myndigheten att tillämpa detta framöver, vilket får ganska skarp och berättigad kritik av många.

Till detta inbegriper också verktyget en yrkeslista där man ger någonting som skulle kunna vara närmast fiktiva beskrivningar av hur arbeten skulle kunna se ut på arbetsmarknaden. Både Inspektionen för socialförsäkringen och LO-TCO Rättsskydd kritiserar detta ordentligt eftersom det leder till en felaktig bild av hur arbetsmarknaden faktiskt ser ut och därmed även riskerar att innebära en felaktig och rättsosäker prövning av den enskildes arbetsförmåga.

I den hearing som vi hade i riksdagen sades: Yrkeslistan kommer att definiera en arbetsmarknad på ett sätt som inte kan anses motsvara en reell arbetsmarknad med normalt förekommande arbete. Tillämpningen saknar stöd i lag.

Detta konstaterar LO-TCO Rättsskydd.

Det är därför det är viktigt att verktyget utvärderas. Jag gör inte bedömningen huruvida verktyget saknar stöd i lagen eller inte, men jag gör bedömningen att med så kraftiga invändningar finns det skäl för riksdagen att agera. Det finns skäl att se till att det här utvärderas innan det i stor skala blir ett normerat arbetssätt inom den myndighet som har att hantera en av samhällets viktigaste försäkringar.

Det var det som var grunden till det här initiativet, och efter lite diskussioner och ett visst motstånd från borgerliga partier kunde jag ändå konstatera att vi till slut har ett enigt utskott som ställer sig bakom detta. Det vi säger i betänkandet är detta: Eftersom någon reell utvärdering ännu inte har gjorts av den hittillsvarande försöksverksamheten anser utskottet att den nya metoden först måste grundligt utvärderas. Ur rätts-säkerhetssynpunkt är det angeläget att den nya metoden först grundligt utvärderas.

Även frågan om den nya metodens förenlighet med bestämmelser i socialförsäkringsbalken bör belysas i denna utvärdering.

Det är skarpa besked från utskottet, och det förutsätter att regeringen nu agerar. Det här är nämligen viktigt att komma ihåg: Riksdagen styr inte myndigheter. Det gör regeringen. Men riksdagen kan se till att regeringen agerar, och det gör vi med det här betänkandet.

I den meningen blir den här frågan närmast konstitutionell. Det ligger nu ett ansvar på Sveriges regering efter riksdagsbeslutet i dag att agera i enlighet med riksdagens intentioner. Det innebär också att vi kommer att följa regeringens agerande noga för att säkerställa att man fullföljer riksdagens beslut.

Det är viktigt eftersom en utökning av verksamheten om det skulle visa sig att den står i strid med gällande lagstiftning eller inte är tillräckligt tillämplig skulle kunna innebära att det blir väldigt dyrt att återta. Det kommer också att innebära att enskilda människor riskerar att hamna i kläm under tiden.

Jag vill påminna utskottet och dem som lyssnar på debatten om den JO-anmälan och den JO-kritik som riktats mot myndigheten relativt nyligen, där man konstaterar att man under flera års tid har arbetat på ett sätt som allvarligt åsidosatt rättssäkerheten för enskilda.

Det kan naturligtvis hända vilken myndighet som helst, och Försäkringskassan har på ett klokt och bra sätt sagt att man nu ändrar sitt sätt att arbeta med gruppbedömningar. Det tycker jag är tillfredsställande. Där har generaldirektören agerat väldigt bra.

Vi politiska beslutsfattare vill dock se till att vi undviker misstag i förväg i stället för att hitta fel och brister i efterhand och tvingas konstatera att människor hamnat i kläm. Här finns nu en sådan möjlighet, och det är den möjligheten som utskottet också tar, det vill säga att regeringen redan nu grundligt utvärderar verksamheten innan man går vidare.

Jag ser fram emot att följa regeringens agerande. Vi är alltså ett enigt utskott som nu vill säkerställa att man får en bättre arbetsförmågebedömning och att det framför allt är i enlighet med det riksdagsbeslut som vi drev igenom här i riksdagen som innebär att man prövas mot normalt förekommande arbete.

(Applåder)

Anf. 42 FINN BENGTSSON (M):

Herr talman! När vi i riksdagens utskott fattar ett beslut går det sedan runt en lista på vilken man kan anteckna sig om man vill vara med och debattera ämnet i kammaren innan hela riksdagen sedan ska fatta beslut i ärendet. Om vi är oense om ett majoritetsbeslut som fattas av utskottet är det både begripligt och rimligt att ledamöterna från de olika partierna anmäler sig till en sådan debatt.

I dag har vi ett betänkande framför oss, precis som Tomas Eneroth sade, som heter *Metoder för bedömning av arbetsförmåga*, kring vilket hela utskottet är enigt och således samtliga partier ställer sig bakom. Döm då om min förvåning när jag, som satt sist vid bordet när den här talarlistan cirkulerande, fann att samtliga partier hade anmält intresse av att debattera ärendet i kammaren, fast vi samtliga stod bakom detsamma. Jag fann då anledning att anmäla mig till den här debatten för att möjliggöra ge Moderaternas synpunkter på det gemensamma beslutet.

När jag nu har lyssnat på Tomas Eneroth från Socialdemokraterna kan jag tycka att det var klokt att jag anmälde mig för att förtydliga en del av vad vi faktiskt är eniga om.

Tomas Eneroth nämnde att det fanns en JO-anmälan riktad mot Försäkringskassan när det gäller så kallade gruppkonsultationer. Där agerade sedan Försäkringskassan ganska kraftfullt för att rätta till det som möjligt har blivit fel. Det intressanta med dagens diskussion kring det som heter aktivitetsförmågeinstrumentet är att det tog sin inspiration i de här gruppkonsultationerna och egentligen var en förutsättning för att mer formalisera att gruppkonsultationer också sattes på pränt. I princip kan man säga att det skulle förebygga en JO-anmälan i framtiden, eftersom

det bedrivs på ett helt annat sätt. Därvidlag känner jag mig väldigt trygg i att aktivitetsförmågeinstrumentet faktiskt är ganska viktigt för att motverka framtida JO-anmälningar.

Försäkringskassan har i nära samverkan med Arbetsförmedlingen, Socialstyrelsen och hälso- och sjukvården under drygt två år i två steg utifrån ett regeringsuppdrag bedrivit ett arbete för att utveckla metoder för bedömning av arbetsförmågan. En omfattande slutrapport från detta gemensamma arbete av aktörerna lämnades planenligt av Försäkringskassan den 14 januari i år. I denna slutrapport fokuseras på resultatet av att ha kompletterat bedömningen av arbetsförmåga hos långtidssjuk-skrivna med ett nytillskapat bedömningsverktyg till den redan långa arsenal av bedömningsåtgärder som sätts in när man har varit sjukskriven mer än 180 dagar.

Det aktuella kompletterade bedömningsverktyget är en så kallad aktivitetsförmågeutredning, AFU, och innebär i korthet att man tar hänsyn till individens egen skattning av sin förmåga, att en medicinsk utredning görs med tillhörande tester och undersökningar utförda av ett sjukvårdsteam bestående av läkare, sjukgymnast, arbetsterapeut och psykolog som anlitas av sjukvårdshuvudmannen samt att det till det stöd för den slutliga bedömningen också finns ett framtaget kunskapsunderlag som är ett referensmaterial om arbetsmarknadens krav utifrån olika yrkens förutsättningar. Det kan sedan speglas mot individens förutsättningar, både de av individen bedömda egenskaperna hos sig själv och det som är bedömt av utomstående experter.

Enligt Försäkringskassans avlämnade slutrapport i januari i år är erfarenheterna från det första införandet av en kompletterande AFU i den omfattande utredningen av arbetsförmågan hos individer som är på väg att passera dag 181 i rehabiliteringskedjan hösten 2011 över lag goda. Bedömningsläkarna uppfattar metoden som stabil och väl fungerande. Försäkringskassans handläggare anser att den leder till ett bra och användbart ytterligare underlag och, inte minst viktigt, de försäkrade uttrycker att de har blivit bemötta med kvalitet och respekt.

En majoritet av de försäkrade som deltog i detta första pilotprojekt uppgav också att undersökningen lett till en adekvat beskrivning av deras tillstånd och deras förmågor. Bland några nackdelar noteras dock att det exempelvis inte alltid har varit tydligt vad som har varit läkarens bedömning och vad som var den försäkrades uppfattning. Liknande erfarenheter har gjorts i andra länder som arbetar med samma typ av underlag för säkrare bedömning av arbetsförmågan.

Inför införandesteg 2 hösten 2012 vidtogs därför olika åtgärder för att minimera de svagheter som bedömningsunderlaget uppfattas ha i dåvarande skick. Bland annat betonades inför nästa steg i utvärderingen att särskild möda skulle läggas vid att säkra att den försäkrade fullt ut har undersökningens syfte klart för sig samt att det är bedömarens uppfattning som ska uttryckas i beslutsunderlaget.

Resultaten av fas 2 i utvärderingen visade sammanfattningsvis att enhetligheten i bedömningen var större än en majoritet av bedömarna ansåg, att rätt till sjukpenning fanns när det inte fanns tveksamheter kring materialets kvalitet och när bedömarna mer tydligt uttalat tycks ha relaterat underlaget till referensmaterialet avseende yrkesområdets krav på medicinskt relaterade förmågor.

På basen av dessa gynnsamma resultat så här långt planerar Försäkringskassan att utvidga testverksamheten under 2013. Inom åtta frivilligt anmälda landsting för fortsatt pilotprojekt på sammantaget drygt tusen personer kan man beställa kompletterande arbetsförmågeutredningar där så bedöms lämpligt för att dessa sedan ska kunna utvärderas inför fortsatt utvärdering av AFU-verktygets tillämplighet för att kunna användas både av Försäkringskassan och av Arbetsförmedlingen för att underlätta bedömningen av långtidssjukskrivnas möjligheter att återgå i arbete.

Utskottet välkomnar utvärderingen av det nya arbetssättet i syfte att ytterligare förbättra bedömningen av arbetsförmågan hos enskilda som hittills gjorts på Försäkringskassan. Försäkringskassan har inför det tredje steget i denna process av pilotprojektet för AFU-instrumentet, som regeringen beslutade godkänna den 8 maj i år, betonat att ledorden i det fortsatta arbetet ska vara rättssäkerhet, delaktighet, likformighet och transparens. Gott så, kan tyckas, men utskottet vill ändå i enighet framhålla att det ur rättssäkerhetssynpunkt är angeläget att den nya metoden grundligt utvärderas. Därför föreslår vi att riksdagen ger regeringen till känna att regeringen ska återkomma till riksdagen med en utvärdering av den hittillsvarande försöksverksamheten med aktivitetsförmågeutredningar, det vill säga AFU, med fokus på att kravet på en individuell prövning i varje ärende är tillgodosett och att metoden är förenlig med bestämmelserna i socialförsäkringsbalken.

Så långt, herr talman, är allt väl med enigheten i detta betänkande.

Men, herr talman, om oppositionen nu i oträngt mål, när vi är överens om den fortsatta utvärderingen, prematurt försöker svartmåla det arbete som hittills så förtjänstfullt har gjorts vid utveckling av den kompletterande AFU-verksamheten på Försäkringskassan och de planer man har fått bemyndigade för att inför framtiden utveckla den individuella arbetsförmågebedömningen ytterligare under parollerna rättssäkerhet, delaktighet, likformighet och transparens är vi faktiskt inte eniga.

Vad vill i så fall oppositionen, att vi inte utvecklar de berörda myndigheternas gemensamma förmåga att än mer objektivt bedöma arbetsförmåga mot gällande regelverk så att just rättssäkerheten, delaktigheten, likformigheten och transparensen i besluten optimeras mer än som situationen är i dag? I så fall är åtminstone jag, Moderaterna och allianspartier, djupt oeniga med oppositionens ovilja att försöka förbättra sakernas tillstånd för de alltför många som i dag inte fullt ut garanteras en så bra bedömningsgrund som möjligt för att bedöma den enskildes förmåga till arbete när sjukskrivningstiden sträcks ut.

(Applåder)

Anf. 43 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Herr talman! Finn Bengtsson beklagar att det blev en debatt. Det är naturligtvis fritt för alla partiföreträdare att anmäla sig eller att inte anmäla sig. Jag tyckte, som majoritetsföreträdare och initiativtagare till det här ärendet, att det var viktigt att berätta för kammaren vad det är vi har diskuterat i vårt kära utskott. Det är viktigt för protokollet, och det är viktigt för omgivningen att få reda på vilka diskussioner vi har och vad utskottet säger: "Eftersom någon reell utvärdering ännu inte har gjorts av den hittillsvarande försöksverksamheten anser utskottet att den nya metoden först måste grundligt utvärderas."

Utskottet säger också att det ”ur rättssäkerhetssynpunkt är angeläget att den nya metoden först grundligt utvärderas.” Det är viktigt att markera, och det är viktigt att vi gör det här eftersom alla kan ställa upp på parollen om rättssäkerhet, vilket Finn Bengtsson avslutade sitt anförande med. Men det finns kritik mot just bristande rättssäkerhet i det verktyg som just nu håller på att implementeras. Det är därför, för att värna rättssäkerheten för den enskilde, som det är så viktigt att vi ser till att verksamheten först grundligt utvärderas innan man går vidare.

Jag valde att tydligt markera det ansvar som regeringen nu har – därav min notering om att frågan närmast har konstitutionell karaktär. Det är inte riksdagen som styr myndigheten, men riksdagen kan tala om för regeringen vad den ska göra. Det innebär att regeringen har ett tufft ansvar att fullfölja riksdagsbeslutet.

Jag säger detta mot bakgrund av att det inte ska råda något tvivel om att det är många som inte gillar den lagändring vi drev igenom med begreppet normalt förekommande arbete. Jag tänker inte acceptera – inte heller vi som utgjorde riksdagsmajoriteten då – om det finns tendenser att glida ifrån det riksdagsbeslut och den lagstiftning som finns. Jag hävdar inte att Försäkringskassan gör det – det skulle jag aldrig drömma om att göra – men jag vill säkerställa att de arbetsmetoder och verktyg som används ligger i linje med riksdagens beslut. Initiativet röstades igenom med en rösts övervikt för majoriteten i riksdagen, och sedan blev det så småningom ett enigt betänkande – vilket var glädjande.

Anf. 44 FINN BENGTSSON (M) replik:

Herr talman! Tomas Eneroth och jag, det vill säga oppositionen och Alliansen, är överens om att det aldrig är fel att granska arbeten som syftar till att regelverket kan utvecklas på ett rättssäkert sätt. Det var glädjande att notera den två timmar långa tv-sända hearingen den 23 maj som gav hela svenska folket goda inblickar i hur diskussionen i ärendet går. Sedan kan vi naturligtvis komplettera hearingen med en och en halv timmas diskussion i kammaren i dag. Det har jag inget emot. Jag förvånas över att vi faktiskt är överens om det Tomas Eneroth nämnde, nämligen att vi inte har något alls emot att frågan följs upp från regeringen.

Jag betonade i mitt inlägg att det redan nu finns en god grund för den farhåga Tomas Eneroth tog upp om att vi kan frukta JO-kritik om ett par år och att vi ska stämma i bäcken så att den inte kommer. Jag anser att den utvärdering som Försäkringskassan har gjort, en slutrapport på regeringsuppdraget, som lades fram den 14 januari i år, är utförlig. Man har tagit höjd för riskerna för att arbetssättet inte skulle vara rättssäkert. Det framkommer tydligt på s. 14 hur man har adresserat frågan med koppling till normalt förekommande arbete på arbetsmarknaden.

Jag känner mig trygg i förvisningen om att regeringens granskning av frågan kommer att visa att hittillsvarande utvärderingar av det två första stegen har varit värdefulla och att de kommer att visa huvudsakligen goda resultat. Det kan vara ett motiv för att gå in i ett tredje steg där man utvidgar från några hundra upp till lite drygt tusen individer av de beräknade 16 000 som i framtiden varje år kommer att beröras av den typen av förbättrad arbetsförmågebedömning.

(Applåder)

Anf. 45 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Herr talman! Tack, Finn Bengtsson, för svaret! Det är bra att vi är eniga.

Jag vill ändå framhålla att jag lyssnar på den allvarliga kritik som finns från jurister som kan arbetsmarknadslagstiftningen på sina tio fingrar och som har lång och gedigen erfarenhet av att pröva socialförsäkringsmål och arbetsrättsmål. Jag lyssnar på den oro som hela handikapprörelsen lyfter fram i debattartiklar och på många andra sätt. De anser att deras grupper riskerar att komma i kläm med den normering som verktygen faktiskt innebär. Jag lyssnar på kritiken som Inspektionen för socialförsäkringen lyfte fram under hearingen. Jag lyssnar på kritiken från jurister, professorer och forskare. De känner sig inte trygga.

Att myndigheten i sin egen utvärdering kommer fram till att man följer lag är inte så förvånande, men naturligtvis måste en sådan verksamhet granskas opartiskt, ordentligt och sakkunnigt så att vi vet att den håller sig inom riktlinjerna och är ett stöd för den arbetsförmågebedömning som ska göras utifrån normalt förekommande arbete.

När vi skulle anta den nya lagstiftningen valde vi i utskottsmajoriteten att i betänkandet plocka in den så kallade Kerstin Johansson-domen. Det är ovanligt att vi i riksdagen refererar domar i Högsta förvaltningsdomstolen, men vi gjorde det mot bakgrund av att vi ville vara säkra på att det inte ska råda något tvivel om hur lagstiftningen ska tillämpas och vad som ligger till grund för den nya lagstiftningen.

Bakgrunden är att det tidigare fanns en lagstiftning med begreppet ”reguljär arbetsmarknad” som innebar en i det närmaste fiktiv arbetsmarknadsprövning. Det innebar att många människor utförsäkrades från sjukförsäkringen redan efter 180 dagar, trots att de rimligtvis borde ha haft goda grunder att vara kvar på arbetsmarknaden. Det hade varit en arbetslinje värd namnet med en ordentlig och bättre prövning vid 180 dagar än den som då var gällande.

Därför fick vi igenom en ändring i riksdagen, och därför är det angeläget att följa upp ändringen. Jag hoppas och tror att Finn Bengtsson kommer att stå vid min sida när vi ordentligt granskar att Försäkringskassans nya verktyg följer de riktlinjer som riksdagen slagit fast.
(Applåder)

Anf. 46 FINN BENGTSSON (M) replik:

Herr talman! Det tror jag säkert, Tomas Eneroth. Jag har läst rapporten som kom den 14 januari. Med sina 51 sidor tycker jag att den känns ganska trygg att luta sig mot. Kan detta bekräftas nu när vi i utskottet gemensamt ber regeringen att titta på det en gång till hoppas jag verkligen att vi har alla goda förutsättningar för att det fortsatta projektet ska ske rättssäkert.

Låt mig, herr talman, ändå kommentera detta med allvarlig kritik. Hur allvarlig är den? Visst, kritik har förts fram från en del håll, till exempel LO-TCO Rättsskydd och handikapporganisationer. Men glöm då inte, Tomas Eneroth, att i samband med att Försäkringskassan tog fram detta förankrade man arbetet hos en rad myndigheter. Det var förankrat hos Arbetsförmedlingen, Socialstyrelsen och inte minst hälso- och sjukvården.

En rad andra patientföreningar än bara handikapporganisationer deltog i och sympatiserade med att det här instrumentet togs fram. De framförde inte bara kritik, utan de såg i stället möjligheter att få en bättre bedömning. Jag tror att man även ska lyssna på de positiva tankarna om den utveckling som detta kanske kan leda till.

Men som sagt, det ska ske under rättssäkra former. Eftersom de paradorerna har lyfts fram av generaldirektören för Försäkringskassan känner jag mig väldigt trygg i att vi kommer att få en utvärdering som görs av regeringen på uppdrag av riksdagen, samtidigt som man fortsätter att utveckla instrumentet inom en rimligt stor grupp individer, och att de i sin tur får en egen rättssäker prövning i varje fall.

Det är lite förvånande om oppositionen vill skrämna upp människor genom att bara beskriva den baksida som möjligen kan visa sig finnas i stället för att också ibland lyfta fram det positiva utvecklingsarbetet, där vi strävar efter att i framtiden fjärma oss från JO-kritik och i stället ha ett mer formaliserat underlag. Det tror jag är viktigt att komma ihåg inför framtiden.

(Applåder)

Anf. 47 HANS BACKMAN (FP):

Herr talman! Jag ska fatta mig relativt kort. Finn Bengtsson har beskrivit det som vi i utskottet och allianspartierna har diskuterat i samband med detta ärende.

Det är metoder för bedömning av arbetsförmåga vi diskuterar. Försäkringskassan har utifrån ett regeringsuppdrag och i samverkan med Arbetsförmedlingen, Socialstyrelsen och hälso- och sjukvården under drygt två år bedrivit ett arbete för att utveckla metoder för bedömning av arbetsförmåga, såsom framgår av betänkandet.

Det är bra att man arbetar med att finna sådana modeller. Det har ibland varit svårt att finna bra modeller för detta, och därför är det viktigt att utveckla sådana. Vi har haft problem. Jag minns att det för 10–12 år sedan var många som kom fram till mig när jag jobbade politiskt och sade att de inte ville gå i förtidspension men att de i princip kände sig ålagda att anta ett sådant erbjudande. Det var inte bra – människor vill ju jobba. Att då finna modeller för att ta fram en rimlig och bra arbetsförmågebedömning är såklart väldigt viktigt för den enskilda individen och förstås också för samhällsekonomin. Att man mot sin vilja hamnar utanför arbetsmarknaden är ju inte bra, varken för den enskilde individen eller för samhällsekonomin.

Därför tycker jag att det är positivt att utskottet nu är enigt och – i samband med att Försäkringskassan vill utveckla försöket till att omfatta fler landsting och regioner – vill göra en rejäl utvärdering av systemet, så att arbetet kan fortsätta på ett rättssäkert sätt, inte minst med avseende på att kravet på en individuell prövning i varje ärende ska tillgodoses.

(Applåder)

Anf. 48 SOLVEIG ZANDER (C):

Herr talman! Jag säger precis som alla andra har sagt, att det är ett enigt utskottsinitiativ så vi skulle inte behöva ha någon diskussion och debatt i ärendet. Det är ändå några punkter som jag och Centerpartiet skulle vilja lyfta fram i diskussionen.

Det första är naturligtvis att det är oerhört viktigt att vi får ett instrument, en metod, för att tydligt och klart bedöma arbetsförmågan likartat inom Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Den ena myndigheten ska inte stå emot den andra i bedömningen. Den enskilda människan får inte komma i kläm mellan myndigheter. Därför är det oerhört viktigt att man tillsammans har en metod, ett instrument, för att bedöma arbetsförmåga.

Som också har sagts här tidigare är det väldigt viktigt att det görs en individuell arbetsförmågebedömning. Tomas Eneroth och Socialdemokraterna var ju mycket rädda för att det inte skulle bli så. Vi vet att varje människa är unik, och därför ska man också bedömas utifrån sina unika, personliga förutsättningar.

Socialstyrelsens medicinska beslutsunderlag, där man tittar på det medicinska, är en del i detta att bedöma individens förmåga att arbeta. Kopplar vi det till den metod som man nu håller på att jobba fram finns det verkligen anledning att tro att det blir bättre.

Varje steg i att utveckla en metod måste dokumenteras, följas upp och utvärderas. Hur ska man annars kunna se vad som är bra och mindre bra och varför man har förändrat sin metod? Vetenskapligt är det som sagt viktigt, Tomas Eneroth, att göra nödvändiga utvärderingar. Men det kanske är ännu viktigare för den enskilda person som ska hanteras rättsligt efter detta instrument.

Tidningen Dagens Socialförsäkring ges ut till Försäkringskassans personal, och jag har läst det sista numret som har kommit nu. Där nämner man just detta med arbetsförmågeutredningen och bedömningen. Där finns en fråga: "Hur har det gått så här långt?" Då är svaret: "Bra, vi har tagit tillvara erfarenheter och gjort förbättringar efter hand."

Sedan säger man: "Aktuellt just nu är att vi har fått en analys om arbetsskador som Arbetsmiljöverket har gjort åt oss" – det vill säga "oss" på Försäkringskassan – "vilken vi kommer att arbeta in i referensmaterialet till hösten. Då ska vi också ta fram material om arbetshjälpmiddel och anpassning, tillsammans med Arbetsförmedlingen."

Det betyder att man har gjort en utvärdering och tagit till sig erfarenheter för att förbättra den metod som vi nu diskuterar. Det måste betyda att det finns någon form av dokumentation som man skulle använda sig av på ett enkelt sätt för att visa det man har gjort och det vi nu efterlyser, en utvärdering.

Men vill man, som Tomas Eneroth, när det gäller sjukförsäkringen alltid tolka saker och ting på ett negativt sätt hamnar vi där vi är nu, det vill säga i ordklyveri. Om man tror att ett normalt förekommande arbete skiljer sig oerhört mycket från arbete på den reguljära arbetsmarknaden är man fel ute. Alla de som har fått yttra sig över dessa två begrepp har sagt att det inte är någon större skillnad.

Men detta vidhåller man, som sagt, från Socialdemokraterna. I fråga om just arbetsförmågebedömningens utveckling tar man LO-TCO Rättskydd som det allena saliggörande när de är kritiska. Man tar inte till vara det som har varit positivt i denna metod.

Tidningen Dagens Socialförsäkring tar också upp att Arbetsförmedlingens dokumentation om de personer som har nått maxtiden i sjukförsäkringen är bristfällig. Man säger att Försäkringskassan inte inhämtar tillräckligt mycket information om dem som återvänder. Då måste denna

metod som innebär att man jobbar ihop, tillsammans i myndigheterna, förbättra samarbetet även på det planet. Alltså blir det en dubbel vinst att utöka samarbetet.

Slutligen vill jag säga att det i dag har kommit en rapport från Inspektionen för socialförsäkringen, ISF, som har tittat på hur handläggarnas roll spelar in i sjukskrivningsprocessen. Där framkommer det av de 59 procent som har svarat – en väldigt hög svarsfrekvens – att man uppskattar när man kan samtala i ärenden med sina kolleger. Det framkommer också att vissa känner sig bundna av regler och styrning men ändå är säkra på sin yrkesroll. Andra känner sig bundna och har samtidigt en negativ attityd till regelverk och beslutsstöd.

Trots ett omfattande arbete inom myndigheten med att utveckla just detta med beslutsstöd och metoder i olika former, som vi nu pratar om, anger alltså de flesta att samtalet med kolleger är det viktiga. Det om något, mina vänner, tyder väl på att vi är i ett stort behov av en metod som handläggarna och tjänstemännen på Försäkringskassan kan känna sig trygga med, och därför måste det utvecklas.

Sammanfattningsvis vill jag säga att det är oerhört viktigt att det som hittills har gjorts ska utvärderas på alla vetenskapliga sätt, men underlag till det finns i allra högsta grad, som jag har nämnt. En fortsättning för att förfinas detta instrument måste till för att individen ska känna sig rätts trygg. Rättssäkerheten är oerhört viktig.

Därmed yrkar jag naturligtvis bifall till utskottsinitiativet och förslaget i betänkandet.
(Applåder)

I detta anförande instämde Gunilla Nordgren (M).

Anf. 49 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Herr talman! Tack, Solveig Zander, för ett inspirerande anförande! Det är fascinerande att höra en så stark argumentation mot det vi egentligen säger och att det sedan konstateras att vi är ett enigt utskott. Man kan ana att det har varit en viss resa för Solveig Zander att ställa upp på de formuleringar vi har i betänkandet där vi säger att verksamheten först grundligt måste utvärderas.

Jag kan uppskatta att Försäkringskassan anstränger sig för att hitta ett bra arbetsförmågeverktyg. Det ska de göra, och där arbetar de bra. Men det blir lite konstigt när den källa som Solveig Zander refererar i fråga om hur verksamheten utvecklas, och om det eventuellt finns någon kritik, är tidningen Dagens Socialförsäkring. Det är Försäkringskassans egen tidning, kanske jag ska påpeka för dem som inte känner till det och följer debatten – med all respekt.

Det är inte bara LO-TCO Rättsskydds chefsjurister och förbundsjurister utan även Eva Nordmark, ordförande i TCO, Tobias Baudin, förste vice ordförande i LO, Ingrid Burman, ordförande i Handikappförbunden, Ruth Mannelqvist, professor i rättsvetenskap vid Umeå universitet, Lotti Ryberg-Welander, jurist och fil.dr. i rättssociologi vid Stockholms universitet som allvarligt kritiserar detta. Listan kan göras lång.

När man då talar om att verktyget har förankrats kan man inte påvisa att det har skett en formell remissomgång där man kan tala om på vilket

sätt kritik under processens gång har tagits till vara. Det har varit en relativt ensidig process.

Jag tror att det är helt avgörande att detta verktyg får stark legitimitet. Alltså måste man dra i handbromsen, beforska det ordentligt och säkerställa att det ligger i linje med nuvarande lagstiftning. Annars riskerar återigen en stor och viktig myndighet att hamna i en situation där Justitieombudsmannen än en gång, något år senare, tvingas rikta allvarlig kritik. Jag vill inte att vi ska hamna i ett sådant läge. Det är därför riksdagen tar detta initiativ, och det är därför regeringen nu har ett tungt ansvar att se till att frågan hanteras på rätt sätt framöver.

Anf. 50 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Det skulle inte föresväva mig ett ögonblick att säga att jag på något sätt är emot det utskottsinitiativ som vi nu är överens om, verkligen inte.

I mitt anförande påtalade jag bara att man har gjort utvärderingar och följt upp det man hittills har gjort. Alltså kan det inte vara så svårt att leva upp till det som vi nu ska besluta om här i riksdagen, det vill säga en utvärdering av det som hittills har gjorts. Som Tomas Eneroth själv säger är legitimiteten väldigt viktig.

I Dagens Socialförsäkring, som inte är något vetenskapligt organ, står det hur man har jobbat med ärendet, och det är viktigt. IFS, Inspektionen för socialförsäkringen, som verkligen är ett organ som är vetenskapligt behäftat och har en stark tyngd i detta sammanhang, påtalar i det som i dag presenteras att tjänstemännen inte riktigt känner sig tillfreds med det beslutsstöd som finns i dag. Man tycker att diskussionen med kollegerna är viktigare. Då finns det väl anledning för oss att på alla sätt medverka till och påverka att det så fort som möjligt kommer fram ett beslutsstöd och en metod som de kan känna sig säkra med.

Herr talman! Jag skulle vilja fråga Tomas Eneroth om han, handen på hjärtat, inte blev lite gramse, om jag får uttrycka det så, över att det dagen innan vi hade vår offentliga utfrågning kom ett pressmeddelande där man sade att man skulle gå vidare med ärendet.

Anf. 51 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Herr talman! Jag blev inte gramse, utan jag blev förbannad, om jag ska vara ärlig. Men det är en annan historia. När man ser hur viktig en verksamhet är för tillämpningen av en av samhällets viktigaste försäkringar och när frågan är föremål för granskning och debatt i Sveriges riksdag måste man kanske lyhört fundera över vilka signaler det sänder när man samtidigt ger signaler om att kraftigt utöka den.

I betänkandet, som vi alla ställer oss bakom, skriver vi: "Eftersom någon reell utvärdering ännu inte har gjorts ---". Dilemmat är att det inte har gjorts en ordentlig utvärdering av detta verktyg. Myndigheten själv har granskat och tittat på den, ja. Men det behöver naturligtvis göras en ordentlig, opartisk granskning av verktyget. Jag tror nämligen att det är helt avgörande. Detta verktyg, som så småningom ska implementeras i hela myndigheten och i hela försäkringen, är en av de viktigaste delarna i Försäkringskassans arbete. Därför måste det göras rätt från början. Vi har inte råd med att slarva i sjukförsäkringen. Det har skett alldeles för många gånger. Jag kanske inte behöver påminna kammaren om hur det

gick när de nya sjukförsäkringsreglerna trädde i kraft efter regeringsskiftet 2006. Beslut efter beslut fick korrigeras i efterhand eftersom de fick effekter som ingen hade tänkt på. Cancersjuka blev avstängda från försäkringen. Grupper kom i kläm på ett sätt som var häpnadsväckande och väckte mycket kritik. Därför tycker jag att det är viktigt ur legitimitets- synpunkt och rättssäkerhetssynpunkt att man gör rätt från början.

När så starka intressenter och så sakkunniga grupper riktar allvarlig kritik mot sättet att arbeta måste vi i riksdagen lyssna, och det är jag glad över att vi gör. Vi har lyssnat på kritiken, vi har haft en hearing, och vi antar förslaget i ett enigt betänkande som ger regeringen ett tydligt uppdrag.

Jag kan lova er att jag kommer att vara noga med att se till att regeringen fullföljer det uppdrag som riksdagen nu ger den.
(Applåder)

Anf. 52 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Först och främst måste vi ta detta för vad det är. Det är en metod som man hittills har använt sig av i 200 av alla ärenden som Försäkringskassan handlägger. Den utvidgning man nu vill göra skulle inbegripa ytterligare 1 200 personer. Det är alltså inte fråga om att varenda person ska omfattas av detta.

Jag vill verkligen framhålla att jag definitivt inte har något emot att man nu på ett vetenskapligt sätt utvärderar det man hittills har gjort. Det är oerhört viktigt, så att vi har tillräckligt på fötterna för att kunna tala om att det här är något som är bra.

Herr talman! Som Tomas Eneroth sade blev han förbannad när generaldirektören gick ut med ett pressmeddelande innan vi hade vår offentliga utfrågning. Hade det inte varit så, tror jag att vi kanske inte hade behövt stå här i dag med ett utskottsinitiativ utan kunnat hantera detta ärende på ett annat sätt. Resultatet hade inte blivit annorlunda, men det hade inte behövt bli en så stor sak av att det ska göras en utvärdering av metoderna.
(Applåder)

Anf. 53 LARS GUSTAFSSON (KD):

Herr talman! När man sitter på sin kammare och skriver ett anförande inför en debatt om ett enigt betänkande undrar man ibland vad man ska skriva. När man sedan sitter och lyssnar på debatten här märker man att det inte är så mycket av själva betänkandet som diskuteras. Det kommer i skymundan. Det handlar mer om polemik.

Själva sakfrågan handlar om något som är centralt i Försäkringskassans arbete och även i Arbetsförmedlingens arbete. Det är då några frågor som man måste ställa sig: Vad är arbetsförmåga? Vem har arbetsförmåga? Vilka verktyg och definitioner ska användas för att bedöma arbetsförmåga? Och sist men inte minst: Vem ska avgöra det?

Jag har med hjälp av riksdagens hemsida gjort en genomgång av oppositionens motioner under de gångna åren, och jag kunde inte finna en enda definition av vad arbetsförmåga är. Det enda som framkommer som ett rent mantra är att det ska göras en individuell bedömning. De undviker sorgfälligt att beröra det som är en central del i Försäkringskassans och Arbetsförmedlingens arbete, nämligen arbetsförmågan. De talar bara

om individuell bedömning. Vad är en individuell bedömning? Är det att var och en ska få sina egna regler, en bedömning av sig själv och sedan få som man vill? Det är också en individuell bedömning. Jag tolkar en individuell bedömning som att man ska se individens förutsättningar utifrån en arbetsförmågebedömning.

Nu vill man utvärdera ett nytt instrument som tagits fram av Försäkringskassan i samverkan med Arbetsförmedlingen och andra. När ett nytt försök till gemensam definition äntligen tas fram ska det stoppas, för det är ju det som utskottsinitiativet handlar om. Det handlar inte alls om en utvärdering – det är bara tal.

Som Försäkringskassan tydligt betonade vid utfrågningen är detta bara en liten del i paletten av olika åtgärder och instrument som ingår i rehabiliteringsprocessen för att definiera en människas arbetsförmåga.

Argumenten från oppositionen är att detta nya inslag skulle omintetgöra – ja, just det – en individuell bedömning. När man själv inte vill eller kan berätta vad som är rätt arbetsförmågebedömning väljer man att obstruera nya försök att finna en samsyn mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen under täckmantel av utskottsinitiativ.

Vi fick ett brev från ledningen för Inspektionen för socialförsäkringen där de påtalade att de inte hade riktat någon stark kritik, som det enligt hörsägen hade hävdats i debatten. De såg i sin kritik ingen obstruktion att gå vidare med försöket.

Försäkringskassan kommer nu att utvidga försöket med att testa detta nya instrument till att omfatta hela 1 200 personer av landets 9 miljoner invånare. Om detta leder till prejudicerande standard kan var och en tolka som man vill, men syftet är att uppnå förbättringar i bedömningarna av arbetsförmåga.

I maj nästa år kommer en riktig utvärdering av myndigheten att redovisas. Hela processen är bara prematur. Om man kommer fram till att detta bör utvärderas djupare har utskottet alla möjligheter att ta upp det när vi kan se det i lite större omfattning.

Herr talman! Jag måste invända mot herr Eneroths framställande av sig själv som sanningsbärare. Det är lite magstarkt att tala om att man egentligen vill riva upp sjukförsäkringen, vilket egentligen är syftet med initiativet.

I replikskiftet talade Eneroth nyligen om att om inte regeringen kommer fram till rätt uppfattning i utvärderingen som innebär att stoppa försöken kommer han att se till att man gör det nästa riksdagsår. Det är innebörden.

Det börjar bli besvärande när ett utskottsinstrument som initiativ återkommande används i polemiskt syfte. Trovärdigheten minskar när politiken blir ett spel för gallerierna men inte för saken framåt.

Kristdemokraterna har inte några invändningar mot utvärdering av regler, lagar och olika praxis. Men vi har valt att inte vara polemiskt obstruktiva. Jag anser att betänkandet har en retorisk funktion som tyvärr inte kommer att bidra på något konstruktivt sakligt sätt.

(Applåder)

Anf. 54 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Herr talman! Jag hade egentligen inte tänkt begära någon replik, men när jag hörde Lars Gustafsson kan jag inte låta bli att ställa en enda fråga. Står Lars Gustafsson bakom betänkandet?

Anf. 55 LARS GUSTAFSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag står bakom det för sakens skull men inte av praktiska skäl.

Anf. 56 TOMAS ENEROTH (S) replik:

Herr talman! Det var bra att få det klagörandet. Det var väldigt få saker i anförandet som tydde på att Lars Gustafsson stod bakom betänkandet. Man kan ibland misstänka att det i så fall finns andra skäl till att han till slut väljer att rätta sig efter majoriteten riksdagen och inte skriva en reservation.

Jag hoppas och tror att Lars Gustafsson fullt ut känner sig bekväm med formuleringen: ”Eftersom någon reell utvärdering ännu inte har gjorts av den hittillsvarande försöksverksamheten anser utskottet att den nya metoden först måste grundligt utvärderas. --- Utskottet vill framhålla att det ur rättssäkerhetssynpunkt är angeläget att den nya metoden först grundligt utvärderas. --- Även frågan om den nya metodens förenlighet med bestämmelserna i socialförsäkringsbalken bör belysas i denna utvärdering.”

Jag tolkar det som att Lars Gustafsson fullt ut står bakom detta och att vi gemensamt kan ställa krav på regeringen att den nu ser till att grundligt utvärdera detta innan man går vidare.

Anf. 57 LARS GUSTAFSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag vill upprepa det jag sade min sista mening i mitt anförande. Vi har valt att inte vara polemiskt obstruktiva. Vi anser att betänkandet har en retorisk funktion och att det inte kommer att bidra till någonting konstruktivt sakligt sett och att detta är prematurt i sig.

Givetvis står vi bakom betänkandet som sådant. Jag vågar utlova att vi kommer att få en följetong i detta när regeringen har utvärderat det hela.

(Applåder)

Anf. 58 GUNVOR G ERICSON (MP):

Herr talman! Arbetsförmågebedömningsverktyg – tänk om det vore så att ett verktyg skulle kunna lösa ett så komplext problem. Men människor är inte maskiner. Det är väldigt bra att utskottsinitiativet har kommit till eftersom någon reell utvärdering inte har gjorts av den hittillsvarande försöksverksamheten.

Utskottet skriver i betänkandet att först måste den nya metoden grundligt utvärderas. Varför är det så viktigt? Jo, därför att man ska jobba på ett effektivt sätt. Vi får gång på gång rapporter som att Försäkringskassan inte tar hänsyn till individen. JO har till exempel kritik om att man har gruppkonsultationer och inte kan dokumentera vilka hänsyn man har tagit som handläggare när man fattar ett beslut.

Arbetsförmågeverktyget skulle kunna bli bra. Men för att verkligen veta om det fyller sin funktion är det viktigt att utvärdera. Det behövs en ny mänskligare arbetslinje där varje människas förmåga och möjlighet att få arbetsförmåga kan tillgodoses.

Det är inte bara verktyget i sig, metoden, eller vad det nu är, att pröva människors arbetsförmåga som är viktigt. Det handlar också om att se till att utifrån den arbetsförmåga som respektive individ skulle kunna utveckla eller återfå se till att individen kan återgå i arbete.

Om en sådan metod finns vet vi ännu inte. Det är ganska prematurt. Man har börjat att jobba med metoden. Men för att verkligen veta om det fungerar måste man först utvärdera det ordentligt innan man implementerar det i större skala. Det är vad vi i utskottsinitiativet har tagit ställning till.

Det är bra att utskottet är enigt och tar detta initiativ. Vi ger regeringen i uppdrag att först grundligt utvärdera om metoden kan bidra till en mänskligare arbetslinje. Så ser jag på frågan.

Efter att ha lyssnat på de borgerliga ledamöterna här undrar jag: Står de verkligen bakom betänkandet? Jag hoppas att vi har ett enigt betänkande och att regeringen kommer att lyssna på det uppdrag som riksdagen ger till regeringen. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 59 FINN BENGTTSSON (M) replik:

Herr talman! Vi har alla biträtt detta betänkande som är enigt, Gunvor G Ericson.

Jag har en liten fundering. Hur tänker Miljöpartiet? Vi har fått en JO-kritik riktad mot gruppkonsultationerna. Där har myndigheten Försäkringskassan agerat väldigt resolut och stämt i bäcken så gott den har kunnat. Kritiken mot gruppkonsultationerna var att det inte fördes tillräckligt mycket anteckningar i vissa fall och på så sätt var det inte rättsäkert.

Det har visat sig att gruppkonsultationerna i sin tur har varit utgångspunkten för att ta fram instrumentet för utredning av aktivitetsförmåga. Det handlar om att formalisera möjligheten att dokumentera på ett rättsäkert sätt det som gruppkonsultationerna tidigare gjorde på ett mer informellt sett. Det snarast förebygger JO-kritiken. Jag har väldigt svårt att förstå Gunvor G Ericsons ifrågasättande av potentialen hos instrumentet för aktivitetsförmågeutredning. Den är väldigt stor.

Jag har en andra fråga. Har Gunvor G Ericson, som säger att det inte har gjorts någon utvärdering, tagit del av Försäkringskassans omfattande utredning av just instrumentet som levererades till regeringen den 14 januari i år? Det är 51 tätskrivna sidor där man går igenom alla de viktiga punkterna, som jag poängterade i mitt anförande.

Det är på sätt och vis inte Försäkringskassans egen utvärdering. Det är baserat på ett material från dem som har använt instrumentet. Det är bedömningsläkare, sjuksköterskor, sjukgymnaster, psykologer och även handläggarna inom kassan. De har levererat in ett resultat som visar att det i allt väsentligt har fungerat bra.

Nu ska vi också låta regeringen titta på detta, för säkerhets skull. Är inte detta utrett, Gunvor G Ericson? Eller har Gunvor G Ericson bara inte läst slutrapporten från Försäkringskassan?

Anf. 60 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Finn Bengtsson från Moderaterna är nöjd med hur sjukförsäkringen fungerar. Det är inte Miljöpartiet och inte heller jag, Gunvor G Ericson.

Finn Bengtsson är överens med oss om utskottsinitiativet. Det står i betänkandet att vi först måste grundligt utvärdera eftersom det inte finns tillräckligt mycket underlag. Om det är så som Finn Bengtsson säger uppfattar jag att Finn Bengtsson egentligen inte vill ha utvärderingen, eftersom han är nöjd med det som lämnades i januari. Jag är inte det.

Jag tycker att det finns problem med gruppkonsultationerna eftersom individen inte vet vad som är orsaken. Det gör mig ännu mer orolig om Finn Bengtsson menar att den formen av gruppkonsultationer där individen inte kan följa varför man har fått ett visst beslut är bra. Det underlättar inte en förståelse för besluten.

Om jag har lärt mig någonting under dessa år i socialförsäkringsutskottet är att det att Kasam, känslan av sammanhang, är bidragande till att kan man vara delaktig i den process som krävs för att återfå förmåga genom rehabilitering. Det tror jag att också Finn Bengtsson egentligen är medveten om.

Anf. 61 FINN BENGTTSSON (M) replik:

Herr talman! En av de stora poängerna med det här instrumentet är just delaktigheten för individen, att på ett objektvt sätt kunna se på vilken grund man diskuterar individens förutsättningar och den arbetsmarknad som står till buds. Det är därför som detta är så välkommet, tycker jag.

Min fråga kvarstår ändå, för jag blir inte riktigt klok på vad Gunvor G Ericson menar. Har hon läst den här rapporten på 51 sidor, där jag tycker att man i grunden går igenom alla de saker som vi nu med detta betänkande också låter regeringen ta en second look på, vilket är helt okej och kanske till och med väldigt bra? Vad är det i så fall i den utvärderingen som Gunvor G Ericson saknar? Vad är det som ska göras mer än den analys som görs av dem som faktiskt har arbetat med det här instrumentet på de 200 personer som de har haft till sitt förfogande?

Gunvor G Ericson säger att hon vill ha något annat i stället. Är det en återgång till något slags subjektiv bedömning, som var det problem som man uppfattade inom Försäkringskassan? Utvärderingen visar att handläggarna säger att de får en bättre grund för att bedöma saker som de tidigare bedömde enbart baserat på sin mer privata erfarenhet av arbetsmarknaden. Detta är ett sätt att få likformighet och därmed rättsäkerhet för bedömningen mellan olika individer. Det är vad det hela syftar till.

Jag vill fråga: Vilken ytterligare utvärdering vill Gunvor G Ericson se mer än det som finns i den utvärdering som nu har lämnats till regeringen? Samtidigt är jag glad över att regeringen tar en second look.

Till sist: Nej, nöjd med sjukförsäkringen är Gunvor G Ericson inte, men det vet vi ju. Vad jag förstår att oppositionen strävar efter är en återgång till det som har varit tidigare. Det vi är väldigt överens om är att vi inte är överens. Om oppositionen övertar ansvaret för sjukförsäkringen kommer många fler att vara sjukskrivna mycket längre, och en hel del kommer helt onödigt att förtidspensioneras.

(Applåder)

Anf. 62 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Nej, Finn Bengtsson är inte mycket för att lyssna. Om Finn Bengtsson hade lyssnat på vad Miljöpartiet har sagt om sjukförsäkringen hade han vetat att det definitivt inte handlar om en återgång, utan det handlar om en helt ny försäkring, där vi har både en arbetslöshetsförsäkring och en sjukförsäkring i samma modell och där vi ser till varje individs egen möjlighet och förmåga att komma tillbaka till arbete. Det handlar inte alls om någon återgång, utan det handlar om ett helt nytt sätt att tänka för att se individens möjligheter.

Att då tro att ett verktyg skulle kunna lösa det komplexa problemet är det jag riktar min kritik mot.

Det låter som: Egentligen hade jag inte velat göra det här, men okej, nu får väl regeringen ta en second look. Det är så Finn Bengtsson lägger fram det.

Om Finn Bengtsson hade lyssnat lite mer utanför myndigheten och lite mer utanför sin egen partigrupp hade han hört den kritik som finns från handikapporganisationerna, från LO-TCO Rättsskydd och från alla de människor som har varit sjukskrivna men som inte har uppfattat att det finns ett tydligt sätt att bedöma arbetsförmågan. Det är ingen quick fix. Det är vi eniga om.

Att man först ska utvärdera ordentligt på ett vetenskapligt oberoende sätt är vad jag saknar. Därför yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 63 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Låt mig börja där det förra replikskiftet slutade, det vill säga Miljöpartiets inställning att Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan måste samverka mer just när det gäller sjukförsäkringen och framför allt arbetsförmågan, vilket jag förmodar att Gunvor G Ericson menade.

Man säger i dag att det finns brister i det samarbetet, och vi säger i dag – och där är vi överens – att ingen människa ska komma i kläm. Det instrument och den metod som man nu försöker arbeta fram är verktyg för att knyta dessa myndigheter närmare varandra så att ingen myndighet ska kunna stå emot en annan i sin bedömning. Det sade faktiskt Arbetsförmedlingen på den offentliga utfrågning som vi hade i förra veckan.

Menar då Gunvor G Ericson och Miljöpartiet att den här metoden inte ska fortsätta utvecklas, att metoden helt enkelt är värdelös och att det ska in något helt nytt?

Den andra frågan till Gunvor G Ericson ställer jag utifrån den rapport som Inspektionen för socialförsäkringen presenterar i dag. Där säger handläggarna att de har större tillit till konsultationen med sina arbetskamrater än till det bedömningsinstrument som de har till sitt förfogande i dag som de inte känner sig bekväma med. Försäkringskassans tjänstemän efterfrågar således en annan och bättre metod. Är det då inte värdefullt att man medverkar till att utveckla en sådan?

Anf. 64 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Står Solveig Zander bakom betänkandet? Vill Solveig Zander att vi först ska utvärdera? Det är just precis det jag efterfrågar – att man ska utvärdera – för när man har utvärderat skulle man också

kunna förfina de metoder som gör att en person ska kunna gå tillbaka till arbete.

Är det kanske så att man egentligen inte tycker att det är nödvändigt att först utvärdera grundligt, som det står i förslaget till beslut, som vi faktiskt har varit eniga om i utskottet men där jag nu tvivlar på vad ni egentligen vill?

Beträffande hur man som handläggare eller som berörd av ett ärende uppfattar det: Jag minns att det finns en studie av sjuksköterskor och patienter där man tittar på precis samma ärende – hur sjuksköterskan uppfattar situationen och hur patienten uppfattar situationen. Det kommer fram två helt olika bilder. Jag kan tänka mig att det är en liknande situation för handläggaren och den som är berörd, att man har olika behov och olika intressen.

Jag lyssnar på de personer som är i behov av stöd, till exempel när handikapporganisationerna säger att de vill se en ordentlig utvärdering av detta innan man går vidare till ett större försök. Om vi nu ger detta uppdrag till regeringen, vilken fara ser Solveig Zander i det?

Anf. 65 SOLVEIG ZANDER (C) replik:

Herr talman! Jag ser ingen fara i att man gör en utvärdering. Men precis som Finn Bengtsson visade nyss finns det en utvärdering som redan är gjord. Den borde inte på något sätt förhålla en vetenskaplig sammanfattning av den.

Men det intressanta är: Vad i den utredningen vill Gunvor G Ericson att man förbättrar och belyser ytterligare? Var finns bristerna i den, som skulle kunna göra att en vetenskaplig sammanfattning av den inte skulle vara till fyllest?

Det viktiga i det här sammanhanget – det vill jag påtala igen – är att det är för individens bästa att få en bedömning av arbetsförmågan som är tillförlitlig. Det är det viktigaste. Ska nu en utvärdering förhålla att man fortsätter att utveckla det instrument som man har? Det är det jag förstår att Gunvor G Ericson vill.

Hon vill att det instrument som man hittills har tagit fram inte på något sätt ska få användas, utan man ska ta fram ett nytt instrument. Gunvor G Ericson säger att hon vill se en annan metod för detta. Det betyder att det inte bara handlar om en utvärdering, utan det betyder att ni vill stoppa den metod som man redan har kommit en bit på väg med.

(Applåder)

Anf. 66 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Lyssna en gång till, Solveig Zander! Jag vill se ett annat sjukförsäkringssystem. Men där är vi inte i dag, eftersom ni har sett till att den parlamentariska socialförsäkringsutredningen har fått ytterligare tid på sig. Tyvärr kommer vi att få vänta länge innan vi kan se ett sådant förslag.

Jag sade inte att det här systemet är rätt eller fel, för det vet vi faktiskt inte i dag. Vi vet inte om den här metoden skulle kunna fungera bra eller inte. En grundlig utvärdering av metoden är det vi efterfrågar i betänkandet, och detta var även Solveig Zander för fram till häromdagen när vi justerade utskottsbetänkandet.

Att det finns kritik mot det här arbetsförmågebedömningsverktyget kan väl inte ha undgått Solveig Zander, om man lyssnar på handikapporganisationerna och på LO-TCO Rättsskydd? Den kritiken bör vi ta till oss som beslutsfattare.

Om man inte tycker att detta kan användas fullt ut utan först vill utvärdera grundligt handlar det inte om att förhålla, utan det handlar om att göra rätt för de individer som finns i sjukförsäkringssystemet.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 16 §.)

9 § Mål för friluftslivspolitiken

Föredrogs

kulturutskottets betänkande 2012/13:KrU4

Mål för friluftslivspolitiken (skr. 2012/13:51).

Anf. 67 TINA EHN (MP):

Herr talman! Vi ska nu debattera kulturutskottets betänkande 4, *Mål för friluftslivspolitiken*.

Jag ska återge lite historia. Den 1 juli 2010 lämnade regeringen en proposition, *Framtidens friluftsliv*, till riksdagen. Den innehöll förslag till övergripande mål för friluftslivspolitiken och en inriktning för det fortsatta arbetet med att utveckla denna politik.

I december 2010 antog riksdagen det övergripande målet för friluftslivspolitiken och gav dessutom regeringen till känna att den borde komplettera de övergripande målen för friluftslivspolitiken med ett antal mätbara mål. Det är dessa mål som regeringen har återkommit med och som Miljöpartiet har en del synpunkter på.

Även i går diskuterades mål och mätbarhet, då inom kulturmiljöns mångfald. I dag diskuteras mål inom området friluftsliv. Här har regeringen gjort en del av läxan och har återkommit med ett förslag som kan leda rätt.

I regeringens skrivelse om mål för friluftslivspolitiken redogör man för sin grundsyn. Enligt den ska friluftslivspolitiken stödja människors möjligheter att vistas i naturen och utöva friluftsliv.

Vidare talas det där om Sveriges stora oexploaterade arealer av skogar, fjäll, sjöar och skärgårdar och att det är några av de miljöer som ger stora möjligheter för ett aktivt friluftsliv. En rik tillgång på natur samt allemansrätten, individens intresse och ideella organisationers engagemang är grunden för människors möjligheter att bedriva friluftsliv. Friluftsliv är en social dimension av naturvården, vilket gör det till en av naturvårdsarbetets grundpelare, då ett av målen för naturvården handlar om att skapa kunskap, förståelse och engagemang för värdet av en god miljö.

Det står att friluftsliv, rekreation, turism, estetiska värden, andlig välfärd, kulturarv, möjlighet till utbildning och forskning samt inspiration för konst, litteratur och musik är exempel på kulturella ekosystemtjänster som vi kan få av naturen.

Man kan också läsa att allemansrätten har avgörande betydelse för ett fritt friluftsliv och för turism. Allemansrätten är en unik, grundlagsförankrad och på sedvanerätt grundad tillgång för var och en till naturen. Och allemansrätten ska värnas.

Jag har plockat ut en del av det som står i inledningen.

Vidare står det att friluftslivet är brett. Det spänner över flera politikområden där naturvårdspolitik, regional tillväxtpolitik, jordbrukspolitik, skogspolitik, politik för landsbygdens utveckling, folkhälsopolitik och utbildnings- och forskningspolitik är några exempel. Jag kan bara hålla med om allt detta.

I skrivelsen anges att uppföljningen av friluftslivsmålen bör samordnas med miljömålsuppföljningen och bör redovisas vartannat år med en första rapportering 2015.

De svenska miljömålen är 16. 14 av dem når vi inte upp till. Vi klarar inte av att nå målen för att begränsa klimatpåverkan, för att minska övergödningen, för att skydda de levande skogarna eller för att nå målen om ett rikt växt- och djurliv. Det är några exempel.

Det som brister i regeringens politik, och som många av Miljöpartiets reservationer handlar om, handlar om att på allvar koppla ihop orsak och verkan inom politiska områden där skogens och landskapets förvaltande är avgörande för möjligheten att få tillgång till det rörliga friluftslivet och till naturen.

Arbetet med det svenska miljömålssystemet är enormt och har pågått länge. Med stor sannolikhet hade vi kommit mycket längre om inte regeringen hade stoppat upp arbetet såsom skedde under den förra mandatperioden.

Miljömålssystemets grund beslutades av riksdagen 1999. I systemet har man gjort fördjupade utvärderingar. Miljömålsrådet bestod tidigare av 15 centrala myndigheter med representanter för kommuner, näringsliv och miljörelsen. Det var en bred och grundlig process. Redan 2008 kom en fördjupad utvärdering. I den sades det att arbetstakten för att nå delmålen och det övergripande målet, som är att lämna över ett samhälle till nästa generation där våra stora miljöproblem är lösta, inte skulle vara möjligt att nå. Rådet lade fram ett nästan heltäckande förslag på delmål och åtgärder för att intensifiera arbetet. Rapporten med åtgärdsförslag fick namnet *Miljömålen – nu är det bråttom!*

Då agerade alliansregeringen på ett mycket svårbegripligt sätt som också ledde till stor kritik och stor besvikelse från många håll. Regeringen valde att tillsätta en utredning för att se över miljömålssystemet i stället för att vidta de åtgärder som låg på bordet och var väl förberdda.

Vi och många andra har varit och är kritiska till många politiska förslag som regeringen har genomfört, bland annat inom skogspolitiken, det förändrade strandskyddet och politik för den biologiska mångfalden, och inte minst den otroliga frågan om skatt på handelsgödsel, vilken hänger intimt ihop med hur mycket kadmium vi är med och sprider i vår miljö.

Hur den svenska naturen skyddas och brukas är absolut avgörande för vilka möjligheter människor har i verkligheten att röra sig och aktivt delta i olika delar av friluftslivet. Det handlar om att plocka svamp, vandra i en blandskog med stigar, bär och fåglar, paddla kajak och kunna gå i land utan att mötas av skyltar om att det är privat mark. Det handlar också om att kunna cykla, åka skidor och leka i naturliga miljöer eller

fiska och dra upp en fisk som går att äta utan att man ska behöva oroa sig för dosen av kvicksilver som medföljer.

Herr talman! I går debatterade vi kulturmiljöns mångfald i denna kammare. Då som nu kunde man se de samband och sammanhang som politiken behöver ta hänsyn till. I går kom skogspolitiken upp i samband med hur fornlämningar blir utsatta för förstörelse, inte minst inom skogsbruket. Andelen skador på forn- och kulturlämningar är oacceptabelt stor i skogsbruket. Det kan man läsa i den årliga utvärderingen från 2013 av de svenska miljömålen.

Jag vet att det nu pågår ett arbete med miljömålen och att alla partier är representerade. Jag vet också att man på måndag kommer att presentera en del av det jobb som pågår inom det nuvarande miljömålsarbetet, och då kommer en rapport om markanvändning.

Jag vill knyta ihop den del som jag hittills har tagit upp med vikten av alla de värden som finns i skogen och naturen och som man kanske inte alltid förknippar varje område med. Det är mycket tydligt inom skogspolitiken där man ofta associerar skog till massaved och virke. Men skogen är ett hem för alla de djur som lever där. Skogen är ett svamprike, ett bärrike och ett friluftsrrike. Förutom ett rent virkes- eller massavedsvärde finns det ett socialt värde. Men prislapparna när dessa värden minskar syns inte så tydligt eller hamnar i någon annans budgettabell. Och politik hänger som bekant ihop.

När det gäller forskning om friluftslivet är det viktigt för oss som är beslutsfattare att lyssna in det som forskningen kommer fram till inom olika områden. Det är bra om det pågår forskning även om friluftslivet.

Det är därför allvarligt att regeringen inte har valt att se till att det sexåriga forskningsprogrammet Friluftsliv i förändring har fått en uppföljare. Risker finns att vi går miste om viktig kunskap om friluftslivets betydelse för samhället och hur friluftslivet kan utvecklas. Jag noterar att även Folkpartiets ledamot i miljö- och jordbruksutskottet har väckt frågan i en motion i riksdagen under allmänna motionstiden. Det är bra, eftersom det är en fråga som ligger under Folkpartiets partiledares tillika utbildnings- och forskningsministerns område.

När det gäller barns och ungas rätt till friluftsliv och skolutflykter finns det brister, trots att det i skollagen och i läroplanen pekas på vikten och värdet av naturupplevelser och skolutflykter. En rapport som Skidrådet, Friluftsförbundet och Idrottslärarna presenterade i fjol visar att ansvaret för att de vackra orden ska bli till handling saknas. Rapportens undertitel är *Alla vill ha skolutflykter men ingen vill ta ansvar för att de genomförs*. Detta är ett problem, och det är dumt att blunda för det.

I en av de reservationer som finns i betänkandet har vi två förslag som vi tycker att man skulle kunna utreda för att komma vidare med barns rätt till skolutflykter och friluftsliv.

I dag kan man på Svenska Dagbladets webbsida, på debattsidan Brännpunkt, läsa en text av 22 företrädare för Sveriges friluftsförbund. De skriver bland annat:

”Hundratusentals barn och unga är med i aktiviteter som arrangeras av det svenska friluftslivet. Föreningsverksamhet är i sig ett bra vaccin mot att hamna i utanförskap. Genom att vara med i en förening inom till exempel friluftsliv eller idrott utvecklar ungdomar sin identitet, får erfarenheter och kunskaper. Det ger framtidstro, en känsla av personlig frihet

och en större tilltro till samhället. Hur viktigt det är att tillhandahålla meningsfulla fritidsaktiviteter åt våra barn och unga, visar inte minst den senaste tidens oroligheter i Stockholms förorter. Oroligheter som sedan spred sig till andra delar av landet. Vettiga fritidssysselsättningar håller ungdomarna borta från gatorna.”

Så skriver 22 företrädare för olika delar av friluftsrörelser och friluftorganisationer runt om i Sverige i dag. De nämner också att 300 000 ungdomar är aktiva inom de här organisationerna i dag och att vinsterna förmodligen vore stora på många sätt om fler kunde få möjligheten. Det nämns även att samhällets kostnader för brist på motion i dag är runt 6 miljarder kronor årligen.

Avslutningsvis skriver de: ”Vi både vill och kan bidra till ett bättre och mer inkluderande Sverige. Låt inte friluftslivet vara ett verktyg som ligger oanvänt i verktygslådan. Låt oss istället göra nytta fullt ut. Då blir vi alla vinnare.” Jag tror att det är en uppmaning till oss politiker.

Jag ber om ursäkt för att jag har dragit över min talartid, herr talman. Avslutningsvis vill jag naturligtvis ställa mig bakom alla reservationer Miljöpartiet har i betänkandet. Jag yrkar dock bara bifall till reservationerna 1 och 2.

Anf. 68 LARS OHLY (V):

Herr talman! De mål för friluftspolitikerna som sätts upp är bra. Det finns mycket jag tror att vi är överens om när det gäller betydelsen av ett rikt friluftsliv.

Vi brukar tala om idrottsrörelsens betydelse i samhället, men ibland glömmar vi bort friluftslivets betydelse i samhället. De organisationer som arbetar med friluftslivet som grund kanske också behandlas lite styvmoderligt av oss ibland, i jämförelse med idrottsorganisationer. Det här bör vi komma till rätta med, för friluftslivet är viktigt. Friluftslivspolitikerna är viktiga.

Det finns kanske inget område – jag försökte just fundera över det – där motsättningen mellan privat och allmänt är så tydlig som i friluftslivspolitikerna. Det privata inskränker det allmänna på ett sätt som är oerhört tydligt när det gäller tillgång och tillgänglighet till samt möjligheter att utöva fritidssysselsättningar i skog och mark – i den fria luften.

Det gör att det inte är ett politiskt konfliktfritt område vi talar om. Även om vi är överens om målen är det definitivt inte så att vi är helt överens när de målen kommer i konflikt med andra idéer vi kan ha. Tvärtom finns det på det här området säkerligen ganska stora motsättningar politiskt, trots att jag tror att alla i den här kammaren i huvudsak är överens om de tio målen.

Det som skiljer är bland annat synen på hur friluftslivspolitikerna ska samordnas med andra politiska områden. Då börjar man nämligen ta från det som kan vara andra prioriteringar. Det kan handla om skogspolitikerna. Det kan handla om hur vi ser det som rimligt att skogsbruket till exempel försämrar tillgängligheten till skog och mark. Det kan handla om strandskyddslagen, där varje underlättande av att bygga nära stränder också försämrar tillgängligheten för människor som vill fiska, promenera eller bara ta del av naturlivet.

Det kan handla om samhällsplanering, där vi vet att det finns människor som ibland vill tillskansa sig fördelar för sitt eget boende på bekost-

nad av det allmänna – och ibland kanske deras önsksningar också tillgodoses. Det handlar naturligtvis även om miljöpolitiken. Hur ska vi förhindra att utsläpp och miljöpåverkan försämrar möjligheten att ta del av friluftslivet och försämrar möjligheten att över huvud taget vistas i skog och mark?

Politiken på de här områdena behöver samordnas med friluftslivspolitik. Det perspektivet saknas i betänkandet och i regeringens målsättning. Därför vill jag, herr talman, yrka bifall till reservation 1 som just handlar om vikten av att integrera friluftslivspolitik med andra politiska områden.

Sedan är tillgänglighet ett honnörsord på många sätt och på många områden. Jag brukar säga att det är det viktigaste ordet i hela kulturpolitiken. Det tar nämligen upp så många olika aspekter – tillgången till det som är professionellt utövad kultur, tillgången till att själv få utöva och även den fysiska tillgängligheten. Vi vet att vi har en historia av svek gentemot Handikapprörelsen som varje torsdag träffas utanför Rosenbad och protesterar mot att 2000 års beslut om att göra Sverige tillgängligt 2010 fortfarande inte är uppfyllt. Även på detta område finns mer att göra.

Tillgänglighet handlar också om att ta bort hinder för alla dem av oss som har någon form av funktionsnedsättning. Även här menar jag att det finns en brist i att man inte ser hur andra lagar faktiskt kan stå i motsättning till målen för friluftslivspolitik. Skogsvårdslagen är ett sådant exempel – det finns inget tillgänglighetsperspektiv som genomsyrar skogsvårdslagen. Tillgänglig natur borde vara en målsättning i skogsvårdslagen. Därför, herr talman, yrkar jag bifall också till reservation 2 som handlar om just det.

Slutligen: Ja, det blir kanske lätt så att det blir mycket vackra ord. I det här betänkandet behandlar vi inte pengar; det gör vi när budgeten ska tas upp, vilket vanligtvis är på hösten. Det företrädarna för friluftslivsorganisationer skriver på Svenska Dagbladets debattsida i dag är dock just att de vackra orden klingar rätt falskt när man ser hur regeringen de senaste åren har behandlat friluftslivspolitik ekonomiskt de senaste åren.

År 2006 avsattes 25 miljoner kronor, och nu – 7 år senare – är det 28 miljoner kronor. Det är en ökning med 3 miljoner kronor under alla dessa år som den borgerliga regeringen har suttit. Det är naturligtvis inte rimligt om man menar allvar med att friluftslivspolitik behöver prioriteras. Vi i Vänsterpartiet kommer att diskutera hur mycket vi kommer att lägga till på detta område i höst, men det är helt klart att det här inte räcker.

Dessutom finns det regler, vilket företrädarna också påpekar i sin artikel, som i dag gynnar idrottsorganisationerna men inte friluftslivsorganisationerna. Även det tycker jag att man absolut bör se över. Om det är så att målsättningarna för friluftspolitik verkligen är målsättningar och inte bara vackra ord måste vi avsätta pengar för att få kraft bakom orden.

Jag yrkar alltså bifall till reservation 1 och reservation 2.

Anf. 69 PETER JOHNSON (S):

Herr talman! Vi socialdemokrater yrkar bifall till förslaget i detta betänkande och har inga reservationer.

När propositionen *Framtidens friluftsliv* debatterades i december 2010 gav vi i riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om att man

måste komplettera med ett antal mätbara mål. Vi har fått resultatet, och vi är nöjda med det.

Men jag vill ändå påpeka ett antal saker som rör svenskt friluftslivs framtida förutsättningar. Vi ser i dag en samhällsutveckling som pekar åt helt fel håll även på det här området. Med regeringens politik med ökade klyftor i samhället, fler i utanförskap och en massarbetslöshet som biter sig fast och inte verkar minska i framtiden tvingas många familjer att prioritera sin vardag rent ekonomiskt.

Vi har sett det på idrottens område, som har påpekats tidigare i debatten, och vi ser det även inom svenskt friluftsliv. Det måste vara ett misslyckande för dagens svenska regering. Jag tror inte att man vill ha den utvecklingen, men jag tror att det finns en planerad inriktning där man verkligen vill ställa människor mot varandra.

Möjligheten för barn och unga att vistas i naturen under ordnade former är oerhört viktig för deras framtida utveckling och lärande. Tina Ehn nämnde i sitt tal att 300 000 barn och unga är medlemmar i någon av Svenskt Friluftslivs 23 medlemsorganisationer. Det skapar förutsättningar för att de inte ska hamna i utanförskap. Genom att vara med i en förening utvecklar ungdomarna sin identitet och får erfarenheter och kunskaper. De ges en framtidstro och en större tilltro till samhället.

Svenskt Friluftsliv och dess föreningar kan göra skillnad om vi vill det. Vi vet att idrottens och friluftslivets arbete med integration har varit mycket lyckosamt, inte bara utifrån ett etniskt perspektiv, utan det handlar också om en ekonomisk integration. Vi måste värna det och skapa förutsättningar för svenskt friluftsliv och idrotten att fortsätta jobba med detta.

Men i dag ser vi en utveckling som skapar sådana problem som vi har sett i Husby och andra områden i Sverige, som Lars Ohly påpekade. Vi får ett vi-och-de-samhälle. Därför måste idrotten och friluftslivet stärkas, bevaras och utvecklas. Folkrörelsen i Sverige har inte råd med den politik som förs i dag i vårt land.

Det finns områden som gör det möjligt att utveckla svenskt friluftsliv. Som Lars Ohly sade tidigare slipper medlemsförbunden inom Riksidrottsförbundet i dag sociala avgifter upp till ett halvt basbelopp, det vill säga 22 000 kronor. Det gäller inte medlemsförbunden inom Svenskt Friluftsliv. Det kan vi ändra på om vi vill.

I vår budget har vi också ett förslag på föreningsjobb. Det skulle ge förutsättningar att utifrån ett arbetsmarknadspolitiskt perspektiv skapa möjligheter för föreningar att anställa personer i olika funktioner i föreningarna. Vi ser att det finns ett växande problem för föreningarna i dag att få funktionärer och människor som vill jobba med den administrativa delen av föreningsjobbet, vilket är viktigt för att föreningarna ska kunna fungera. Detta kan vi göra, men frågan är om dagens regering vill göra det.

Svenskt friluftsliv kan göra skillnad. Bristen på motion kostar samhället 6 miljarder varje år. Vi kan inte låta samhällsutvecklingen fortsätta som i dag. Alla barn och ungdomar har rätt till en aktiv fritid. Alla barn och ungdomar har rätt att få delta i ett rikt föreningsliv oavsett föräldrarnas ekonomiska situation. Vi har inte råd med en politik som inte ger alla samma förutsättningar.

(Applåder)

Anf. 70 GÖRAN MONTAN (M):

Herr talman! I dessa dagar av nationaldagsfirande och prinsessbröllop blir vi alla påmind om att förståelsen av begreppet svensk och svenskhet är viktig, givet att begreppet annars riskerar att kidnappas av människor som definierar svenskhet i termer av banala saker som hårfärg och kyrkotillhörighet. Det som är svenskt är dock något mycket djupare, större och viktigare. Det svenska innebär tolerans och tillgänglighet för alla människor i vårt samhälle. Detta uttrycks bland annat i den svenska allemansrätten.

Herr talman! Vi har en svensk idé om att jorden också i praktisk bemärkelse tillhör alla. De bär och svampar som växer i skogen tillhör primärt inte bara markägaren utan också den som plockar dem. Detta är svenskt, och detta är unikt.

En anställd på vårt moderata riksdagskansli berättade för mig hur hans familj åkte på semester till Danmark under hans ungdom. Man hyrde cyklar, och vid något tillfälle hade de stannat vid några vackra, vilda hallonbuskar och börjat äta dessa bär på klassiskt svenskt manér. Efter en liten stund kom en markägare springande över ängen och skällde ut familjen för att de åt av hans hallon. Detta fick honom att förstå innebörden av den svenska allemansrätten.

Herr talman! Givet att naturen tillhör oss alla har debatten om svenskt friluftsliv genom åren tenderat att handla om viktiga saker som miljövärd, värnandet av arter och att lära skolbarn att inte skräpa ned i naturen. Mer sällan har vi talat om naturen i termer av jobb och ekonomisk tillväxt. Jag tror att det beror på att debatten om svenskt friluftsliv har dominerats av partier och organisationer som ser ett motsatsförhållande mellan tillväxt, jobb och miljö. Dessa har fel.

I mars presenterade vi moderater en rapport med titeln *Var finns framtidens jobb?*. Där konstaterade vi att många av framtidens jobb kommer att skapas i och i anknytning till svenskt friluftsliv.

När vi tänker svenskt friluftsliv associerar vi nog ofta begreppet till småskalig kanotuthyrning och glassförsäljning. Inget kan vara mer fel. I dag omsätter svenskt friluftsliv 100 miljarder kronor, och 77 000 människor får sin försörjning inom dessa områden.

Sverige har Europas snabbast pågående urbanisering. Man räknar med att Stockholms län kommer att öka med 200 000 invånare de närmaste tio åren. Uppsala kommer att öka med 40 000, och så håller det på. I kölvattnet av denna utveckling blir människors längtan efter naturupplevelser och större genuinitet allt starkare. Framgångsrika bloggar om livet på landet, tv-program där bönder söker fruar och ett oändligt antal matprogram där vi alla får lära oss att laga mat med riktiga råvaror i långkok från grunden är alla uttryck för denna längtan hos nutidsmänniskan.

Herr talman! En modern friluftspolitik tar sitt avstamp i allt detta. Den ser att naturvärd, jobb och tillväxt inte står i något motsatsförhållande till varandra. Tvärtom förutsätter dessa områden varandra. Svensk natur ska vara tillgänglig för alla.

I en tid när fysisk inaktivitet beräknas kosta samhället 6 miljarder kronor årligen i sjukvårdskostnader, vid sidan av lidande och försämrad livskvalitet, blir friluftslivets betydelse för folkhälsan mycket tydlig.

Vår svenska relation till natur och djur är på många sätt unik. Vi älskar vår natur och lär oss redan som barn att vistas i den och vara rädda

om den. Detta värnande av naturen gäller över tid, men utmaningarna ser delvis annorlunda ut i dag.

I dag handlar hoten mot naturen inte bara om nedskräpning och miljögifter utan om en växande motorpark med möjlighet att köra fort på sjöar och i naturen. Jag kan förstå att motorfordon, som diverse skotrar och motorcyklar, lockar inte minst unga män att köra fort ute i naturen. Samtidigt vittnar markägare och olika organisationer om sönderkörda marker, förstörda unika miljöer och exempelvis fåglar som blivit störda under häckningsperioder.

Allt detta stämmer till eftertanke. Vi är ännu inte inne i semesterperioden men har redan hört talas om allvarliga olyckor med vattenskotrar. Det visar att värnandet av naturen och att se den som allas vårt ansvar är viktigt.

Samtidigt är jag glad att ett av målen för regeringens friluftspolitik är tillväxt och landsbygdsutveckling. De företag i glesbygd som bygger sin verksamhet kring friluftsupplevelser har långsiktigt goda förutsättningar att inte bara överleva utan också kunna växa och utvecklas. Här finns ett av svaren på frågan var framtidens jobb kommer att växa fram. Jag tror att alla mår bra av en breddad debatt kring den eviga frågan om att hela Sverige ska leva och att vi ibland flyttar fokus bortom debatten om kommunala utjämningsystem och behov av statliga investeringar i infrastruktur.

Det är viktiga frågor, men det som långsiktigt får en region att överleva är förmågan att skapa jobb och tillväxt i den egna regionen. Många av framtidens jobb kommer att skapas inom svenskt friluftsliv. Vår utmaning är att lyfta fram dessa frågor och koppla samman dem med tillväxt och sysselsättning. Alltför länge har debatten om svenskt friluftsliv enbart handlat om miljövard. Nu ser allt fler att ett långsiktigt miljöarbete och frågor kopplade till regional tillväxt intimt hänger samman som två sidor av samma mynt. Det är det delvis nya och spännande som vi alla kan ta med oss in i framtiden.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut och avslag på samtliga motioner.

(Applåder)

Anf. 71 PETER JOHNSON (S) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja fråga Göran Montan hur han ser på vårt förslag om föreningsjobb, om det känns som en vettig och positiv inriktning för föreningarnas möjligheter till utveckling även inom svenskt friluftsliv.

Jag skulle även vilja fråga om den ekonomiska situationen i vårt samhälle. Vi ser att klyftorna ökar. Fler och fler familjer hamnar i utanförskap på grund av de försämringar i socialförsäkringssystemen som Moderaterna har infört under sin regeringsperiod. Det ger effekter som innebär att barn och ungdomar inte kan delta aktivt i svenskt friluftsliv och i idrottsrörelsen rent generellt. Det får konsekvenser. Ser Göran Montan dessa konsekvenser? Om han gör det, är han då beredd att göra någonting åt det? Som vi sade tidigare kostar ohälsan i dag 6 miljarder kronor på grund av att vi inte motionerar tillräckligt och är aktiva på vår fritid. Därför måste någonting göras.

Jag har alltså två frågor: Kan Göran Montan tänka sig att det skapas förutsättningar för vårt förslag när det gäller föreningsjobb? Ser Göran Montan att den ekonomiska utvecklingen och det utanförskap som Alliansen skapat leder till att färre barn och ungdomar har möjlighet att aktivt delta i svenskt friluftsliv?

Anf. 72 GÖRAN MONTAN (M) replik:

Herr talman! Tack för frågorna, Peter Johnsson! När det gäller frågan om föreningsjobb har jag inte haft anledning att dyka djupare in i den och kan därför inte exakt kommentera det förslaget. Samtidigt står de ideella föreningarna – det gäller inte bara friluftslivet och idrottsrörelsen – inför en vändpunkt. Det är allt svårare att få människor att arbeta långsiktigt ideellt. Det vet jag eftersom jag sedan 20 år är djupt engagerad i föreningslivet. Konkret får Peter utveckla frågan lite grann så att jag kan svara mer utförligt.

Vad gäller förutsättningarna för idrottsrörelsen, och föreningarna som den herbärgerar, samt för friluftslivet har alliansregeringen kraftigt stärkt de finansiella förutsättningarna. Idrottslyftet innebär jämfört med Handslaget en dubbling. De senaste åren har vi ökat anslagen till Svenskt Friluftsliv med över 10 procent.

Jag kan hålla med om att det alltid finns behov av mer pengar, men flera av medlemmarna i Svenskt Friluftsliv är medlemmar också i Riks-idrottsförbundet. Inom den organisationen råder viss ojämlikhet, kan man säga, vilket regeringen inte kan lastas för.

Anf. 73 PETER JOHNSON (S) replik:

Herr talman! I dag såg vi på nyheterna ett inslag om något som också hör till kulturutskottet, nämligen musikskolorna. Inslaget gällde situationen för musikskolorna i Stockholm. Man intervjuade Madeleine Sjöstedt, folkpartistiskt borgarråd, som ansåg att en höjning med 20 procent inte var något problem. Det handlar om 150–170 kronor för en elev. Vi såg barn som tyckte att det var jätteviktigt att få spela på trummor, att få delta i musikskolan. Det visar sig att det finns barn, ungdomar, familjer som inte har råd att betala den avgiftshöjningen.

Det jag är ute efter och vill fråga Göran Montan är om han inte ser att man höjer avgifterna inom musiklivet, eller inom idrottsrörelsen, för att kompensera för den bristande rikspolitik som förs i dag. Alliansen har en generell lösning på allt – sänk skatten så löser vi alla problem. Jobbskatteavdraget tycks vara den enda lösningen.

Jag ser en annan samhällsutveckling, och den oroar mig. Vi delar upp människor i vi och de, de som har förutsättningar – jag och Göran Montan har jättebra förutsättningar – och de som inte har det. De som inte har förutsättningar kommer inte att delta aktivt i svenskt friluftsliv, i idrottsrörelsen. Det krävs politiska beslut och att man tror på solidaritet och jämlikhet i samhället där alla tillsammans skapar förutsättningar för att alla ska kunna delta aktivt.

Ser inte Göran Montan den utvecklingen? Det kommer, som jag sagt i tidigare debatter, att innebära att vi får färre förebilder inom dessa områden – förebilder som Carolina Klüft, Zlatan, vilket område vi än talar om – ifall vi inte skapar förutsättningar så att alla barn och ungdomar har möjligheter till en aktiv fritid, oavsett var de befinner sig.

Anf. 74 GÖRAN MONTAN (M) replik:

Herr talman! Det är väldigt vad Peter Johnsson drar stora växlar på det faktum att det kan kosta någonting att delta i föreningslivet, precis som det alltid har varit. I Sverige är det jämförelsevis mycket billigt att vara med i de allra flesta sammanhangen. Jag vill inte på något sätt raljera över vad som sägs om musikskolan, och man ska absolut inte säga att en höjning är oviktig. För vissa är höjningen stor och kan ha avgörande betydelse.

Alliansregeringen har bland annat genom skattesänkningarna för dem som arbetar givit många större förutsättningar att disponera en högre nettoinkomst än vad de hade under den tidigare regeringens tid. Sanningen ser inte alltid ut på endast ett sätt. Peter Johnsson är fast i sin demagogi att allt är vårt fel. Någonting kanske var fel även på er tid, Peter Johnsson, men nu ska vi inte gå in på alla de detaljerna.

Visst ser vi allvarligt på utvecklingen, och jag har tidigare visat på att vi ökar statens bidrag till både idrotten och friluftslivet. Det är inte sagt att det kommer att sluta här. Mycket beror på det interna arbete som görs inom organisationerna; det är ett föredömligt arbete och oerhört viktigt. Som jag sade i mitt anförande: Naturen ska vara tillgänglig för alla.

Anf. 75 TINA EHN (MP) replik:

Herr talman! Det var ett fint anförande som Göran Montan höll. Jag är övertygad om att han har ett genuint intresse för friluftslivet.

Jag reagerade lite grann på resonemanget om att det inte skulle finnas några motsatsförhållanden och att det finns partier som är oroliga för jobb, miljö och tillväxt och inte kan se möjligheterna. Vi i Miljöpartiet tar inte åt oss av den kritiken, om den var riktad till oss. Vi ser verkligen att de utmaningar vi står inför när det gäller miljöfrågor, klimatfrågor och så vidare kommer att leda till otroligt mycket jobbmöjligheter. Det gäller att vi satsar på det.

När det gäller tillväxt vill jag säga att det egentligen bara finns en sorts tillväxt, och den sker via fotosyntesen. Vi pratar gärna om den ekonomiska tillväxten, men den har en ram som består av de naturliga förutsättningar vi har. Det är det vi utgår från i Miljöpartiet. Det finns begränsningar för mänskligheten.

Men i vilket fall som helst skulle jag vilja säga att miljömålen och det som vi pratar om här och som vi alla värnar om, rätten och möjligheten till friluftsliv, ändå kolliderar väldigt mycket med andra politikområden. Inte minst lyfte jag fram skogspolitiken, strandskyddsfrågor med mera. Jag känner inte att det finns någon sådan reflexion från Göran Montan om hur man bedriver de andra politikområdena. Det är i och för sig bra att man lägger 3 miljoner mer än vad man gjorde 2006 i budgeten för friluftspolitiken, men jag tror att den politik som är avgörande för om det är möjligt eller inte att nå ut med friluftsliv är alla andra politikområden som har med skog och jord och sådana möjligheter att göra.

Anf. 76 GÖRAN MONTAN (M) replik:

Herr talman! Det var ett intressant inlägg. Det var lite svårt att utkristallisera vari frågan bestod, men jag får väl tolka det på mitt eget sätt.

I mitt anförande sade jag naturligtvis inte att det inte finns några konfliktområden. Vad jag vill peka på är att den utveckling som består i att

man försöker skapa jobb och näringar inom naturvårdsområdet står i symbios med och är beroende av att vi behandlar naturen på ett miljökorrekt sätt. Gör vi inte det faller allt det andra. Vem vill åka kanot i ett vattendrag som är förorenat? Vem vill gå i en skog som är misshandlad?

Det står i första paragrafen i skogsvårdslagen: ”Skogen är en nationell tillgång och en förnybar resurs som ska skötas så att den uthålligt ger en god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls.” Det är naturligtvis roligare att gå i en blandskog än i en granskog. Det vet vi alla som är ute i skogen. Det går inte att anpassa skogsbruket bara till naturupplevelserna, men man måste ta hänsyn till de aspekterna också.

Någon mer fråga hörde jag inte, men Tina Ehn har möjlighet att precisera sig i nästa inlägg.

Anf. 77 TINA EHN (MP) replik:

Herr talman! Jag håller med om detta. Så ska det vara. Men om man gör en kontroll av resultaten av regeringens politik blir man lite orolig. 14 av de 16 miljö kvalitetsmål vi har i Sverige kommer vi inte att nå. Det pekar åt helt fel håll. Det gäller områden som Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, Storslagen fjällmiljö och Ett rikt växt- och djurliv. Här behövs ett väldigt omfattande arbete och en väldigt stark politik för att vi ska komma fram åt rätt håll. Det ska naturligtvis bli intressant att se hur nu friluftsmålen och miljö kvalitetsmålen ska analyseras parallellt, eftersom de absolut hänger ihop.

Jag är medveten om att Göran Montan inte sitter i miljö- och jordbruksutskottet eller näringsutskottet och att han kanske inte kan svara om skogspolitiken, men jag tycker att det är viktigt att i det här utskottet ta upp att politiken för friluftsförhållanden i mycket handlar om hur vi förvaltar våra naturresurser. Det går inte att blunda för den delen.

Regional tillväxt och jobb nämndes också. En fråga jag har drivit här i kammaren handlar om skydd av jordbruksmark. Vi har till exempel begärt att få ett moratorium för externa köpcentrum för att skydda bördig jordbruksmark i Sverige. Vi får inget gehör från alliansregeringen i de här frågorna. Allt detta hänger ihop med tillgängligheten till naturen.

Anf. 78 GÖRAN MONTAN (M) replik:

Herr talman! Detta är inte en så enkel fråga som väldigt många människor utanför den här kammaren föreställer sig. Vissa kan tycka: Ska du upp och prata om friluftsliv – det är väl ingenting? Men för att svara på alla frågor och ge en totalbild hade jag kunnat hålla på i 20 minuter till, och det är jag säker på att Tina Ehn också hade kunnat.

Som jag sade förut står tillväxt, jobbskapande och naturvård inte i något motsatsförhållande, utan är beroende av varandra. Vi måste vara uppmärksamma på vad det ena kan leda till i det andra fallet. Jag håller helt med Tina Ehn om att detta är otroligt viktiga frågor som måste samordnas, så att man inte gör någonting på den ena sidan som plötsligt får oanade konsekvenser på den andra, till exempel på miljövården eller på hur vår natur ser ut.

Det är samma sak när det gäller tillgängligheten för människor. Då pratar vi inte om alla oss som har det gott ställt och dessutom kan springa

omkring på friska ben. Det finns andra som har det mycket svårare att komma ut i naturen, mycket svårare att nå dit. Vi har också alla som inte är födda här och som har kommit till Sverige de senaste åren. Många av dem är inte vana vid en natur som inte biter dem. De har inte lärt sig att uppskatta att gå ut i naturen; det har kanske rent ut sagt varit farligt. Det är oerhört viktigt att vi visar vad Sverige har att bjuda på även på natursidan. Det kommer att påverka folkhälsan, och det kommer att påverka allas vårt sätt att se på varandra och på naturen. Jag tycker att det hör till de viktigaste saker som finns.

Anf. 79 ULF NILSSON (FP):

Herr talman! Vi diskuterar som bekant friluftsliv, ett begrepp som innehåller många beståndsdelar. Som helhet vill jag väl säga att det handlar om människors möjlighet att röra sig i naturen och kombinera upplevelser av natur och miljö med glädjen att upptäcka och lära sig nya saker.

Utgångspunkten för politiken är att alla ska kunna få tillgång till naturupplevelser och social gemenskap och kunna skaffa sig kunskaper om och erfarenheter av natur och miljö. Därför har Sverige sedan några år tillbaka – jag tror att det är sedan 2009 – övergripande mål för friluftslivspolitik. I dag diskuterar vi en skrivelse från regeringen, där man sätter upp allmänna mål och visar hur man vill följa upp och utvärdera dessa mål. Vi får en lista över tio mätbara mål och olika exempel på hur uppföljningen ska genomföras. Jag ska inte räkna upp alla de tio målen, men det handlar om tillgänglighet för alla till naturen, vilket är mycket viktigt, allemansrätten och dess bevarande och utveckling, en hållbar samhällsutveckling i stort, skola och folkhälsa.

Eftersom de tio målen för friluftslivet rör så många områden måste också många myndigheter vara inblandade. Utgångspunkten är att för uppföljningen av målen ska två myndigheter per delmål samarbeta. Samordnande myndighet för hela detta arbete är Naturvårdsverket.

De föreslagna målen kompletterar och hör delvis ihop med de miljö kvalitetsmål som redan finns och som vi har hört talas om tidigare i debatten. Därför är det också rimligt och naturligt att uppföljningen av friluftslivsmålen samordnas med miljömålsuppföljningen.

År 2020 ska målen för friluftslivspolitik ha nåtts, och då ska även miljömålsuppföljningen vara färdig. Men det är inte så att vi inte kommer att höra något om denna uppföljning förrän 2020, utan fram till dess ska uppföljningen redovisas vartannat år med början 2015.

Folkpartiet uppskattar verkligen att alliansregeringen gör ett så ambitiöst upplägg för att följa upp målen för friluftslivet. Möjligheten till ett aktivt friluftsliv betyder mycket för människors hälsa, sociala liv, kultur och allmänna välbefinnande.

Tyvärr kan allmänna mål vara rätt meningslösa om de inte går att följa upp. I den politiska historien har vi sett alltför många tjugiga mål som varken följts upp eller varit mätbara. Därför är det mycket bra att regeringen inte bara sätter upp mål utan också försöker hitta mätbara mål för friluftslivet.

Herr talman! Det finns några reservationer, framför allt från Miljöpartiet men också från Vänsterpartiet. Övriga partier har inga reservationer alls.

Reservationerna handlar om att skärpa formuleringarna, korta tiden för när målen ska ha nåtts, bygga ut uppgifter för mätningen och så vidare.

Jag kan känna sympati för en del av det som nämns i reservationerna. Jag menar dock att den föreliggande skrivelsen beskriver ett upplägg som är mycket ambitiöst och samtidigt realistiskt. Nu får vi mätbara mål för friluftslivet, vilket inte har funnits tidigare, och många myndigheter är inblandade.

Att då öka kraven på uppföljning ännu mer skulle kunna motverka sitt syfte och göra att alla dessa myndigheter fastnar i skrivbordsarbete som hindrar annat viktigt och utåtriktat arbete.

Herr talman! Därför yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.
(Applåder)

Anf. 80 PER LODENIUS (C):

Herr talman! I dag behandlar vi som sagt regeringens skrivelse *Mål för friluftslivspolitik*. Det handlar om mätbara mål för politiken som rör friluftsliv. I skrivelsen redogörs också för de olika satsningar som görs för att utveckla och nå dessa mål. Det har vi också hört flera före mig berätta om.

Friluftslivet är av tradition viktigt för Sverige. Tillgången till skog och mark är fundamental för invånarna i vårt land. Det manifesteras inte minst i allemansrätten, vilket flera här har nämnt.

Vi har nog alla egna exempel på hur vi har upplevt skog och mark, kanske inte minst när vi som barn lekte bland träd och badade i våra vattendrag. Men även som vuxna tar vi del av naturen. Friluftslivet är för många en vital del i avkopplingen från det stressiga vardagslivet.

Själv lyfter jag gärna fram mitt eget exempel: Grevinnans rå. Det är en raststuga som byggdes i mitten av 60-talet, mitt i den gröna Roslags-skogen, i rået mellan fyra byar.

Jag har besökt denna unika stuga många gånger, ibland under spontana skogspromenader men lika ofta i organiserade sammanhang såsom tipspromenader, friluftsgudstjänster och liknande. Jag var senast där på nationaldagen då man hade nationaldagsfirande vid denna raststuga i skogen.

I dag är Grevinnans rå en populär plats för många fler än mig. Det är en uppskattad rastplats utefter vandringsleden Roslagsleden, vilket har gjort raststugan ännu mer tillgänglig.

Att både vandringsleden och stugan kan hållas tillgängliga för vandrare är helt beroende av frivilliga krafter. Dessa krafter består främst av markägare och en del boende i området, som är engagerade i något som heter Länna friluftsråd. Från början hette det Länna ungdomsråd, men när medlemmarna blev äldre och äldre tyckte man att det var dags att byta till "friluftsråd". Medlemmarna sköter med frivilliga krafter om både vandringsleden och stugan.

I regeringens mål för friluftslivspolitik lyfter man fram vikten av tillgången och tillgängligheten till områden som har betydelse för friluftslivet. Som många här har lyft fram är det viktigt ur flera aspekter, inte minst vad gäller folkhälsan och miljön men också vad gäller näringsliv och möjligheter till turismföretagande på landsbygden. Det skapar

arbetstillfällen, och det måste uppmuntras så att hela landet kan leva och utvecklas, nu och i fortsättningen.

Herr talman! Jag ska inte förlänga debatten utan yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.
(Applåder)

Anf. 81 LARS-AXEL NORDELL (KD):

Herr talman! Regeringens friluftslivspolitik lades som vi har hört fram i propositionen *Framtidens friluftsliv*. Med allemansrätten som grund ska människors möjlighet att vistas i naturen och utöva friluftsliv underlättas och uppmuntras. Skolornas viktiga roll liksom folkhälsoaspekterna understryks genomgående i den fastlagda politiken.

Att främja ett aktivt friluftsliv i Sverige är betydelsefullt på många olika plan. Det handlar om livskvalitet, om att tillgängliggöra vår vackra natur, om folkhälsa och om folkbildning, för att nämna några viktiga begrepp.

Jag har själv en bakgrund inom svensk folkbildning, som verksamhetschef på ett studieförbund. Jag vet hur mycket kunskapsförmedling betyder i sådana här sammanhang. Friluftsliv handlar mer än man kan tro om just kunskap. Det är kunskap om naturen och det mänskliga regelverk vi har omgett den med, och då tänker jag framför allt på allemansrätten som är unik och viktig.

I dag har många ungdomar begränsad kunskap om vår natur och det friluftsliv den erbjuder. Här är föräldraansvaret centralt.

Men som jag tidigare sade måste skolans roll också betonas. Våra barn och ungdomar bör inom såväl förskola som skola ges goda möjligheter att vistas utomhus så att de får naturupplevelser och kunskap om naturen och inser värdet av att utöva friluftsliv.

Ett aktivt arbete i dessa frågor inom svenskt utbildningsväsen kan ha mycket stor betydelse för att öka intresset för friluftsliv hos dagens och morgondagens unga.

Herr talman! Vi kristdemokrater understryker ofta och gärna föräldraansvarets betydelse. Utbildningsväsendets insatser för att främja friluftsliv måste ses som ett komplement, ett viktigt sådant.

För vissa grupper är skolans och förskolans insatser dock viktigare än för andra. Det handlar bland annat om geografi. Barnen i Norrlands inland har naturligtvis närmare till naturen än barnen i Stockholms förorter.

Det handlar också om social bakgrund. Familjer som har det bra ställt kan lättare ta sig tid och råd att ta med barnen ut i naturen än de familjer som lever under mer knappa förhållanden.

Kanske handlar det framför allt om våra nya svenskar. Hos många invandrare som kommer från en storstadsmiljö är förståelsen för svenskt friluftsliv liten. Deras möjlighet att förmedla vidare kunskap om svensk natur till sina barn är därmed ytterst begränsad.

Här kan skolan spela en avgörande roll, men vi ska i detta sammanhang inte förringa den viktiga roll som den ideella sektorn och studieförbunden kan spela. Det civila samhället bär upp kunskapen om svenskt friluftsliv, och från det offentliga håll gäller det att uppmuntra, värdesätta och understödja detta arbete.

När det gäller våra nya svenskar kan främjandet av friluftsliv i högsta grad också ses som en del i ett integrationsarbete.

En annan grupp som vi i detta sammanhang bör uppmärksamma är personer med rörelsehinder. Även här är såväl skolans som folkbildningens insatser avgörande. Men det handlar också om hur vi som politiker kan hjälpa till att tillgängliggöra naturen. Det handlar snarare om att ha ett tillgänglighetsperspektiv i bakhuvudet än om dyra och storslagna satsningar.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis uppmärksamma att min hemkommun Örebro tidigare i år, för andra året i rad, utsågs till årets friluftskommun. Utmärkelsen delades ut av Naturvårdsverket, och Örebro uppmärksammades just för sitt arbete med att tillgängliggöra natur för alla. Det handlar om ett strategiskt och långsiktigt arbete med grön- och naturområden i den fysiska planeringen. Det handlar om fritidssatsningar och om förvaltningen av natur- och parkmiljöer. En av Örebros satsningar är ett mobilguidningsprojekt med fokus på att göra information tillgänglig för personer med funktionsnedsättningar – ett spännande projekt.

Kommunen går nu vidare för att aktivt arbeta med att få våra nya svenskar att ta del av vår natur. Låt oss se Örebro som ett bra exempel och ett föredöme för hur vi på bästa sätt ska kunna fortsätta att tillgängliggöra svensk natur och svenskt friluftsliv.

Med dessa ord, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 82 TINA EHN (MP) replik:

Herr talman! Jag får gratulera Lars-Axel och Örebro. Det låter jättespännande att bli utsedd till årets friluftskommun. Jag förstår att det är roligt att få säga det i en debatt i riksdagen.

Du stod och talade varmt om barns och ungas rätt till kunskap och förståelse och så vidare. Jag delar den åsikten. Sedan känner jag ju till Kristdemokraternas syn på föräldrarnas roll i samhället. En av reservationerna som finns i betänkandet och som jag lyfter upp handlar skolan, skollagen och läroplanen. Läroplanen framhåller att friluftsliv och naturupplevelser är nödvändiga inslag i skolan. Som jag har sagt finns det en rapport som Skidrådet, Friluftsförbundet och Idrottslärarna presenterade förra året som visar att ingen tar ansvar för detta och att det saknas handling.

Man tror att det finns barn som helt enkelt aldrig kommer ut på utflykter i naturen. Jag för fram två möjligheter till förslag. Jag undrar vad alliansregeringen har för förslag i en sådan här sak, där skolan har ett ansvar men där ingen tar ansvaret.

Anf. 83 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar för frågan. Som Tina Ehn mycket väl vet har vi inte en statlig skola i Sverige i dag utan en kommunal skola. Den ska ta till vara behoven och vara flexibel och anpassa sig till dem. Uppenbarligen är det som Tina Ehn antyder, vilket också framgår av analysen, så att man inte riktigt har klarat av detta uppdrag.

Som jag nämnde i mitt anförande har barn har olika förutsättningar – yttre förutsättningar och andra. Det innebär att skolans roll kan variera och vara betydligt viktigare för en del barn, helt enkelt som komplettering. Jag menar att skolan måste ta på sig ansvaret och vara denna viktiga kompletterande funktion i de områden där det behövs och för de barn

som behöver detta. Det är sådant som skolan helt enkelt måste ta på sig, men jag tror inte att vi genom beslut i Sveriges riksdag kan styra den enskilda skolan och tala om exakt hur den ska göra. Skolan måste ha en plan för detta, och det måste fungera.

Prot. 2012/13:122
13 juni

*Mål för friluftslivs-
politiken*

Anf. 84 TINA EHN (MP) replik:

Herr talman! I den bästa av världar är skolan ett komplement till annat som händer i barns liv – även detta. Men alla lever inte i den bästa av världar, utan i många fall är skolan oerhört betydelsefull för allt man gör sedan i livet. Skollagen och läroplanen uttalar vikten av detta. Jag har inte den exakta formuleringen, men det står i alla fall att det här är viktiga upplevelser och nödvändiga inslag. Någonstans finns detta i skollagen, och den har vi ansvar för.

Det visar sig dock att detta inte görs, och då blir det någonstans en fråga om att man bör ta tag i detta. Ska man inte göra en utredning, stärka möjligheterna, ge uppdrag till Skolverket eller någonting? Vi borde sätta ned foten lite grann och ge barn denna möjlighet om detta nu inte sker. Det verkar vara en brist på många håll.

Jag kan förstå både föräldrar och skolor i sig, men någonstans har vi en överenskommelse om att detta är viktigt och ska göras. Då har vi också ett ansvar.

Anf. 85 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik:

Herr talman! Jag tillhör en lärarsläkt. Både min mor och min mormor var lärare, och även jag har jobbat som lärare under en kortare period. Jag vet hur viktigt detta är. Jag vet hur mycket det skiljer sig åt när det gäller vilka behoven är. Jag har jobbat i storstadsområden, och jag vet hur viktigt det var för barnen att en ung grabb – som jag var då – kom dit. Det hela skiljer sig mycket åt.

Det är självklart att skolan och lärarna inte kan ersätta familjen och föräldrarna. Däremot är de ett viktigt komplement. Som jag sade i mitt anförande kan det vara mer eller mindre viktigt. Det du talar om är just detta när man går in och tar ett större ansvar för att komplettera. Det står i läroplanen, precis som du antyder, att detta är ett nödvändigt inslag.

Skolan har många krav på sig, och det ska den ha. Vi får följa utvecklingen på många områden, bland annat detta, när det gäller hur skolan ska kunna bli det vi alla önskar – världens bästa skola.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

10 § Ny myndighet för hälso- och vårdinfrastruktur

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2012/13:SoU26
Ny myndighet för hälso- och vårdinfrastruktur (prop. 2012/13:128).

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 16 §.)

*En mer samlad
myndighetsstruktur
inom folkhälsoområdet*

11 § En mer samlad myndighetsstruktur inom folkhälsoområdet

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2012/13:SoU27
En mer samlad myndighetsstruktur inom folkhälsoområdet (prop.
2012/13:116).

Anf. 86 GUNNAR SANDBERG (S):

Herr talman! I detta betänkande behandlas regeringens proposition *En mer samlad myndighetsstruktur inom folkhälsoområdet* och en följdmotion av Miljöpartiet.

Regeringen föreslår att en ny myndighet för folkhälsofrågor ska bildas. Detta ska ske genom att Statens folkhälsoinstitut och Smittskyddsinstitutet slås samman till en ny myndighet. Till denna myndighet för man även över olika uppgifter från Socialstyrelsen inom områdena folk- och miljöhälsorapportering, miljömålsarbete liksom vissa av de uppgifter som Socialstyrelsen har enligt miljöbalken samt plan- och bygglagen.

Socialdemokraterna ser positivt på förslaget om en mer samlad myndighetsstruktur för folkhälsoområdet. Det blir tydligare fokus, vilket är positivt för verksamheten. Däremot är vi starkt kritiska till regeringens förslag att försämra riksdagens roll i folkhälsoarbetet.

När det tidigare Folkhälsoinstitutet ombildades den 1 juli 2001 var det riksdagen som tog ställning till myndighetens nya roll. Institutet skulle bland annat ansvara för uppföljning och utvärdering av insatser inom folkhälsoområdet. Dessutom skulle institutet ansvara för övergripande tillsyn inom alkohol-, narkotika- och tobaksområdena. Detta ansvar ska nu tas över av den nya myndigheten från kommande årsskifte.

Regeringen anser att det i framtiden är tillräckligt att myndighetens ansvar fastställs av regeringen. Riksdagens tidigare ställningstagande ska därför inte gälla efter det att Folkhälsoinstitutet har avvecklats. Regeringens motiv är att styrningen av verksamheten på detta sätt ska kunna bli effektivare.

Det är bra om styrningen är effektiv, men vi vill att riksdagens tidigare beslut ska gälla. Vi vill att regeringen ska presentera även kommande förslag om förändringar i myndighetens ansvar för riksdagen.

Det strategiska folkhälsoarbetet berör många olika områden i samhället. Det handlar om arbete, bostäder, miljö och många andra frågor som påverkas av politiska beslut. Därför är det viktigt att riksdagen, den folkvalda församlingen, också i framtiden beslutar om myndighetens ansvar.

Herr talman! Vi vill betona vikten av att den nya myndighetens arbete ska bygga på modern folkhälsoforskning och kunskap. På flera platser i landet sker ett strategiskt målinriktat arbete för att minska skillnaderna i hälsa. Detta borde ske även på statlig nivå för att stödja en kunskapsbase-rad utveckling. Här har den nya myndigheten en viktig roll.

Genom att samarbeta med flera departement och myndigheter kan Folkhälsomyndigheten hitta nya sätt att arbeta för ökad jämlikhet och bättre samhällsstyrning för hälsa. Samordnat agerande från statens sida och samarbete med aktörer på lokal och regional nivå kan leda till större kunskaper, bättre metodutveckling och ett mer strategiskt sätt att arbeta. Allt detta gynnar folkhälsan.

Den så kallade Marmotkommissionen har på Världshälsoorganisationens uppdrag undersökt vilka sociala faktorer som påverkar hälsan. Den har även undersökt skillnaderna i människors hälsa mellan och inom länder. Kommissionen har redovisat ett antal förslag för att uppnå jämlik folkhälsa inom en generation.

Världshälsoorganisationen har i en resolution uppmanat sina medlemsstater att vidta olika åtgärder för att förändra de sociala faktorer som påverkar människors hälsa negativt. Åtgärderna handlar om förutsättningar som påverkar människors dagliga liv, till exempel boende och arbete. Det handlar också om ojämlikhet när det gäller makt och resurser. Det finns också en rekommendation om bättre kunskap om ohälsa och metoder för att mäta den.

Flera länder har inrättat en egen kommission enligt WHO:s rekommendation. Men här i Sverige har Folkhälsoinstitutet och Socialstyrelsen på regeringens uppdrag analyserat vilka lärdomar som kan dras för svensk del av Marmotkommissionens arbete. Myndigheterna har jämfört rekommendationerna med situationen i Sverige och med vad som har gjorts, eller inte gjorts, enligt den förnyade folkhälsopolitiken.

De rekommenderar bättre samordning av folkhälsopolitiken, att arbetet med att bryta utanförskapet i tidig ålder intensifieras samt att det säkerställs att hälso- och sjukvården blir tillgänglig på lika villkor för alla grupper i befolkningen. Det är enligt vår mening alldeles för vagt, inte minst med tanke på att utanförskapet växer i Sverige i dag. OECD rapporterade nyligen att klyftorna ökar kraftigt i landet. Hög arbetslöshet och att allt fler barn misslyckas i skolan påverkar människors hälsa på sikt.

Socialdemokraterna vill ta WHO:s rekommendationer på allvar. Vi vill inrätta en nationell Marmotkommission. Den nya myndigheten ska därför ges ett tydligt uppdrag att genomföra WHO:s rekommendationer och röja undan hindren för jämlik folkhälsa.

Herr talman! Jag yrkar bifall till den gemensamma reservationen av S, V och MP.

I detta anförande instämde Ann Arleklo och Meeri Wasberg (båda S).

Anf. 87 GUNVOR G ERICSON (MP):

Herr talman! I dag ska vi debattera och fatta beslut om en ny myndighet eller egentligen om en sammanslagning av två befintliga myndigheter.

Jag beklagar verkligen att ministern inte finns i kammaren när vi tar ställning till en av få propositioner på folkhälsoområdet på länge. Tidigare har det mest handlat om skrivelser där man har redovisat regeringens politik, men nu kommer det en proposition, och då är ministern inte ens här. Han kommer om en liten stund, till klockan två, då vi har frågestund här i riksdagen, men jag tycker att det hade varit lämpligt att han hade varit här även nu.

Även om ministern är socialminister är det han som har ansvar för folkhälsofrågorna sedan den särskilda folkhälsoministerposten avskaffades den här mandatperioden.

Miljöpartiet välkomnar förslaget om en mer samlad myndighetsstruktur inom folkhälsoområdet. Fokus blir tydligare, och den samlade verksamheten kommer att gynnas. Det möjliggör att den otydlighet som funnits när olika myndigheter gör snarlika saker kan försvinna, men det förutsätter att myndigheten ges ett tydligt uppdrag och ansvar.

Det finns dock förändringar som samtidigt föreslås och som vi i Miljöpartiet vänder oss emot och där vi ser behov av förtydliganden i propositionen. Jag kommer nu att ta upp fyra punkter som Miljöpartiet anser bör ändras och som vi tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet reserverat oss till förmån för:

1. att riksdagens tidigare uppdrag till Folkhälsoinstitutet ska fortsätta att gälla och att det även fortsättningsvis är riksdagen som beslutar om myndighetens ansvar,
2. att den nya myndigheten ska ges tydligt uppdrag att genomföra det Världshälsoorganisationen har uppmanat sina medlemsstater, det vill säga closing the gap – att minska hälsoklyftorna mellan olika grupper i samhället,
3. att inriktningen på den nya myndighetens uppdrag ska grundas på modern folkhälsoforskning, alltså ett tvärsektorielt arbete som tar hänsyn både till livsvillkor och till levnadsvanor, inte bara levnadsvanor – som regeringens politik nu tycks gå ut på,
4. att statliga myndigheter bör agera samordnat och i dialog med lokal och regional nivå för kunskapsimplementering, metodutveckling och andra insatser.

Låt oss ta upp den nya myndighetens uppdrag och ansvar. Att den ska kunna fungera optimalt är viktigt. Den ska kunna vara en kunskapsbas som också är strategisk. Att förse beslutsfattare och andra myndigheter med underlag är viktigt.

Jag och Miljöpartiet vill att myndigheten ska ha en strategisk roll för att samla och sprida kunskap men också för att få andra myndigheter att arbeta med folkhälsofrågor och ge underlag till regeringen för att agera.

Folkhälsa, liksom miljö och jämställdhet, kräver ett tvärsektorielt arbete. Det kräver ett samlat arbete där alla myndigheter, organisationer och civilsamhället agerar. Egentligen handlar det om social hållbarhet, vilket Gunnar Sandberg också pekade på i sitt anförande när han talade om de växande klyftorna.

Det borde också vara tydligt att myndighetens arbete ska peka på metodutveckling och hur man kan göra då det behövs fler hälsofrämjande

och förebyggande insatser. Målet är inte bara en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen utan också en mer samhällsekonomiskt effektiv användning av de gemensamma resurserna.

Vi i Miljöpartiet vänder oss starkt mot den förskjutning från riksdagen till regeringen som nu föreslås. När det tidigare Folkhälsoinstitutet ombildades den 1 juli 2001 tog riksdagen ställning till myndighetens nya roll efter ombildningen. Så borde man göra även nu. Det ska vara riksdagen som fattar beslut om inriktningen eftersom folkhälsopolitik i väldigt mycket handlar om politiskt synsätt och politiskt agerande.

Regeringen skriver dock att man gör bedömningen ”att det framöver är tillräckligt att myndighetens ansvar fastställs i myndighetens instruktion” och att riksdagens tidigare ställningstagande på sätt och vis ska gälla ändå fastän Folkhälsoinstitutet är avvecklat. Regeringen uttalar också att ”en viktig utgångspunkt är att skapa förutsättningar för en verksamhet som är flexibel och kan anpassas till de utmaningar och därav kommande prioriteringar som samhällsutvecklingen ställer krav på. Man vill ha en styrning som ska kunna bli effektivare och mer strategisk.”

Vi håller med om att styrningen ska vara effektiv och strategisk. Samtidigt anser vi att riksdagens beslut ska gälla och att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på förändringar av myndighetens ansvar. Folkhälsomyndigheten har en övergripande och viktig funktion som berör många olika samhällsområden, till exempel bostäder, ekonomi, luftkvalitet, sjukvård, kemikalier och välfärdspolitik.

Då det strategiska folkhälsoarbetet tydligt innebär politiska prioriteringar är det viktigt att riksdagen, den folkvalda församlingen, beslutar om ansvar.

Vilken inriktning ska då folkhälsoarbetet ha? Att främja folkhälsa är att styra samhället mot långsiktig hållbarhet, socialt, ekologiskt och ekonomiskt. Det handlar mycket om politik, som jag tidigare var inne på, och om samhällets ansvar och om att ge förutsättningar för människor till livskvalitet och hälsa.

Individen har *ett* ansvar, och samhället har ett annat. Om samhället bygger cykelbanor mellan bostaden och skolan är det många fler som ges möjlighet till fysisk aktivitet och som faktiskt cyklar till skolan än om det inte finns en säker cykelväg.

Att satsa på bättre folkhälsa är att göra långsiktiga investeringar. Folkhälsopolitiken och dess förebyggande arbete behöver prioriteras inom politiken på alla nivåer. Det handlar i hög grad om social hållbarhet.

Politiska beslut ska föregås av en analys av hur de påverkar folkhälsan. En god och jämlik hälsa är ett övergripande mål för Miljöpartiet.

Att uppgifter som Socialstyrelsen har i dag inom området folkhälso- och miljörapportering och inom ramen för miljömålsarbetet överförs till den nya myndigheten ser vi som positivt.

Miljöpartiet har länge påpekat hur starkt miljöfrågor hör samman med folkhälsofrågor. Det är ett perspektiv som nu kan bli tydligare genom den nya myndigheten, om den ges ett sådant ansvar. Det gäller till exempel kopplingen mellan luftkvalitet och kroniskt obstruktiv lungsjukdom.

När det gäller att utjämna skillnader enligt WHO:s förslag har vi i den reservation som jag yrkar bifall till och i ett särskilt yttrande i betänkan-

det tagit upp att vi behöver jobba mycket mer med de bestämningsfaktorer som finns. Vi vet, enligt forskningen, att det påverkar hälsan.

Nu ser vi stora skillnader i hälsa mellan länder men också inom länder. WHO:s förslag innehåller en strategi kring Closing the gap in a generation. Där finns det tre övergripande rekommendationer.

Det handlar om att förbättra förutsättningarna för människors dagliga liv. Det handlar om att angripa den ojämlika fördelningen av makt, pengar och resurser – globalt, nationellt och lokalt. Och det handlar om att utveckla och använda metoder för att mäta och följa ojämlikheten i hälsa, utveckla kunskapsbasen, utbilda människor att se hälsans sociala bestämningsfaktorer och utveckla människors medvetenhet om dessa.

Flera länder har tillsatt liknande kommissioner på nationell nivå. I Sverige har nuvarande regering nöjt sig med ett regeringsuppdrag med ett tunt uppdrag och ett tunt resultat, detta trots att det finns anmärkningsvärda skillnader i hälsa i Sverige som tydligt visar sig genom skillnader i medellivslängd mellan orter eller stadsdelar.

Regeringen har hittills valt att inte lyssna på WHO, trots den expertis och kunskap som ligger till grund för deras rekommendationer. Vi anser att den nya myndigheten bör ges ett tydligt uppdrag att genomföra det som WHO har uppmanat sina medlemsstater.

Det görs mycket viktigt arbete lokalt, genom lokala folkhälsoråd och hälsofrämjande skolor och arbetsplatser men också i kommuner och landsting.

Ett exempel är Malmökommissionen, som också tas upp i betänkan- det, liksom SKL, Sveriges Kommuner och Landsting, som har gjort arbetet *Gör jämlikt – gör skillnad!*. Där har man fem rekommendationer och 23 åtgärdsförslag som lyfts för idéspridning inom regionala konferenser i Sverige.

Miljöpartiet vill stödja och stärka den utvecklingen. Samtidigt är den nationella nivån och dess beslut av stor betydelse för att understödja eller i värsta fall motverka det arbete som man försöker göra lokalt och regionalt. Frågan är: Vad vill regeringen? Det kan man inte utläsa av propositionen.

Det finns ett behov av ett mycket mer strategiskt angreppssätt. Miljöpartiet menar att det är angeläget att betona och tydliggöra den nya myndighetens arbete, att det ska bygga på modern folkhälsoforskning och kunskap, vilket i sin tur pekar på vikten av att sektorsövergripande forskning bedrivs men också att statens myndigheter och departement jobbar strategiskt för att implementera den kunskap som finns.

Bland kommuner, landsting och regioner är intresset, som nämnts tidigare, stort när det gäller arbetet med att minska skillnader i hälsa. Även internationellt händer en hel del. Där har den nya myndigheten en viktig roll. Då bör den också ges ett sådant ansvar.

Myndigheten kan genom att samarbeta med flera departement och myndigheter hitta nya sätt att arbeta för ökad jämlikhet och förbättrad hälsa, detta med fokus på miljömässiga, sociala och ekonomiska faktorer som påverkar hälsan. Det handlar inte bara om individers enskilda livsstil, utan det handlar helt enkelt om vilka livsvillkor människor har.

Genom samverkan och att statliga myndigheter kan agera samordnat och i dialog med lokal och regional nivå kan kunskapsimplementering, metodutveckling och andra insatser ske på ett mer strategiskt sätt.

Detta borde vi ge den nya myndigheten i uppdrag att göra. Jag yrkar bifall till reservationen.
(forts. 13 §)

Prot. 2012/13:122
13 juni

*En mer samlad
myndighetsstruktur
inom folkhälsoområdet*

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.56 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

12 § Frågestund

Frågestund

Anf. 88 TREDJE VICE TALMANNEN:

Vi övergår till dagens frågestund. Jag vill hälsa statsråden välkomna till kammaren.

Tidiga insatser för arbetslösa ungdomar

Anf. 89 YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Det är studenttider. Ungefär 100 000 ungdomar lämnar skolan, varav de allra flesta vill söka sitt första riktiga jobb. De går dock ut i en tid då vi redan har en mycket hög ungdomsarbetslöshet.

Av de ungdomar jag träffar är det många som undrar om det alls är lönt att gå till Arbetsförmedlingen eftersom det där råder ett så kallat aktivitetsförbud och det dröjer tre månader innan man kan få stöd från Arbetsförmedlingen.

Min fråga går till arbetsmarknadsministern: Varför ska arbetslösa ungdomar behöva vänta tre månader på insatser från Arbetsförmedlingen?

Anf. 90 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Tack för tillfället att få besvara den här frågan, för den är väldigt viktig.

I Sverige har vi i dag 1,2 miljoner ungdomar som är mellan 15 och 24 år. Nio av tio är i arbete eller studier, men det finns ungdomar som är utanför arbetsmarknaden, och det är ett stort bekymmer.

När en ungdom kommer till Arbetsförmedlingen, vilket jag också uppmanar dem att göra om man nu slutar skolan och inte har fått ett feriejobb eller ett riktigt arbete, har man rätt att få förstärkt förmedlingsstöd från första dagen. Alla ungdomar har den här rättigheten, och det är väldigt viktigt att det också sker på landets alla 320 olika förmedlingskontor.

De ungdomar som löper risk för långtidsarbetslöshet – de kanske har hoppat av gymnasieskolan – ska därutöver kunna få en insats direkt i sin

arbetslöshetsperiod, till exempel i form av praktik, rehabilitering, utbildning eller någon annan form av stöd som är anpassat utifrån hans eller hennes behov.

Anf. 91 YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! När man lyssnar på arbetsmarknadsministern kan man tro att ungdomar faktiskt får hjälp från första dagen. Men så är det ju inte. Regelverket som ändrades senast i februari 2012 säger att för att kunna få så kallade tidiga insatser, det vill säga före tre månaders väntetid, så ska arbetslösa ungdomar sakna fullständig gymnasieutbildning och samtidigt uppfylla ytterligare villkor, till exempel att vara i kontakt med rättsväsendet eller ha så allvarliga hälsoproblem att det påverkar arbetsförmågan.

Det är självklart viktigt att de här ungdomarna får tidiga insatser, men det finns också många andra som borde få hjälp med tidiga insatser. Till tidiga insatser räknas till exempel förmedlingsinsatser, det vill säga kontakt med arbetsförmedlare, vägledning, coachande samtal och utredande samtal.

Detta får ungdomar i normalfallet inte del av från Arbetsförmedlingen. Varför inte, arbetsmarknadsministern?

Anf. 92 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Tack återigen för att jag får förtydliga mitt svar!

Den 1 januari 2012 införde vi någonting som kallas för tidig bedömning. Där ska göras en professionell bedömning från arbetsförmedlaren själv och med ett verktyg som ska göra att personer som har behov av det får insatser i form av arbetsmarknadsutbildning, rehabilitering eller olika former av praktiker. Detta gäller från den 1 januari 2012.

Från den 1 januari 2013 gäller att precis alla ungdomar i hela Sverige ska få precis det som Ylva Johansson efterfrågar, nämligen förstärkt förmedlingsstöd: Hur söker man arbete?

Det är dock viktigt att inte alla ungdomar får exakt samma behandling, för av dem som har godkända gymnasiebetyg får en tredjedel jobb inom en månad. Det skulle vara kontraproduktivt att ge de ungdomarna en praktikplats om de i stället kan komma ut på ett riktigt arbete.

Jag vill återigen understryka att alla ungdomar har rätt att få förstärkt förmedlingsstöd från den första dagen på Arbetsförmedlingen, på alla arbetsförmedlingskontor i hela Sverige. Så ska det vara.

De svenska hushållens skuldsättning

Anf. 93 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Herr talman! Jag har en fråga till finansmarknadsministern. De svenska hushållens skuldsättning i förhållande till disponibel inkomst har ökat kraftigt de senaste 15 åren. I Sverige domineras de här skulderna av bostadslån. En alltför hög skuldsättningsnivå och belåningsgrad gör att låntagarna blir sårbara för en situation där fastighetsvärdena sjunker eftersom låntagaren då inte kan sälja sin bostad utan att bli stående med en restskuld.

Att de svenska hushållen har en relativt hög skuldsättning lyfts emellanåt fram som en risk av externa bedömare såsom IMF och EU-kommisionen. Den här utvecklingen verkar i och för sig ha planat ut under de senaste två åren. Exempelvis Finanspolitiska rådet bedömer nu de här riskerna som begränsade.

Jag vill ändå fråga finansmarknadsministern hur han ser på den här utvecklingen av hushållens skuldsättning.

Anf. 94 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Herr talman! Jag delar de externa bedömningar som säger att det här är en riskfaktor för Sverige. Det är inte någon alarmerande siffra, men det är angeläget att ta det på stort allvar.

Vi ska vara klara över att hushållen inte bara har skulder. De har även tillgångar som är väldigt höga, så nettoställningen är inte dålig hos hushållen. Däremot är det så att om man till exempel får en kraftig ränteförändring, en räntehöjning, då blir det problem att betala lånen för vissa låntagare. Dessutom är det så att om man lyckas betala lånen så har man mindre pengar till konsumtion, vilket slår mot tillväxten.

Regeringen tar frågan på största allvar. Ett stort antal åtgärder är redan insatta och kommer att sättas in, men jag sparar det till min nästa minut.

Anf. 95 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Herr talman! Tack för svaret! Specifikt inom bostadsområdet vet vi att en hel del åtgärder har vidtagits, men diskussionen om det finns behov av att genomföra ytterligare åtgärder eller skärpa det som redan är gjort återkommer löpande. Det handlar till exempel om att ha lagstadgade bolånetak eller amorteringskrav och att slopa ränteavdragen.

Särskilt det sistnämnda skulle i praktiken innebära en skatthöjning för många hushåll på flera tusenlappar om året, och det i sig skulle riskera att skapa nya problem.

Min fråga är hur finansmarknadsministern ser på behovet av att vidta ytterligare åtgärder inom bostadsområdet av den typ som jag har nämnt här.

Anf. 96 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Herr talman! De åtgärder som är vidtagna är att Finansinspektionen, precis som frågeställaren säger, har instiftat ett bolånetak. Dessutom har man höjt riskvikterna, vilket gör att det blir dyrare för bankerna att låna ut till bostäder. Vi har även skruvat upp kapitaltäckningskraven i bankerna väsentligt, vilket ger ett mer robust banksystem.

Vad vi har att se fram emot är att Finansinspektionen har fått i uppdrag av oss att utverka att bankerna tillsammans gör individuella amorteringsplaner till kunderna vid bolån. Kunden får alltså en skraddarsydd plan, ett förslag, av banken på hur amorteringen bör ske. Sedan är det upp till kunden att bestämma om det ska följas eller inte.

Jag är av många olika skäl allmänt skeptisk till en tvingande amortering. Det finns många lägen i livet när man inte ska amortera, till exempel om man förlorar sitt jobb, blir sjuk, separerar eller är gammal. Förhoppningsvis kan den bild vi har sett den senaste tiden fortsätta, det vill

säga att den här utvecklingen har stannat av och att skulderna till och med har sänkts en aning.

Ojämlig hälsa

Anf. 97 GUNVOR G ERICSON (MP):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Hägglund som är socialminister och också ansvarar för folkhälsofrågor apropå att riksdagen i dag behandlar den enda propositionen hittills den här mandatperioden om folkhälsa. Statsrådet valde dessutom att inte delta i den debatten.

Världshälsoorganisationen har en folkhälsostrategi som heter Health 2020 där medlemsstaterna har enats om att alla människor ska få möjlighet och stöd att uppnå hälsa och välbefinnande. Men skillnaderna i hälsa ökar väldigt mycket. Skillnaden i återstående medellivslängd från 30 års ålder mellan kvinnor med lång respektive kort utbildning var 1986 ungefär 2 år. På 14 år har den skillnaden ökat till 4 ½ år.

Vad gör ministern för att minska den rådande ojämlikheten när det gäller hälsa?

Anf. 98 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Tack för frågan! Den är förstås extremt viktig, i första hand för människors skull. Det spelar roll hur vi lyckas med folkhälsofrågorna. Det andra är att det naturligtvis också finns en ekonomisk aspekt på de här frågorna.

Regeringen gör förstås väldigt mycket, och vi ska komma ihåg att vi har en bra situation i Sverige i jämförelse med nästan varje annat land. Om vi tittar på den genomsnittliga livslängden i Sverige kan vi se att det inte finns något land som har så små skillnader mellan olika grupper som vi har i Sverige. Likafullt kan vi se skillnader mellan kvinnor och män i vissa avseenden och mellan personer med olika socioekonomisk bakgrund. När det gäller personer som har en svensk bakgrund eller som är utlandsfödda kan vi se skillnader. Och skillnaden ligger både i den grundläggande hälsosituationen och i, vilket är väldigt allvarligt, hur vi bemöter människor inom hälso- och sjukvården.

Anf. 99 GUNVOR G ERICSON (MP):

Herr talman! Jag beklagar att man ser det som en fråga enbart för hälso- och sjukvården. Det här är en väldigt viktig fråga att förebygga långt innan någon kommer till hälso- och sjukvården.

Att skillnaden i medellivslängd mellan människor med kort utbildning och med lång utbildning har mer än fördubblats är mycket oroväckande. Vi behöver jobba tvärsektorielt med de här frågorna. Vi behöver titta på kemikaliepolitik, hormonstörande ämnen och luftkvalitet för att kunna förebygga. Tyvärr är det också så att man ser att hjärtinfarkt är vanligare i grupper med låg socioekonomisk status än i grupper som har hög utbildning. Det behövs en bred insats där jag efterlyser att regeringen också jobbar med livsvillkor för människor, inte bara levnadsvanor.

Vad gör regeringen konkret för att förbättra människors livsvillkor?

Anf. 100 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Återigen vill jag säga att Sverige har den minsta spridningen när det gäller livslängd av alla länder. Det är så att säga ett facit. Är det så har vi lyckats väldigt väl. Men fortfarande ser vi oförklarliga och oacceptabla skillnader. Därför jobbar regeringen intensivt.

Gunvor Ericson lägger ord och uppfattningar i min mun som jag inte själv har uttalat eller hyser. Det är naturligtvis så att det här berör en lång rad områden: hur vi planerar och bygger våra städer, samhällen och orter, till exempel hur vi trafikerar oss, hur barnen får en möjlighet att springa och leka, utöva spontanidrott och annat, hur vi använder skolan för rörelse, vilka vanor vi lägger fast hos våra ungdomar när det gäller mat, fysisk aktivitet och så vidare. Allt det här spelar roll.

Just nu gör vi en genomresa i landets alla landsting och samtalar om de här frågorna på en oerhört konkret nivå, utifrån fakta som vi har som beskriver skillnader som inte är acceptabla och som vi vill att landstingen ska få upp ögonen för och vara beredda att motverka därför att de är oacceptabla och ska kämpas ned.

Reformer i förskolan

Anf. 101 CHRISTER NYLANDER (FP):

Herr talman! Förskolan är väldigt viktig, dels för att få ett jämställt arbetsliv, dels i sig därför att den underlättar för barn att lyckas i samhället och också har en socialt utjämnande funktion. Svensk förskola är ju med internationella mått väldigt bra, men det finns också ganska många exempel i debatten på förslag som skulle kunna innebära att den blev ännu bättre. Det handlar om alltifrån att krympa köerna, särskilt i de kommuner som under lång tid har haft lång kö, till att förbättra miljön i själva skolan eller att uppvärdera förskollärarna, ett yrke som är ytterligare ett kvinnodominerat yrke som ger låg lön trots lång utbildning. Det kan handla om att förbättra jämställdheten i förskolan och mycket annat.

Jag skulle vilja ställa frågan ganska öppet till förskoleminister Arnholm: Vilken av dessa reformer anser statsrådet skulle vara särskilt viktig den kommande tiden?

Anf. 102 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP):

Herr talman! Tack, Christer Nylander, för en naturligtvis väldigt angelägen och viktig fråga för mig! Som jämställdhetsminister tycker jag att förskolans uppdrag att verka för jämställdhet samt bättre värderingar och attityder när det gäller könsroller är väldigt avgörande, därför tror jag att en reform eller ett arbete kring mer av genuspedagoger i förskolan är viktigt, och allra, allra viktigast är att få fler män att söka sig till förskolan.

I morgon tar jag emot en utredning som heter *Förskoleplats i tid*. Jag ser fram emot att få veta vad utredaren kan lämna för förslag som gör att alla föräldrar får möjlighet att förvärvsarbeta när de så vill.

Sedan tror jag att det är dags att utveckla reformen om karriärtjänster för lärare också till förskollärare. På samma sätt som lärare ska också förskollärare kunna belönas för pedagogiskt viktigt arbete.

Anf. 103 CHRISTER NYLANDER (FP):

Herr talman! Tack för svaret! Detta är ett område som är centralt och viktigt av många skäl, men det är också så att detta är ytterligare ett av de områden som staten och kommunerna har ett delat ansvar för. Ibland ser vi brister inom förskolan som vi i denna kammare gärna skulle vilja göra någonting åt men som det ligger på kommunerna att vidta åtgärder kring. Ibland kan det vara tvärtom, att kommunerna ser att till exempel barnomsorgsavgiften är ett problem och att staten borde göra någonting åt det.

Ser statsrådet några behov av att öka samverkan mellan kommuner och stat, mellan politiker på den ena och den andra nivån, för att stärka förskolan på lång sikt?

Anf. 104 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP):

Herr talman! Jag är ju rätt ny som statsråd och har under de fem månader jag nu har varit statsråd känt vilken centrifugalkraft det finns i politiken in mot lagstiftning och att staten ska ta över och sköta allting. Jag värnar om den decentraliserade demokratin och tror och hoppas att vi ska kunna fortsätta att utveckla förskolan tillsammans, där kommunerna är de som har huvudansvaret och där staten står för regelverk och en del resurser.

Jag tänker pröva det när det gäller att äntligen öka andelen män i förskolan genom att tillsammans med SKL, lärosätena och facket ta fram en nationell strategi för att få fler män i förskolan så att vi inte pekar på varandra utan att vi tillsammans sätter en målsättning och hjälps åt att nå det målet. Jag hoppas att vi ska kunna fortsätta utveckla förskolan på det sättet.

Bankers riskbedömningar

Anf. 105 KARIN NILSSON (C):

Herr talman! Jag vill ställa min fråga till finansmarknadsminister Peter Norman. Det handlar om att det finns banker som påstår att de inte kan värdera privata bolag, utan sätter värdet på privata bolag till noll kronor oavsett om de får ta del av flera års bokslut med goda vinstresultat.

I ett exempel som jag känner till vägrade banken att låna ut i brist på säkerhet. Då handlade det om att en blivande vd som ingått ett treårigt optionsprogram sökte lån för att köpa in sina optioner. Dessa var då satta till ett väldigt förmånligt pris. Han satsade själv 150 000 kronor och sökte lån på 350 000 för att förvärva 4 procent av bolagets aktier. Bolaget har de senaste åren gått med vinst med 24 miljoner kronor före skatt, så lånet borde verkligen inte kunna betraktas annat än som väldigt riskfritt då kommande utdelningar av kapital borde kunna lösa amorteringen, kanske inom ett halvår. Men banken sade nej.

Går det att kräva av bankerna att de tar in fler verktyg i sina riskbedömningar så att vi får fart på företagandet i landet?

Anf. 106 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Herr talman! Tack för frågan! Som frågeställaren säkert förstår är det svårt för mig att överpröva kreditbedömningen i just den här banken. Jag tror inte att det är skäligt, rimligt eller bra.

Det vi från politiskt håll har att göra är att se till att en marknad för banker fungerar som den ska. Det vi ser nu är att vi har fyra väldigt stora banker i Sverige som har en väl spridd produktpalet till sina kunder. Däremot är det så att på grund av den finanskris vi har genomlidit, och inte är riktigt ur än på europeisk nivå, har vi ett nytt och omfattande regelsystem för banker, vilket är bra för de allra flesta, även småföretagen.

Däremot har det tyvärr skett en utslagning av många fristående sparbanker som inte har hängt med i den här regelbördan, vilket jag tror lokalt sett på sina håll i Sverige har minskat konkurrensen. Detta är tråkigt. Vi arbetar tillsammans med Sparbankernas Riksförbund för att se till att hjälpa till och underlätta regelbördan för de fristående sparbankerna.

Anf. 107 KARIN NILSSON (C):

Herr talman! Tack för svaret! Jag vet faktiskt inte om alla banker är lika obenägna att låna ut pengar till företag vid ägarbyten eller vid nystart, men det ryktas att de är rätt omöjliga. I så fall är det ett stort problem. Vi är ju alla överens om att småföretagen är av stor betydelse för att skapa jobb och utveckling i hela landet.

Regeringen har också en uttalad ambition att göra det enklare, roligare och lönsammare att starta och driva företag. Men för dem som inte har rika föräldrar som kan gå in med sina bostäder som säkerhet för banklån ser jag ett gigantiskt problem när det gäller svenska företags generationsskifte, som vi har framför oss.

Även om jag verkligen ser fram emot investeraravdraget, som tyvärr tycks dröja lite, men som kommer att betyda mycket, anser jag att det finns problem. Har ministern möjlighet, för att stimulera fram vad landet behöver, att få bankerna att se mer till samhällets behov av investeringar i producerande företag än att kortsiktigt bevaka egna vinstintressen och bonusar?

Anf. 108 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Herr talman! Företagsbarometern från Almi och andra enkäter ger bilden att utlåningen för små och medelstora företag i Sverige inte är fallande utan stigande. Delvis beror det på lokala skiljaktigheter. På vissa ställen i Sverige har säkert småföretagen svårt att få lån i sina banker.

Vad jag kan glädja småföretagen med, och i bästa fall även frågeställaren, är att i det nya regelverket för kapitaltäckning i EU kommer det att utgå en rabatt när man lånar ut pengar till små och medelstora företag. Kraven på kapitaltäckning sänks med 24 procent om man lånar ut till denna sektor jämfört med stora företag.

Förhoppningsvis kan detta leda till en bättre skjuts för småföretagarverksamheten i Sverige. Jag delar frågeställarens utgångspunkt att detta är en viktig fråga för att få fler anställda i Sverige och en högre tillväxt.

Flytt av myndigheter till förorter

Anf. 109 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Jag har en allmänpolitisk fråga till socialminister Göran Hägglund.

Integrationsminister Erik Ullenhag gick tidigare ut med uppgiften om att Diskrimineringsombudsmannen ska flyttas till något av utanförskapsområdena Tensta eller Rinkeby. Just en flytt från centrum till förorten skedde faktiskt i min hemstad Norrköping för några år sedan. Resultatet blev att Integrationsverket, som det då gällde, måste flytta tillbaka eftersom det av olika anledningar inte fungerade.

Jag önskar att statsrådet kan svara på vilka andra myndigheter som kan tänkas flyttas till utanförskapsområden. Jag undrar också om det finns en redogörelse för vart exakt dessa myndigheter ska flyttas och hur detta över huvud taget kan lösa problem med segregation och utanförskap.

Anf. 110 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Det alldeles centrala är att myndigheterna kan utföra sina uppgifter som de får av oss, det vill säga medborgarna genom sina valda företrädare.

Dessa frågor har setts över i många omgångar. En senare översyn har gjorts av Ekonomistyrningsverket, ESV. Verket har tittat på just det faktum att nästan alla våra myndigheter ligger placerade centralt i Stockholms innerstad. Det är egentligen inget stort problem, men det kostar fantastiskt mycket eftersom lokalhyrorna är mycket högre i centrala Stockholm än en bit från Drottninggatan eller dess närhet.

Man har tittat på om myndigheterna kan flyttas längre ut än precis utanför Stockholms tullar. Här har getts ett uppdrag till generaldirektör Ann-Christin Nykvist att göra en analys av rapporten och se på hur man kan gå vidare med frågorna.

Anf. 111 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret!

Regeringens nya lösningar för att minska problemen med utanförskap och segregation är alltså att flytta jobb från en plats till en annan med hjälp av myndighetsflytt samt nystartszoner. Det handlar således inte om att skapa nya jobb.

Jag är av åsikten att det kan vara bra med en omlokalisering av statliga verk eller myndigheter från staden till landsbygden. Men det här är en helt annan sak.

Jag skulle även vilja veta om statsrådet verkligen tycker att det är en riktig prioritering att flytta en myndighet till förorten i stället för till landsbygden. Varför är det just Diskrimineringsombudsmannen som ska flyttas? Vad sänder det för signaler till dem som bor i området?

Anf. 112 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Jag vet inte om mikrofonsystemet fungerar eftersom mitt första svar uppenbarligen inte gick fram.

Vi prövar ständigt hur vi använder skattebetalarnas pengar på bästa möjliga sätt. Vi använder i dag stora pengar för att hyra betydande lokalytor i centrala Stockholm där priserna är högre än på någon annan plats i landet. Vi behöver naturligtvis ständigt fundera över om varje enskild enhet måste finnas just där det är som dyrast eller om de kan finnas på annat håll. Det är skälet.

En myndighet som ligger på en annan ort än i centrala Stockholm spelar en roll för omgivningen där. Den spelar en roll för trafikströmmar och för medföljande i den mån det är fråga om en flytt. Den myndighet vi nu diskuterar, DO, kommer inte att handla om att någon ska flytta, men det kommer att bli resströmmar i en annan riktning än den normala. Det är naturligtvis bra.

Utgångspunkten är hur vi ska förvalta skattebetalarnas pengar på bästa möjliga sätt. Skälet till att det här handlar om DO är att DO:s hyresavtal löper ut och är föremål för omprövning.

Andelen kvinnor i börsbolagens styrelser

Anf. 113 MARIANNE BERG (V):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Maria Arnholm.

Vi är många som vill spräcka glastaket, men det finns inte tillräckligt många sprickor än för att taket ska rasa.

Min fråga gäller de svenska börsbolagens styrelser. Vi har sett att det har blivit en backlash, det vill säga att antalet kvinnor minskar. Vad har ministern för planer att arbeta med så att vi i stället kan höja antalet – målet under många års arbete?

Anf. 114 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP):

Herr talman! Ibland kan man undra om inte det där glastaket är av plexiglas. Det verkar vara svårt att komma igenom taket.

Jag vet inte om jag vill kalla det här backlash, men det är status quo. Det händer ingenting. Det kommer undersökningar vid den här tiden varje år, och av de tre senaste undersökningarna som visar dagens bild framgår det att vi står stilla. Någon går en tiondel upp, och någon går en tiondel ned. I längden är det ohållbart att det inte också inom detta område blir bättre med jämställdheten.

I de statliga bolagen har vi visat att det är möjligt att inte under ett år men i en relativt snabb takt komma upp i 50 procent. Jag är på principiella grunder tveksam till att lagstifta om kvotering, men hur länge som helst kan detta inte fortgå.

Anf. 115 MARIANNE BERG (V):

Herr talman! Nu svarade statsrådet på min andra fråga om kvotering, till exempel Norgemodellen.

I många länder i Europa, Danmark, Holland, Storbritannien, arbetar man effektivt med planer. Regeringen anser sig inte vilja lagstifta om kvotering, men endast i de länder där det finns lagstiftad kvotering har det verkligen blivit ett positivt resultat. Om statsrådet har med sig detta i åtanke kanske det sker något till slut.

Anf. 116 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP):

Herr talman! Jag är för kvotering. Jag tycker att kvotering är en bra metod. Den har de flesta partier i kammaren ägnat sig åt, och det har vi gjort i staten. Vi har medvetet arbetat för att öka mångfalden. Det har lett till att vi har höjt kompetensen i våra styrelser. Vi har noggrant gått ige-

nom vad vi behöver, vi har sett till att skaffa det och vi utvärderar varje år. Vi har brutit en slentrianmässig rekrytering till våra styrelser.

Inte många länder i Europa jobbar med kvotering, men många länder pekar ut ett antal andra sätt att arbeta på. Jag är liberal, jag har stark respekt för äganderätten och jag vill fortsätta mina diskussioner med näringslivet – det sker i ett alltmer upphetsat tonfall – och vädja om en lösning på frågan på ett sätt som är förenligt med den principen.

Ambulansverksamheten i Västerbottens inland

Anf. 117 ANDERS SELLSTRÖM (KD):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till Socialminister Göran Hägglund.

En väl fungerande sjukvård för alla, och tillgång till densamma, är en av hörnstenarna i den svenska välfärden. I de delar av vårt land där avstånden är långa till närmaste sjukhus utgör en väl fungerande ambulansverksamhet balansen mellan avstånd och tillgång till sjukhus. Om denna trygghetspelare börjar vackla riskerar den inte bara liv och hälsa hos enskilda medborgare utan bidrar även till avfolkning av vissa landsdelar. Tillgången till ambulans inom rimlig tid är en viktig faktor för inte minst barnfamiljers val av bostadsort.

De styrande i Västerbottens landsting, Socialdemokraterna och Miljöpartiet, har genom att dra in ambulansverksamheten i Åsele attackerat denna trygghetspelare för inlandsborna. Vad är socialminister Göran Hägglunds syn på avvecklingen av ambulansverksamheten i Västerbottens inland?

Anf. 118 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Tack för frågan! Vi har den arbetsfördelningen att det är landstingen som bedriver hälso- och sjukvård och som ansvarar för den gentemot sina medborgare. I hälso- och sjukvården räknas förstas och transporterna in.

Regeringens roll i detta sammanhang är i allra högsta grad begränsad, men det finns en del viktiga uppgifter, dels när det gäller grundläggande lagstiftning, dels när det gäller riktlinjer, förordningar, tillsyn och så vidare som ligger på olika myndigheter. Tillsynen är förstas det viktiga i detta fall. Denna tillsyn har hittills legat på Socialstyrelsen, och jag vet att de har provat just ambulansstrafiken i delar av Västerbotten.

Nu är det en ny myndighet, Inspektionen för vård och omsorg, som tittar på detta. De fortsätter att följa upp denna granskning för att säkerställa att medborgare, oavsett var vi bor i landet, självklart också i Västerbotten, ska kunna ha en så patientsäker och trygg tillvaro som möjligt.

Anf. 119 ANDERS SELLSTRÖM (KD):

Herr talman! Tack för svaret, Göran Hägglund! Som du vet kommer det i landstingssammanhang att vara en historisk folkomröstning omkring dessa frågor i Västerbotten i september, och det är utifrån den frustration inlandsborna känner över avvecklingen av ambulansverksamheten i inlandet.

Anf. 120 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Så kan hälso- och sjukvård förstås inte bedrivas, utan den ska bedrivas på ett sådant sätt att den möter behoven hos våra medborgare. Det gäller självklart i Västerbotten, i Jämtland, i Norrbotten, i Västernorrland och så vidare. I detta fall har vår myndighet, den nya inspektionen, en skyldighet att följa dessa saker och att i den mån det upptäcks sådant som är hot mot patientsäkerheten slå ned på det och naturligtvis föra en dialog med vårdgivarna i det aktuella landstinget.

I grunden är det tydligt att vi i Sverige har vård på lika villkor, och det gäller oavsett var vi bor. Landstingen har en skyldighet att se till att man lever upp till just detta också för människor som bor i denna del av vårt land.

Arbetet för jämställdhet i EU

Anf. 121 JONAS GUNNARSSON (S):

Herr talman! Jämlikhet och jämställdhet är centrala begrepp i den svenska politiska debatten. Vi slår oss ofta för bröstet särskilt i internationella sammanhang och talar om att vi i Sverige minsann har kommit långt vad gäller jämställdheten mellan kvinnor och män och kommit långt i synen på hbt-personers rätt till skydd och rätt att slippa diskriminering. Historiskt har Sverige varit pådrivande i internationella organisationer som EU för att stärka kvinnors och hbt-personers rättigheter.

Jag börjar dock bli lite orolig över utvecklingen och vill därför fråga statsrådet Hägglund hur regeringen vill arbeta för att göra EU till ett skarpare verktyg i kampen för lika rättigheter.

Anf. 122 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Det här är en fråga som ingalunda ligger hos ett enda statsråd utan ligger inom många olika ministerråd och självklart också i EU-parlamentet. Vårt arbetssätt handlar om, oavsett vilket område vi pratar om så långt nu EU kan fungera i detta sammanhang, att säkerställa att människor oavsett allt behandlas på ett likvärdigt sätt. Det gäller vare sig det handlar om samarbete på justitieområdet, hälsoområdet, landsbygdsområdet eller vad det nu kan vara inom EU. Utgångspunkten är och ska alltid vara att alla människor ska behandlas på ett likvärdigt sätt oavsett allt.

Anf. 123 JONAS GUNNARSSON (S):

Herr talman! I går röstade vi om utrikesutskottets betänkande nr 10, *Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen 2012*. Då röstade regeringspartierna tillsammans med Sverigedemokraterna ned en rödgrön reservation som syftade till att regeringen ska vara drivande i frågan om att stärka samkönade pars rätt till fri rörlighet genom att deras civilstånd erkänns i hela unionen liksom att regeringen i EU ska driva frågan om jämn fördelning av makt och inflytande mellan kvinnor och män.

Häromdagen kom nedslående siffror som visar att kvinnors representation i börsbolagens styrelser för andra året i rad minskar. Samma dag kunde vi läsa rapporter om det största nederlaget på länge i den europeiska kampen för hbt-personers rättigheter när den ryska statsduman enhälligt röstade igenom propagandalagar direkt riktade mot hbt-personer.

Jag måste fråga om statsrådet och regeringen delar Sverigedemokraternas och allianspartiernas hållning i riksdagen att det inte är viktigt att Sverige driver frågor om jämställdhet och jämlikhet i EU.

Anf. 124 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Tillåt mig uttrycka uppfattningen att frågan möjligen var något tendentiöst ställd. Det är nog inte så att det finns en skillnad när det gäller synen på vad som är viktigt. Men jag tror att det är väldigt viktigt att vi i parlamentet hela tiden tänker efter: Vad vill vi att EU ska ägna sig åt? EU kan inte ägna sig åt allt; då finns det ingen anledning att vi sitter här, för då kan EU sköta allting.

Vi vill att uppgifter som vi genom överenskommelser delegerar till EU-parlamentet ska skötas där, och det ska skötas bra. Lämnar vi allting till EU kommer det naturligtvis inte att kunna skötas bra. Dessutom avhänder vi oss möjligheten att säkerställa möjligheter för det svenska parlamentet att bestämma om det som vi tycker är viktigt för vår del, att vi ska kunna bestämma det själva.

Skulle vi till exempel resonera om äktenskapsfrågor i EU-sammanhang är det möjligt att Jonas Gunnarsson skulle bli en väldigt olycklig person om det beslutades med majoritetsbeslut inom EU. En del frågor är det bättre att vi hanterar i Sverige och i varje enskilt land för sig.

Patientsäkerheten i semestertider

Anf. 125 AGNETA LUTTROPP (MP):

Herr talman! Min fråga går till socialministern.

Nu är det semester och sommar, och även sjuksköterskor har semester. Det innebär att det blir ont om sjuksköterskor på de allra flesta sjukhus, och i och med det blir det också ont om vårdplatser. Vårdförbundet säger att det här blir den värsta sommaren någonsin, och då har tidigare somrar inte varit så lätthanterade.

Då är min fråga: Ser ministern någon farhåga vad gäller patientsäkerheten, och kommer ministern i så fall att göra någonting åt det?

Anf. 126 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Jag påminner om den grundläggande arbetsfördelningen igen, att det är landstingen som bedriver hälso- och sjukvård och vi som har ansvar bland annat när det gäller tillsyn. Det är upp till de enskilda arbetsgivarna, till exempel landstinget i Örebro län, att säkerställa att man har en tillfredsställande personalsituation.

Jag känner naturligtvis till de bekymmer som finns, eftersom sjuksköterskorna precis som alla andra yrkesgrupper har rätt till en sammanhållen sommarledighet. Det är inte ett dugg konstigt.

Vi vet att landstingen med olika medel, lock och pock, försöker få medarbetare att skjuta på semester och ibland erbjuder ganska goda vill-

kor för att göra någon vecka extra under juli, som är den tuffaste månaden. Vi vet också att verksamheterna går ned lite i intensitet genom att en del elektiv, planerad, verksamhet inte utförs under sommaren, vilket i och för sig är lite tråkigt för dem som får vänta. Men man får anpassa sig till personalsituationen och ledigheten.

Anf. 127 AGNETA LUTTROPP (MP):

Herr talman! Tack så mycket för svaret!

Förra sommaren var det också ett väldigt problem, och en del yrkesgrupper var mer frånvarande än andra, bland annat specialistsjuksköterskor och barnmorskor. Detta är mer eller mindre ett nationellt problem, för det drabbar inte udda landsting. Enligt Vårdförbundet drabbar det 21 landsting, och det är en väldigt stor del av Sverige. Då är det ett nationellt problem, som kanske också kräver en nationell lösning.

Anf. 128 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! I vilken mening är ett problem nationellt? Är det i den meningen att det förekommer nästan överallt? Ja. Men är det ett nationellt ansvar? Nej.

Detta är uppgifter för de ordinarie arbetsgivarna. Det kan inte vara regeringens sak att lösa problem under den kritiska tiden medan landstingen har ansvar under normala tider. Men vi för självklart en dialog med landstingen om detta.

I går såg jag att företrädare för Sveriges Kommuner och Landsting gjorde bedömningen att patientsäkerheten inte äventyras till följd av detta. Men det är naturligtvis otroligt viktigt att landstingen går igenom situationen i god tid.

Sommaren kommer i regel inte som en överraskning. Ofta är den kortare än vad man föreställer sig när den kommer. Det gäller att man planerar inför den i god tid och för en personalsituation som vi vet kommer att vara påfrestande. Det går inte att hastigt lösa den, utan god planering är A och O för lösningen.

Ungdomsarbetslösheten

Anf. 129 JENNY PETERSSON (M):

Herr talman! Min fråga går till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström.

Den senaste tiden har det kommit rapporter och statistik om ungdomsarbetslösheten. Den är i och för sig inte ett nytt fenomen men ett samhällsproblem som kräver resurser och insatser.

Ungdomsarbetslösheten ser olika ut. Det finns många unga som är arbetslösa en kort tid. Det finns de som har en lång väg till arbete, främst unga som varken jobbar eller studerar. Det finns de som saknar fullständiga gymnasiebetyg och så vidare.

Vad gör regeringen för den grupp som varken jobbar eller studerar, som står väldigt långt ifrån arbetsmarknaden?

Anf. 130 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Jag tackar för frågan. I Sverige har vi 1,2 miljoner ungdomar i åldrarna 15–24 år. Det är viktigt att veta att det går bra för de allra flesta ungdomar. Nio av tio av dem är i arbete eller studier.

Regeringen riktar sina främsta åtgärder mot dem som står längst ifrån arbetsmarknaden, det vill säga de ungdomar som inte har klarat av vare sig grundskolan eller gymnasiet. Där är det viktigt med utbildningsinsatser.

Vi försöker motivera ungdomarna, bland annat genom en satsning på folkhögskolan, att gå tillbaka till skolan. De lyckas ganska väl inom folkhögskolan. Många väljer att gå tillbaka till studier eller arbete. En del ungdomar har också möjlighet att få ett förstärkt studiebidrag på 6 500 kronor per månad för att slutföra sina studier.

Det är några exempel från vår verktygslåda, som jag vågar säga är ganska diger.

Anf. 131 JENNY PETERSSON (M):

Herr talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret.

Vi har kunnat följa ungdomar runt om i Sverige som har sprungit ut från gymnasieskolor vidare ut i vuxenlivet. Vissa kommer att påbörja studier medan andra kommer att söka sig till arbetsmarknaden. Här krävs det fler vägar in på arbetsmarknaden, inte färre och svårare vägar.

En utmaning är kopplingen, för att knyta an till tidigare fråga, mellan skola och arbetsmarknad. Jag vet att frågan har hamnat hos olika företrädare i regeringen, men hur arbetar just regeringen och arbetsmarknadsministern med kopplingen mellan skola och arbetsliv?

Anf. 132 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M):

Herr talman! Vi har haft ett arbete i gång sedan hösten 2011 som vi hoppas kunna återkomma med i höstens budget. Det handlar om en svensk modell av lärlingssystem liknande det som till exempel finns i Tyskland. Ungdomarna får utbildning när de blir anställda på företagen. Det bygger på att vi ger företagen ett ekonomiskt stöd för att utbilda ungdomar, ett handledarstöd. Vi tar bort hela arbetsgivaravgiften, så att det blir billigare för arbetsgivarna att anställa ungdomarna. Parterna har också ett inflytande genom att de tecknar introduktionsavtal. Detta är en viktig modell. Vi kommer också att ta ned kostnaderna för att vara med i a-kassan, eftersom vi tycker att a-kassan är en viktig del i arbetsmarknadspolitiken.

Vi fortsätter att arbeta vidare med flera olika saker, men det som till syvende och sist är allra mest angeläget är att vi kan göra det billigare att anställa ungdomar. Där är jag oroad över att det finns förslag om att höja kostnaderna för ungdomars arbete med så mycket som nästan 15 miljarder. Jag är rädd att det kommer att försvåra ungdomarnas möjligheter ännu mer på arbetsmarknaden.

Anf. 133 LENA HALLENGREN (S):

Herr talman! Jag vet inte vad socialministern tänker och känner när han tar del av villkoren i Uppsalas äldreomsorg. Jag tänker då på de villkor som personalen får arbeta under men också på den äldreomsorg som torde bli resultatet för de äldre som har bedömts ha rätt till omsorg, en mer eller mindre vårdliknande sådan.

Det är djupt oroande att se hur äldre blir någonting som ska hanteras fort och effektivt. Framför allt förfäras jag över att politiken saknar kontroll alternativt är medveten om hur verksamheten är organiserad men inte ingriper. Det bekymrar mig väldigt mycket, och det bekymrar mig att regeringens ständiga svar när vi diskuterar äldreomsorg handlar om valfrihetsmodellen, att de äldre ska välja bort de dåliga alternativen. Enligt mig leder det inte till bättre kvalitet.

Jag är mycket nyfiken och intresserad av hur Göran Hägglund och kanske hela regeringen – vad vet jag – ser på den äldreomsorgsstruktur som vi ser i Uppsala.

Anf. 134 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Jag vet inte hur många inslag det har varit, men jag har åtminstone sett något i *Aktuellt* som har beskrivit en situation där personalen har scheman som innebär att de skulle ha varit framme innan de avslutade tidigare insats. Transporttider räknades inte in över huvud taget. Den situationen är, om den är rätt speglad, naturligtvis helt och hållet oacceptabel. Det duger inte. Så kan man inte ha det.

Det är illa för personalen, som jag verkligen lider med, och det är naturligtvis, som Lena Hallengren säger, helt oacceptabelt för den äldre som i en prövning har bedömts ha rätt till en viss tid för omsorg men inte får den tiden tillgodosedd. Det duger inte. Så kan vi inte ha det.

Jag har förstått att politikerna och ledningen i Uppsala har tagit tag i den här frågan med kraft för att ställa saker och ting till rätta. I det är fallet var det, såvitt jag förstår, personal som slog larm och berättade hur situationen var. Det är viktigt, så att det når politiska beslutsfattare och naturligtvis en större allmänhet i Uppsala.

Anf. 135 LENA HALLENGREN (S):

Herr talman! Det gläder mig att höra att också socialministern upp-
rörs över den här situationen. Men de ständiga svaren handlar om valfri-
hetsmodeller. De äldre ska välja bort de dåliga alternativen så att bara de
bra alternativen blir kvar. Det är lätt att göra vissa kopplingar till frisko-
lor och liknande för att konstatera att det förmodligen inte är en särskilt
väl fungerande modell.

Frågan är hur vi ska garantera kvaliteten. Är det de äldre som ska
välja bort de dåliga alternativen? Är det politiker som ska göra bättre
upphandlingar? Eller är det myndigheterna som inte klarar av tillsynen?

Socialministern skulle kunna tala med Annelie Nordström, Kommu-
nals ordförande, och få veta att det som vi har sett i Uppsala absolut inte
är det enda exemplet. Det handlar inte om att ha för kort tid på sig, utan
det handlar om att man har tidsatt exakt hur lång tid som ska ägnas åt
varje enskild individ. Det är tyvärr inte helt unikt för Uppsala.

Frågan är: Hur ska regeringen hjälpa kommunen att vända den här trenden? Är det mer av valfrihetsmodeller som ska lösa detta?

Anf. 136 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD):

Herr talman! Jag tror att man gör en orättvis bedömning av regeringens insatser för att förstärka och förbättra omsorgen om våra äldre. Det görs en mängd olika insatser för att förbättra vården och omsorgen av äldre personer vilken vi vet är behäftad med en hel del brister och som vi arbetar metodiskt tillsammans med kommuner och landsting för att komma till rätta med dem.

Det löser inte det problem som vi nu diskuterar, utan den frågan måste hanteras i särskild ordning för att de äldre i Uppsala ska få den omsorg som de är berättigade till. Långsiktigt ska vi också kunna ha personal som trivs och tycker att de har ett givande arbete och en möjlighet att ge allt det som de har kapacitet för att göra. Personer som har ett arbete av den karaktär som beskrevs kommer inte att bli långvariga i verksamheten. Finns det alternativ så sticker man. Så kan vi inte ha det.

Vi vet att det kommer att vara väldigt stora rekryteringsbehov. Det måste vara attraktiva arbetsplatser för de anställda för att det ska bli bra verksamhet för de äldre som man tar hand om.

Bindande anställningsavtal vid arbetskraftsinvandring

Anf. 137 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till migrationsminister Tobias Billström.

Under förmiddagen har vi diskuterat två EU-direktiv med tydlig koppling till arbetskraftsinvandring. Vi har i betänkandet föreslagit ett bindande anställningsavtal i direktiven, vilket den borgerliga majoriteten i riksdagen har motsatt sig.

I en av Tobias Billströms sista repliker fick vi ett delvis nytt svar på frågan varför man inte vill ha bindande anställningsavtal, vilket förvånade mig. Tobias Billström sade att det skulle innebära en ingripande förändring. Jag är lite nyfiken på vad Tobias Billström menar med begreppet ingripande förändring.

Jag skulle vilja ha ett förtydligande från migrationsministern på den punkten.

Anf. 138 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Jag tackar för frågan. Det här är ett viktigt och angeläget ämne.

I Sverige förfogar arbetstagare och arbetsgivare över sitt eget avtal. De är fria att när som helst förhandla om anställningsvillkoren inom ramen för den svenska arbetsmarknadsmodellen, som vi ju alla värnar om. Mot den bakgrunden ställde och ställer jag mig frågande till hur ett anställningsavtal, till skillnad från ett anställningserbjudande, i ett ärende om arbetstillstånd skulle kunna skydda en arbetstagare från oseriösa arbetsgivare.

Om Eva-Lena Jansson menar att tredjelandsmedborgare som kommer till Sverige ska ingå ett anställningsavtal som är bindande i den bemär-

kelsen att avtalet inte kan omförhandlas måste man fråga sig om det verkligen skulle vara rätt väg att gå.

Det skulle innebära en stor förändring och ett ingripande i den svenska modellen. Jag anser att oseriösa arbetsgivare som missbrukar regelverket måste motverkas på annat sätt än på det viset.

Anf. 139 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Tyvärr vill inte migrationsministern lägga fram några förslag om andra ingripande effekter på arbetsgivaren.

En av de frågor som både LO och TCO har varit tydliga med är just bindande anställningsavtal med en lägsta nivå där den anställda ska kunna vara skyddad. Det ska säkerställa att den har rätt ersättning. Den ska inte behöva komma hit till Sverige och uppleva att det sedan ska ifrågasättas vad den får för avtal.

Det migrationsministern nu säger är att han är nöjd med att väldigt mycket makt ligger hos arbetsgivaren och väldigt lite inflytande ligger hos den enskilde. Därmed upprätthåller man ett maktförhållande som starkt försämrar för den enskilde.

Jag förstår att migrationsministern är nöjd med den situationen. Men det är inte jag.

Anf. 140 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M):

Herr talman! Eva-Lena Jansson har nog följt debatten väldigt dåligt på sistone om hon tror att regeringen är nöjd med att vi upptäcker att det finns oseriösa arbetsgivare som försöker att utnyttja andra.

Vi kommer inom kort att återkomma från regeringen tillsammans med Miljöpartiet – som är vår samarbetspartner inom ramen för den migrationspolitiska överenskommelse vi har, och som ger regeringen majoritet i kammaren för migrationspolitiken – med förslag som ger Migrationsverket nya verktyg att ta till när vi upptäcker att det finns oseriösa arbetsgivare som försöker utnyttja arbetstagare.

Vi har hela tiden varit tydliga från regeringens sida med att anställningsvillkoren för arbetskraftsinvandrare ska motsvara dem som gäller för de arbetstagare som finns i landet.

Det som Eva-Lena Jansson vill göra är att vidta åtgärder som skulle innebära ett mycket stort ingripande i den svenska modellen. Jag anser att man måste bekämpa missbruket av regelverket på ett annat sätt.

Vi ska inte ha en utländsk modell mitt i den svenska modellen. Vi ska ha samma villkor för alla arbetstagare oavsett var de kommer ifrån, vad de har för ursprung och var de jobbar någonstans på den svenska arbetsmarknaden.

Anställning av personer med funktionsnedsättning

Anf. 141 GUSTAV NILSSON (M):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Peter Norman och handlar om de statliga bolagens möjligheter att ge arbete till personer med funktionsnedsättning.

I dag är det de privata företagen som anställer flest personer med funktionsnedsättning. Den offentliga sektorn borde här kunna gå före.

Kommuner, landsting, statliga myndigheter och statliga bolag kan bli bättre.

Arbetsförmedlingen har fått uppdraget av regeringen att se till att statliga myndigheter utfärdar och genomför praktikprogram för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. De statliga bolagen bör också kunna se över möjligheterna att anställa fler.

Min fråga till statsrådet gäller vilka möjliga åtgärder han är beredd att vidta för att se till att statliga bolag anställer fler personer med funktionsnedsättning.

Anf. 142 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Herr talman! Mitt ansvarsområde handlar i första hand om de statliga företagen. Jag tänker tala om detta.

Sedan ett år tillbaka har vi till bolagen förklarat att hållbarhet ska vara en vägledande princip i arbetet i de statliga företagen. Detta gör vi för att uttrycka vår egen värdering om vad som är viktigt. I hållbarhet ingår till exempel antidiskriminering, korruptionslagstiftning, miljö, etik, och så vidare.

Det handlar också om att vi tror att detta är ett av de bästa sätten att göra de statliga företagen lönsamma på sikt och därmed ge skattebetalarna och svenska medborgare god utdelning för sina skattekonor.

Olika företag kommer att agera olika vad gäller hållbarheten. Det finns ett stort antal företag som redan nu kommer att lägga in sådana kriterier som frågeställaren är ute efter om rörelsehindrades deltagande i företagets verksamheter. Jag kan återkomma under mitt nästa inlägg om vilka det handlar om.

Anf. 143 GUSTAV NILSSON (M):

Herr talman! Tack för svaret, statsrådet! Det är viktigt att förändra attityder och se vad personer med funktionsnedsättning kan bidra med. Det handlar om att man ser möjligheten att varje individ får en chans att delta i arbetslivet utifrån sina förutsättningar och sin arbetsförmåga.

Jag tror också att personer med funktionsnedsättning kan vara en resurs när vi talar om framtida arbetskraftsbehov. Den statliga verksamheten med myndigheter och statliga bolag kan säkert utgöra bra och viktiga arbetsgivare i sammanhanget och säkert göra mer.

Jag tackar för svaret och ser fram emot att vi får fler anställda med funktionsnedsättning i statliga bolag så att de får chansen att delta.

Anf. 144 Statsrådet PETER NORMAN (M):

Herr talman! Jag kan börja med att säga att jag delar frågeställarens syn att de statliga företagen inte går i bräsch i den här frågan. De skulle kunna göra mycket mer. Jag inser också att många privata företag gör mer. Det är illa att inte statliga företag ligger mer framme.

Vi har ett statligt bolag som ägnar mycket tid åt detta. Det är Samhall. Det ligger inom bolagets verksamhetsområde att hjälpa inte bara rörelsehindrade utan också personer med andra problem på arbetsmarknaden.

Det är en konflikt i någon mening i att bolagen ska vara självständiga och ha självständiga styrelser, och många av dem arbetar på en konkurrensutsatt marknad.

I och med att vi nu har sagt att hållbarhet ska vara ett strategiskt inslag i bolaget, det vill säga att styrelserna ska hantera hållbarheten, vet jag att ett stort antal bolag redan i dag arbetar just med detta.

De kommer att leverera sina förslag till hållbarhetsmål senast andra kvartalet 2014. Då är det upp till bevis för företagen, och vi kommer att följa upp detta mycket noggrant.

Karriärtjänster i förskolan

Anf. 145 IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! Min fråga riktar sig till statsrådet Maria Arnholm.

Förra veckan behandlade riksdagen ett förslag om karriärtjänster i grund- och gymnasieskolan. Det är ett förslag som på många sätt är bra. Dock var vi från Socialdemokraterna kritiska till att inte förskolan ingick och förskollärarna fick samma möjligheter.

Därför glädde det mig väldigt mycket när jag hörde förskoleministern säga att även hon delar den uppfattningen. Innebär detta att regeringen är beredd att backa från sitt tidigare motstånd och nu komma med ett förslag som gör att också förskollärarna får dessa möjligheter så att vi på det viset kan höja kvaliteten och få en ökad forskningsanknytning också i förskolan?

Anf. 146 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP):

Herr talman! Tack för frågan!

Regeringen backar inte, utan den går framåt. Först tog vi ett stort och betydelsefullt kliv med 880 miljoner om året för grundskollärare och gymnasielärare, och nu står vi inför nästa budgetomgång.

Nu ska vi diskutera hur vi ska fortsätta att reformera skolan. Det är att ta ytterligare ett steg att se till att förskollärare ska få samma möjligheter att bli förste förskollärare och lektor.

Det kommer jag och Folkpartiet att föra fram i våra budgetsamtal. Jag känner mig förhoppningsfull om att nästa steg framåt kommer att bli just detta.

Anf. 147 IBRAHIM BAYLAN (S):

Herr talman! Tack så mycket, statsrådet! Det är inte riktigt låtit så från statsrådets departementschef Jan Björklund när han har argumenterat. Han har tidigare bara inbegripit grundskollärarna och gymnasielärarna. Det har varit en substantiell argumentation emot.

Jag är den första att applådera om regeringen nu ändrar sin ståndpunkt. Jag kan också meddela att om regeringen kommer med ett sådant förslag som gör att karriärtjänsterna inbegriper fler kategorier i förskolan, grundskolan och gymnasieskolan kan vi säkerligen också komma överens.

Det är ett bra steg. Vi kan gemensamt lämna ett besked att oavsett hur en regering ser ut efter nästa val gäller också dessa karriärtjänster. Den typen av långsiktighet och förutsägbarhet skulle vara väldigt bra för det svenska utbildningsväsendet.

Jag skulle därför välkomna om regeringen nu ändrar sig och kommer med ett sådant förslag. Då är vi överens om helheten. Det skulle vara bra för hela vårt utbildningssystem.

Anf. 148 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP):

Herr talman! I mina diskussioner med min departementschef har det aldrig funnits några substantiella invändningar mot idén, utan det är budgetmässiga restriktioner som gör att vi måste ta ett steg i taget.

Det är också en ny reform som ser dagens ljus. Redan nu kan vi dock säga att den är på väg att bli en succé när vi ser vilket stort intresse kommunerna visar och vilka viktiga samtal och diskussioner det har satt i gång runt om i Skolsverige. Man har pekat på behovet av ett pedagogiskt inriktat ledarskap runt om i våra skolor och kommuner.

Vi hoppas att kunna ta nästa steg redan så snabbt som nästa år. Det återstår att se. Jag hoppas att vi ska nå så långt redan i budgetpropositionen för 2014.

Anf. 149 TREDJE VICE TALMANNEN:

Detta fick bli dagens sista fråga. Jag tackar statsråden för deras medverkan i dagens frågestund.

*En mer samlad
myndighetsstruktur
inom folkhälsoområdet*

13 § (forts. från 11 §) **En mer samlad myndighetsstruktur inom folkhälsoområdet** (forts. SoU27)

Anf. 150 EVA OLOFSSON (V):

Herr talman! Då återupptar vi den debatt som handlade om att Folkhälsoinstitutet och Smittskyddsinstitutet ska slås samman till en ny myndighet, Folkhälsomyndigheten. Jag vill börja med att yrka bifall till reservationen. Det är en gemensam reservation från Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet.

Vi från Vänsterpartiet har inget att invända utan tror att det kan vara bra med den nya folkhälsomyndigheten. Vi tror att man kan utveckla och förbättra arbetet, jobba mer strategiskt och undvika en del dubbelarbete. Men det finns en del i propositionen som vi inte är lika förtjusta i, och det är därför vi har ställt oss bakom reservationen.

Herr talman! Man kan konstatera att hälsoklyftorna i Sverige har ökat. Samtidigt har vi i OECD-rapporter sett att Sverige är det land där de ekonomiska klyftorna ökar snabbast just nu. Den ojämlika hälsan är en av de största orättvisorna. I den statistik som finns från Statistiska Centralbyrån ser man att skillnaden mellan kort- och långutbildade män är mer än fem år i återstående livslängd vid 30 års ålder, och skillnaden i medellivslängd för kvinnor mellan bästa och sämsta kommun i vårt land är sex år.

En bra, jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård är viktig för hälsan. Men det är inte den som står för den allra största delen, för att vi ska ha en bra folkhälsa. Nej, då handlar det om en utbildning som når alla och kompenserar för de olika möjligheter som barn och ungdomar har här i livet. Det handlar om en trygg uppväxt för alla barn, att vi har bra bostäder för alla och slipper trångboddhet och bostadsbrist. Det hand-

lar om arbeten, så att människor kan försörja sig, men också om arbeten som har god arbetsmiljö, så att arbetsskador undviks.

Det handlar om ekonomisk trygghet också vid arbetslöshet och sjukdom. Vi vet att vi långt ifrån har det i dag. Många människor känner stor oro inför vad som ska hända om man är sjuk eller arbetslös i dagens borgerligt styrda Sverige. Jämställdhet mellan kvinnor och män och delaktighet i vardagen och att känna sig som en del i samhället är också viktiga faktorer för en bra folkhälsa. Man kan kort och gott säga att ett jämlikt och jämställt samhälle ger bättre förutsättningar för god folkhälsa.

Det finns tydliga politiska skillnader i folkhälsopolitiken gentemot oss i Vänsterpartiet. Men vi kunde tidigare i debatten, när Miljöpartiet och Socialdemokraterna var uppe, höra att det också ligger hos dem i förhållande till den borgerliga regeringens politik, som i alltför hög grad betonar levnadsvanor och livsstilsfrågor och där tyngdpunkten och svaret läggs på den enskilda individen, i stället för att man tar tag i de frågor som jag beskrev förut – de strukturella samhällsfrågorna.

Jag tyckte att det blev väldigt tydligt på det stora folkhälsoseminarium som Folkhälsoinstitutet hade för några månader sedan, där man pratade om hur folkhälsan hade utvecklats under de senaste tio åren.

Den ansvariga ministern Göran Hägglund inledde. Man kan väl säga att han i alltför hög grad kopplade samman folkhälsa med sitt andra ansvar: hälso- och sjukvårdspolitik. Det uppstod senare en diskussion om att vi kanske borde ha arbetsmarknadsministern, bostadsministern, utbildningsministern eller någon annan som inledde. De har ansvar för egentligen lika viktiga – och ibland kanske viktigare – områden för folkhälsan.

Det intressanta och drivande i folkhälsoarbetet kan jag tycka händer trots regeringens politik. Gunvor G Ericson pratade en hel del om bland annat Malmö och Kommissionen för ett socialt hållbart Malmö, som jag tycker är något av det allra bästa som har hänt när det gäller folkhälsoarbetet. Där tillsatte man oberoende forskare och kunniga praktiker, som fick i uppdrag att utifrån samlad forskning och kunskap ge förslag för att minska hälsoklyftorna i Malmö, som har stora skillnader inbyggda i sin stad.

Kommissionen har lagt fram ungefär 70 förslag. Några av dem handlar om hälso- och sjukvård. Men det handlar också om stadsplanering, bostäder, miljöfrågor, utbildning från förskolan och uppåt och lägsta skäligen levnadsnivå, alltså hur litet man kan klara sig på ekonomiskt. Ska man göra egna insatser när det gäller försörjningsstöd? Det handlar också om barns uppväxt, arbete och delaktighet.

Mot den bakgrunden tycker jag att det är viktigt att det är de här tagen vi måste ta, om vi ska minska hälsoklyftorna. Vi behöver få en inriktning på folkhälsopolitiken som står för detta. Det är riksdagen som ska besluta om detta, så att de gamla uppdragen till Folkhälsoinstitutet inte försvinner och att regeringen inte själv kan bestämma inriktningen på folkhälsoarbetet. Vi måste få upp den frågan, debattera den och kunna påverka den i riksdagen.

Det är också viktigt, som sades tidigare, att myndigheten får ett tydligt uppdrag att genomföra vad som sägs i Världshälsoorganisationens *Closing the gap in a generation*, att minska skillnaderna i samhället.

Det är naturligtvis viktigt att man arbetar utifrån modern folkhälsoforskning. Eftersom folkhälsan omfattar alla politikområden måste också den nationella nivåns arbete samordnas och vara strategisk från alla politikområden, så att man har dialog och på olika sätt understöder det viktiga arbete som pågår lokalt och regionalt.

Anf. 151 HENRIK RIPA (M):

Herr talman, ledamöter! Vi har här att diskutera SoU27, *En mer samlad myndighetsstruktur inom folkhälsoområdet*. Jag börjar med att yrka bifall till socialutskottets förslag.

Jag konstaterar att det är oerhört positivt att vi har en stor enighet kring frågan om att bilda en ny myndighet. Det är en myndighet med några av de viktigaste frågor som vi har: smittskyddsfrågor och folkhälsofrågor.

Det finns tre viktiga argument för att förändringen ska göras. Det är framför allt för att ge bättre förutsättningar för ett effektivt, kunskapsbaserat arbete, öka förutsättningarna för att angripa folkhälsofrågan samlat och integrerat och bättre kunna jobba med de här frågorna inom EU och på det internationella planet. Den enighet som vi har kommer med all säkerhet att gynna våra målsättningar inom det här området.

Av propositionen framgår det tydligt att organisationsförändringen ska genomföras utan förändring av det ansvar som myndigheten har i dag, det vill säga att Folkhälsomyndigheten tar över den roll som Folkhälsainstitutet har haft sedan ombildningen 2001 och ansvarar för den sektorsövergripande uppföljningen av utvecklingen av folkhälsans beståndsdelar, utvärderar insatser inom folkhälsopolitikens målområden, är ett nationellt kunskapscentrum för metoder och strategier inom folkhälsoområdet och ansvarar för tillsyn inom alkohol-, narkotika- och tobaksområdet samt området hälsofarliga varor.

Både den socialdemokratiska regeringen och alliansregeringen har som en uppgift för staten lyft fram uppföljning, utvärdering och kunskapsstöd inom folkhälsoområdet. Här finns alltså en stor samstämmighet.

En fråga som har kommit upp är vem som ska ge uppdraget. Är det regeringen eller riksdagen? Inrättande av myndigheter och beslut om myndigheternas uppgifter tillhör normalt regeringens kompetensområde. Det framgår bland annat av Regeringskansliets arbete med organisations- och strukturförändringar inom staten som fastställdes 2003. Det är också regeringen som beslutar om en myndighetsuppgift, alltså en instruktion. Enligt regeringsformen styr regeringen riket.

Att binda myndigheterna till riksdagen minskar förutsättningarna för att ha en flexibel förvaltning. Det är i allmänhet onödigt att tynga riksdagen med regeringens organisering av statsförvaltningen.

I reservationen anför oppositionen att riksdagen bör besluta om ansvaret eftersom det strategiska folkhälsoarbetet tydligt innebär politiska prioriteringar. Naturligtvis är det riksdagen som ytterst bör ta ansvar för de politiska prioriteringarna. Det nationella övergripande folkhälsomålet är fastställt av riksdagen.

Det råder därför ingen oenighet om att staten har en viktig roll när det gäller uppföljning, utvärdering och kunskapsstöd inom folkhälsoområdet.

Men det bör vara regeringens och inte riksdagens ansvar att på bästa sätt organisera inom statsförvaltningen.

Vi hoppas att den nya myndigheten ska komma fram till många bra resultat. Vi är många som väntar på rapporten om rökfria utemiljöer och så vidare. Vi ser med stor glädje fram emot att Sverige en dag kanske kan stoltsera med att vara rökfritt, till exempel 2025.

Jag yrkar bifall till förslaget i socialutskottets betänkande.
(Applåder)

Anf. 152 GUNNAR SANDBERG (S) replik:

Herr talman! Som du sade, Henrik Ripa, är vi positiva till förslaget om en mer samlad myndighetsstruktur för folkhälsoområdet. Men jag vill också varna för alla dessa omorganisationer, inte minst av Folkhälsoinstitutet. Det kan vara en följd av att folkhälsan är allas ansvar men ingens uppgift. Folkhälsan kan vara svår att definiera så att alla inblandade har samma utgångspunkt när den ska diskuteras, och det är inte minst svårt att veta hur folkhälsoarbetet ska utföras i praktiken. Det pratas mycket men görs för lite inom de myndigheter som har ansvar för folkhälsan.

En professor från Umeå påpekade under den senaste folkhälsokonferensen att folkhälsan ska vara kunskapsbaserad. Men kunskapen ska vara till för att stödja den praktiska verksamheten. Verksamheten ska inte stödja kunskapen. Fokus måste vara på befolkningens vardagspraktik, inte teori som andra pratar om med dem.

Folkhälsan handlar om allt från individens egna val och vanor till strukturella faktorer som yttre miljöer och demokratiska rättigheter i samhället. Det finns många myndigheter som mer eller mindre arbetar med målområdena. Men Statens folkhälsoinstitut har ett övergripande ansvar för uppföljning och utvärdering.

Politikerna är helt avgörande för att skapa förutsättningar för en god hälsa utifrån folkhälsomålen. Det är därför vi tidigare haft folkhälsoministrar som i många andra länder.

Tidigare fanns också möten mellan regeringens ministrar för att se vilket ansvar var och en kan och bör ta för folkhälsofaktorer inom deras områden. Folkhälsan blir då allas ansvar, och det är svårare att göra folkhälsan till någons uppgift.

Nu vill regeringen försämra riksdagens roll i folkhälsoarbetet. Regeringen ska inte behöva komma till riksdagen och presentera förslag om förändringar i myndighetens ansvar. Vi vet från det senaste utskottsmötet att det kan krävas lagändringar som det inte kan fattas beslut om av andra än riksdagen när det gäller att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen.

Nu undrar jag, Henrik Ripa, hur detta ska bli praktiskt möjligt. Hur tänkte ni?

Anf. 153 HENRIK RIPA (M) replik:

Herr talman! Det är en viktig synpunkt som du tar upp när det gäller omorganisationer. Jag har alltid haft uppfattningen att man ska göra omorganisationer med varsamhet och när de behövs eftersom de tar mycket kraft och mycket energi och riskerar att försämra verksamheten. Men ibland måste man göra dessa omorganisationer för att komma över de barriärer och de gränser som finns för att jobba bättre tillsammans. Här

har man gjort en avvägning, och vi har kommit överens om att det här innebär en förbättring.

När det gäller det arbete som ska utföras kan man alltid vara självkritisk och konstatera att det hade varit önskvärt om mer av de kunskaper som kommer fram från Folkhälsoinstitutet och de olika myndigheterna hade tagits till vara i arbetet. Men det största arbetet ligger faktiskt på kommuner och landsting som har en central roll när det gäller folkhälsoarbetet. Vi vet också att det görs mycket där, även om det varierar mycket runt om i landet.

Jag ser därför inte på något sätt detta som en försämring av folkhälsoarbetet utan som ett mer effektivt sätt att arbeta. Sedan handlar det om att alla politiker är lyhörda för den forskning och de resultat som vi får från Folkhälsoinstitutet.

Anf. 154 GUNNAR SANDBERG (S) replik:

Herr talman! Jag har en fråga till.

Folkhälsan är inte densamma som individens hälsa utan hälsan för en grupp av människor. Vad är då avgörande för folkhälsan? Varför hade vi en medellivslängd på 40 år i mitten av 1700-talet och en medellivslängd på 80 år i dag? Den är alltså den dubbla. Vilka faktorer har varit viktiga för denna ökning? Är det levnadsvillkoren, levnadsvanorna eller hälso- och sjukvården? Jag vet att sjukvården har svarat för omkring 25 procent. Den helt avgörande faktorn är levnadsvillkoren. Det är också därför som de elva nationella folkhälsomålen främst berör detta.

Fokuset i framtiden när det gäller folkhälsoarbetet måste läggas på en ökad jämlikhet mellan olika grupper och geografiska områden i Sverige. Ojämligheten ökar i samhället i dag i och med ett mer individinriktat och mindre solidariskt samhälle. Sköt dig själv och tänk mindre på andra, verkar vara parollen. De grupper och geografiska områden som har de sämre levnadsvillkoren måste prioriteras i folkhälsoarbetet.

Inkomstklyftorna måste minska. Det finns belegg för att samhällen med små inkomstskillnader fungerar bättre rent ekonomiskt, och framför allt är det mycket trevligare samhällen att leva i. Sverige är i dag det land där den relativa fattigdomen ökat mest de senaste decennierna enligt nya siffror från OECD. Sjuka, arbetslösa och förtidspensionärer har enligt SCB en sämre ekonomi i dag än de hade 2006. Från 2006 och framåt beror många av de ökade inkomstskillnaderna på jobbskatteavdraget.

Den här frågan är mycket plågsam för regeringen Reinfeldt som aldrig har sagt att man vill skapa ett samhälle med större inkomstskillnader.

Flera länder har inrättat en egen kommission enligt WHO:s rekommendation. De rekommenderar en bättre samordning av folkhälsopolitiken och ett arbete med att bryta utanförskapet i tidig ålder med mera. Socialdemokraterna vill inrätta en nationell Marmotkommission, men det säger regeringen nej till. Varför gör man det, Henrik Ripa?

Anf. 155 HENRIK RIPA (M) replik:

Herr talman! I de rapporter som vi har fått konstateras det att ungefär 95 procent av det som föreslås i Marmotrapporten redan har genomförts. Det är alltså inte så att man inte har lyssnat på de synpunkter som har kommit fram där.

Det är lite spännande att se hur man kan måla upp en världsbild som jag tror att de flesta inte känner igen sig i. Gunnar Sandberg talar här om hur skillnaderna ökar mellan dem som har det bäst och dem som har det sämst i samhället. Men det är på en skala där vi i princip ligger bäst till i hela världen. Vi kan vara stolta över att vi faktiskt har de minsta klyftorna. I Sverige är skillnaderna minst och Gini-koefficientvärdet i princip det bästa i världen.

Det faktum att vårt land har klarat denna kris så bra har gjort att vi har ökat våra förutsättningar. Även om det har inneburit en ökad skillnad mellan dem som har det bäst och dem som har det sämst har i princip alla grupper fått det bättre.

Jag kan se med helt andra ögon på det som har hänt, och jag är mycket stolt över hur vårt land har klarat denna kris. Sedan har det inneburit något ökade skillnader. Men de flesta människor här i Sverige har faktiskt fått det bättre. Det tycker jag är viktigare än om alla hade fått det sämre och skillnaderna hade varit mindre.

Jag kan med stor stolthet konstatera att regeringen har hanterat dessa frågor på ett fantastiskt sätt och lett oss igenom denna tuffa kris.

Anf. 156 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Jag tar vid där föregående replikskifte slutade. Det är klart att man kan vara mycket nöjd med folkhälsan i Sverige. Men man kan också se att skillnaden i livslängd har fördubblats sedan 1986. På 14 år har skillnaden i livslängd mellan en lågutbildad och en högutbildad kvinna som är 30 år ökat från två år till fyra och ett halvt år. Det är en fördubbling. Det är en ganska stor skillnad. Även om man talar om Gini-koefficienten och om att alla har fått det bättre kan man inte blunda för det faktum att denna skillnad har ökat så mycket.

I propositionen framgår det tydligt att regeringen vill ta ansvaret för dessa frågor. Sedan kan man tycka att det ur konstitutionell synpunkt är rimligt att regeringen tar ansvar för sina myndigheter. Men det uppdrag som man ger till myndigheter när det gäller folkhälsopolitiken borde ligga på riksdagen.

I det betänkande vi har att ta ställning till i dag står det också att utskottsmajoriteten delar regeringens bedömning att det framöver är tillräckligt att myndighetens ansvar fastställs i myndighetens instruktion. Jag delar inte den uppfattningen. Jag vill höra om Henrik Ripa anser att till exempel kemikaliepolitiken ska ges en större plats i Folkhälsomyndighetens uppdrag.

Anf. 157 HENRIK RIPA (M) replik:

Herr talman! Man kan alltid diskutera vilka delar myndigheten ska arbeta med, och det är klart att vi vet att kemikalier är en viktig del i hur vår livslängd förändras. Det handlar om vad som finns i det vi får i oss, oavsett om vi dricker, äter eller i allra värsta fall röker. Det är klart att det är viktigt att vi jobbar även med den frågan inom den här myndigheten.

Jag kan dock inte säga att det ska vara riksdagen som avgör hur det dagliga arbetet ska skötas, utan jag tycker att det är rimligt att det ligger på regeringen och i de direktiv man styr myndigheten med.

Anf. 158 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Det är intressant att höra den distinktionen. Jag kan förstå att man har förändrat myndighetsstrukturen. Det kan man se väldigt tydligt. Sedan 2006 har det varit så att vi tyvärr har mindre självständiga myndigheter. Jag hade önskat att vi kunde vara tydligt överens om att vi skulle kunna ha en expertmyndighet som självständigt arbetar för att ge uppdrag utifrån de direktiv riksdagen har fastställt.

I betänkandet finns det en skrivning som pekar på att det inte är den utveckling Henrik Ripa vill se, nämligen att man jobbar brett med folkhälsofrågorna. På s. 12 i betänkandet står det: "En viktig uppgift för staten är därför att verka för en effektiv kunskapsstyrning, dvs. att utveckla, analysera, sammanställa och sprida kunskap om effektiva metoder för att stödja individer som vill förändra sina levnadsvanor och för att främja utvecklingen av hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande miljöer."

Det står dock ingenting om livsvillkor och huruvida man kan få i sig bisfenoler i till exempel matförpackningar, för att koppla det till kemikaliepolitiken. Det är inte så himla enkelt för en enskild individ att gå och läsa det finstilt på varenda burk för att se om den innehåller bisfenol eller inte. Det borde vara en fråga för staten att titta på livsvillkor. Vad vill Henrik Ripa göra när det gäller livsvillkoren? Det framgår inte av propositionen.

Anf. 159 HENRIK RIPA (M) replik:

Herr talman! Jag kan bara konstatera att det inte finns någon skillnad i uppfattning i frågan om det ska vara självständiga myndigheter. Det tycker vi är oerhört viktigt, och det har vi en lång tradition av att ha. Där kan jag alltså inte känna att jag på något sätt har någon annan uppfattning än att det självklart ska stimuleras.

När det gäller kunskapsstyrning vet vi att det är bra ju mer kunskap individen har för att kunna göra upplysta val. Det är klart att vi vill bli bättre på det, och jag kan förstå synpunkten att det inte kommer att bli enkelt att följa allt om man ska ha 48 olika ämnen att hålla koll på och sätta på förpackningarna. I det kan det alltså vara rimligt att ha åtgärder som tydliggör för individen vad som är farligt. Det förhindrar självklart inte att giftiga kemikalier och andra saker ska ha gränsvärden och att det ska styras upp så att vi inte får i oss de giftiga ämnena.

Jag ser inte att det finns något motsatsförhållande i det vi pratar om, alltså att individen får mer information och att vi har myndigheter som ser till att vi har säkra livsmedel så att vi inte får i oss de giftiga ämnen som finns genom att äta, dricka eller på annat sätt. Jag ser alltså inget motsatsförhållande där.

Anf. 160 RICKARD NORDIN (C) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationen.

Inrättandet av myndigheter och beslut om myndigheternas uppgifter tillhör normalt regeringens kompetensområde. Det framgår bland annat, precis som Henrik Ripa sade, av de riktlinjer för organisations- och strukturförändringar inom staten som fastställdes 2003. Det är också regeringen som beslutar om en myndighets uppgifter.

Här har regeringen i sin proposition gjort bedömningen att en ny folkhälsomyndighet ska bildas. Utskottets behandling visar också att det finns ett starkt och brett stöd för en sådan förändring. Regeringen kan därför med tillförsikt arbeta vidare med att på detta sätt skapa en mer samlad myndighetsstruktur på folkhälsoområdet. Det är precis det vi debatterar.

Att binda myndigheter till riksdagen minskar förutsättningarna för en flexibel förvaltning. Det är i allmänhet onödigt att tynga riksdagen med regeringens organisering av statsförvaltningen. Av propositionen framgår också tydligt att organisationsförändringen ska genomföras utan förändringar av det ansvar myndigheterna i dag har. Folkhälsomyndigheten tar alltså över den roll Folkhälsoinstitutet har haft sedan ombildningen 2001.

Det handlar om att ansvara för sektorsövergripande uppföljning av utvecklingen av folkhälsans bestämningsfaktorer, att utvärdera insatser inom folkhälsopolitikens målområden, att vara ett nationellt kunskapscenter för metoder och strategier inom folkhälsoområdet och att ansvara för tillsyn inom alkohol-, narkotika- och tobaksområdet samt området hälsofarliga varor. Det statliga ansvaret inom tillsynsområdet följer av den särskilda lagstiftningen kring alkohol, tobak med mera. Här har vi också uppföljning, utvärdering och kunskapsstöd inom folkhälsoområdet, vilket har lyfts fram som en uppgift för staten av både den socialdemokratiska regeringen och alliansregeringen.

I reservationen anför oppositionen att riksdagen bör besluta om ansvar eftersom det strategiska folkhälsoarbetet tydligt innebär politiska prioriteringar. Naturligtvis är det riksdagen som ytterst bör ansvara för de politiska prioriteringarna. Det nationella övergripande folkhälsomålet är därför fastställt av riksdagen. Det råder ingen oenighet om att staten har en viktig roll när det gäller uppföljning, utvärdering och kunskapsstöd inom folkhälsoområdet. Det bör dock vara regeringens och inte riksdagens ansvar hur detta på bästa sätt ska organiseras inom själva statsförvaltningen.

Som framgår av propositionen är avsikten med förändringen bland annat att ge bättre förutsättningar för ett mer effektivt, kunskapsbaserat arbete samt ökade förutsättningar att angripa folkhälsofrågorna samlat och integrerat. Det tycks finnas en stor enighet om att förändringen kommer att gynna en sådan målsättning.

Anf. 161 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Jag vill fråga Centerpartiets Rickard Nordin hur man ser på livsvillkor kontra levnadsvanor och livsstil. Jag tycker att det är viktigt att vi har en fristående expertmyndighet, men jag tycker också att det är beklagligt att det i betänkandet inte finns någonting om livsvillkor.

Den nya myndighetens roll, när det gäller både smittskyddsfrågorna och folkhälsofrågorna, borde vara att se till sådana frågor som livskvalitet vad gäller livsvillkoren. Där är kemikaliepolitiken en stor del, men det handlar också om luftkvaliteten i våra städer och hur man med individers levnadsvanor ska kunna påverka till exempel bisfenol. Är det inte rimligare att man tar ett strukturellt ansvar för kemikaliepolitiken och även väver ihop det med folkhälsopolitiken?

I det här betänkandet skriver ni enbart, vilket jag citerade förut, att man ska stödja individer som förändrar sina levnadsvanor. Anser Center-

partiet att staten har ett ansvar att underlätta för människor att slippa till exempel bisfenol?

Anf. 162 RICKARD NORDIN (C) replik:

Herr talman! Självklart håller vi från Centerpartiet med om att det finns många poänger med att slippa onödiga kemikalier, exempelvis bisfenol. Jag tycker inte heller, precis som Henrik Ripa sade, att det finns ett motsatsförhållande här.

Om man vill underlätta för individer att göra självständiga val krävs det ett visst mått av information, men det krävs också bestämmelser som gör att innehållsförteckningar och annat är på en sådan nivå att de är enkla att förstå. Det ska finnas möjlighet att göra medvetna val utifrån de saker som bör och inte bör vara i exempelvis mat, i det här fallet, eller för den delen i kvitton. Då handlar det om att man får ha en bredd på olika uppgifter, och det här är en sådan sak som jag misstänker att den nya myndigheten kommer att yttra sig om. Det välkomnar vi.

Anf. 163 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Jag hade önskat att ni i majoriteten hade kunnat skriva in det i betänkandet, om det nu är så att ni tycker det. I texten trycker ni enbart på att det handlar om individers levnadsvanor och inte om livsvillkor. Jag beklagar verkligen att man inte ser det så. Ett betänkande är ju ett slags förtext till det som sedan ska komma. Därför hade det varit viktigt att skriva om livsvillkor i betänkandet.

Eftersom det inte kommer att vara riksdagen som fastställer instruktionen till myndigheten – det är regeringen som gör det – anser jag att det är viktigt att ni poängterar att det inte bara handlar om levnadsvanor utan även om livsvillkor.

När det gäller sådana ämnen som uppenbarligen är farliga ur hälsosynpunkt räcker det inte med information till den enskilda individen, utan där måste Sverige kanske gå före och förbjuda. Frankrike har förbjudit bisfenol i livsmedelsförpackningar, och det borde egentligen Sverige också våga göra. Om man har en tydlig ambition i folkhälsopolitiken att den både ska handla om livsvillkor och levnadsvanor borde man våga ta steget att förbjuda.

Delar Centerpartiet uppfattningen att vi även ska jobba med livsvillkor?

Anf. 164 RICKARD NORDIN (C) replik:

Herr talman! Jag antar att det beror lite på hur man väljer att läsa det betänkande som vi har framför oss. Om man ska stödja individer att förändra sina levnadsvanor förutsätter det i vissa fall att man också kan förändra levnadsvillkoren. För mig finns där inget motsatsförhållande, vilket gör att jag kan läsa in detta.

Lyckligtvis har vi en miljöminister från Centerpartiet som bland annat har uttryckt det som Gunvor G Ericson framhåller, det vill säga att bisfenol och andra kemikalier bör förbjudas i högre grad inom olika typer av användningsområden.

Anf. 165 MAGNUS SJÖDAHL (KD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

Det som ligger på bordet nu gäller en sammanslagning av Folkhälsoinstitutet, Smittskyddsinstitutet samt vissa delar av Socialstyrelsens arbete. Det här är det tredje steget när det gäller hur staten inom sina myndigheter, med fokus på hälsofrämjande och förebyggande insatser, kan bidra till bättre hälsa samt minskad ohälsa och minskade framtida vårdbehov.

Den här typen av frågor tilldrar sig kanske inte så stort engagemang och intresse hos allmänheten. En mer samlad myndighetsstruktur låter inte jättespännande. Det måste jag tillstå, men det är trots allt viktigt av flera skäl att vi har bra och fungerande ramar för hur våra myndigheter fungerar. En effektiv och god organisation som ytterst tjänar våra medborgare är knappast oviktigt.

Herr talman! Det höjs ibland röster för att vi till och med skulle lägga ned den här typen av myndigheter för att spara pengar, men så enkelt är det inte. Ett syfte är ju att vi genom dessa myndigheters arbete ska kunna minska kostnader på längre sikt. Det finns mycket pengar att tjäna genom en god folkhälsa och genom att undvika sjukdomar. Och det gäller naturligtvis inte minst de vinster som finns i form av minskat mänskligt lidande. Många sjukdomar är livsstilsrelaterade och skulle kunna reduceras genom att individer gör förnuftigare val när det gäller kost, motion, alkohol och tobak.

Enligt den folkhälsopolitiska rapporten från 2010 kostar denna typ av livsstilsrelaterad ohälsa 120 miljarder per år eller ungefär hälften av den samlade kostnaden för vården. Det är en närmast ofattbar summa. Jag vet inte hur många nollor det är – 120 miljarder. Därför ser jag det som en mycket viktig uppgift att förebygga ohälsa genom god kunskap, och vi måste kommunicera detta på ett lämpligt sätt till medborgarna.

Men det är inte alltid det blir helt lyckat. Det finns väl knappast någon kampanj som blivit mer häcklad och förlöjligad än den från Socialstyrelsen för ett antal år sedan om att vi skulle äta sex till åtta brödsvisor om dagen. Den minns vi nog alla. Den kampanjen har fått symbolisera att allmänheten tycker att myndigheter inte i för hög grad ska lägga sig i den enskilda människans val. Dessutom tror jag att rådet var mycket tveksamt, åtminstone utifrån dagens kunskapsläge. När informationen får karaktären av pekpinne riskerar den att motverka sitt syfte. Såväl kunskap som god pedagogik är viktigt när ett budskap ska kommuniceras.

Vård-, omsorgs- och välfärdssektorn har stor betydelse för folkhälsan, och det finns goda skäl att samla det arbetet i en myndighet. Jag hoppas att den här organisationsförändringen ska resultera i samordningsvinster och förbättrat kompetensutnyttjande och därigenom i ökad kvalitet och effektivitet. Den nya folkhälsomyndigheten, vilket också blir namnet, tar över de ansvarsområden som de nuvarande myndigheterna har i dag.

Grundläggande för det folkhälsopolitiska arbetet är god kännedom om hälsotillståndet och hälsoutvecklingen hos befolkningen och om de faktorer i människors livsvillkor och levnadsvanor som har störst betydelse för att människor ska må bra. En viktig uppgift är att ge de enskilda de verktyg som behövs för att de ska kunna ta hand om sin egen hälsa. Den enskildes ansvar är till syvende och sist det som är avgörande. Oav-

*En mer samlad
myndighetsstruktur
inom folkhälsoområdet*

sett vilka riktlinjer som utfärdas och vilka beslut vi politiker fattar här är det upp till den enskilde att fatta sitt eget beslut.

Herr talman! Formellt beslutar inte riksdagen om att bilda denna myndighet utan endast om namnändringar i de lagar som berörs. Men man kan säga att riksdagen formellt godkänner de här förändringarna genom att besluta om namnändringarna.

Regeringens bedömning är att det är tillräckligt att myndighetens ansvar fastställs i instruktionen. Det är det gängse sättet som myndigheter arbetar på. Myndigheter lyder vanligtvis under regeringen, och det är regeringens kompetensområde att besluta om myndigheters uppgifter.

Anf. 166 ISMAIL KAMIL (FP):

Herr talman! Det föreslås att en ny myndighet bildas den 1 januari 2014. Smittskyddsinstitutet och Folkhälsoinstitutet ska övergå till denna nya myndighet, Folkhälsomyndigheten. I och med det kommer de båda myndigheterna att avvecklas, men Folkhälsomyndigheten kommer att bedriva verksamhet i såväl Stockholm som Östersund.

Denna sammanslagning skapar goda förutsättningar för att utföra ett bredare, effektivare och mer kunskapsbaserat arbete inom folkhälsoområdet. Ett utvecklat kunskapsstöd är ett viktigt redskap för våra kommuner och landsting.

Folkhälsopolitik handlar om att ge mig som individ redskap för att jag ska kunna må bättre och påverka och främja min egen hälsa, men det handlar också om att skapa goda förutsättningar utifrån ett samhällsperspektiv.

Vi vet att folkhälsoarbetet bedrivs och ska bedrivas på bredden. Det är många aktörer involverade från departement och myndigheter på nationell nivå till länsstyrelser, landsting och kommuner på regional och lokal nivå.

Med denna sammanslagning skapas goda förutsättningar att få ett mer effektivt och kunskapsbaserat arbete inom folkhälsoområdet. Ett mer samlat och integrerat kunskapsstöd kommer att kunna utvecklas, vilket också kommer att få genomslag i praktiken hos ansvariga huvudmän. Sammanslagningen kommer att öka förutsättningarna för att angripa folkhälsofrågorna ur ett helhetsperspektiv. Sammanslagningen kommer på så sätt att vara ett kunskapsstöd, och det kommer att förstärkas och effektiviseras.

Herr talman! Man kommer att få en samlad tillgång till epidemiologisk kompetens, vilket kommer att förstärka myndigheten som ett kunskapscentrum inom folkhälsan och förbättra möjligheterna till uppföljning av hälsoutveckling och utveckling av hälsans bestämningsfaktorer. Genom spridning och implementering av kunskaper och metoder kommer man på lokal, regional och nationell nivå att skapa goda förutsättningar för att bedriva ett effektivt och evidensbaserat folkhälsoarbete.

För att ytterligare förstärka samverkan mellan olika aktörer har regeringen inrättat ett forum för nationell samverkan för främjande av hälsa. Ett första möte hölls i mars i år. Regeringen anser att en viktig uppgift för detta forum bör vara att pröva förutsättningarna för överenskommelser mellan staten, kommunerna och landstingen, näringslivet och det civila samhället.

Det sektorsövergripande arbetet är oerhört viktigt, och det kan utvecklas mer. I Sverige ligger ansvaret för folkhälsa på tre nivåer. Vi lagstiftar i riksdagen, och våra myndigheter är kunskapsförmedlare som ger riktlinjer och utför tillsyn. På den regionala och lokala nivån, i våra kommuner och landsting, ska allt detta tillämpas. Det tvärssektoriella samarbetet i våra kommuner och landsting är oerhört viktigt, och därför behövs mer samarbete. Exempelvis kan man förebygga fallolyckor genom hembesök, sandning vintertid och bra utomhusbelysning. Skolans roll, elevhälsans arbete kring ANDT och fysiska aktiviteter är andra exempel.

Med den nya folkhälsomyndigheten förutsätter vi att man även i fortsättningen med samlad kraft kommer att föra ut folkhälsostrategin till landsting och kommuner och till det civila samhället och att man då också för ut erfarenheterna från bland annat Malmö och andra framgångsrika kommuner.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

14 § Riksrevisionens rapport om statens insatser inom ambulansverksamheten

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2012/13:SoU28
Riksrevisionens rapport om statens insatser inom ambulansverksamheten
(skr. 2012/13:113).

*Riksrevisionens
rapport om
statens insatser
inom ambulans-
verksamheten*

Anf. 167 LENA HALLENGREN (S):

Herr talman! Vi ska debattera Riksrevisionens rapport om ambulansverksamheten. Själva diskussionen är lite märklig, för Socialdemokraterna skrev en motion som grundade sig på den skrivelse som regeringen lämnade med anledning av Riksrevisionens rapport.

Riksrevisionen riktar ganska allvarlig kritik i den rapporten när det gäller ambulansverksamheten. Man säger att insattiden för ambulanser har ökat, att ansvaret delas mellan många aktörer och att staten har för lite kunskap om hur utvecklingen ser ut inom ambulansverksamheten för att man ska kunna vidta nödvändiga åtgärder och bidra till en effektiv och säker ambulanssjukvård. Man säger att tillsyn, styrning av SOS Alarm och förutsättningar för alarmering har brister.

Vi socialdemokrater tyckte att det var ganska anmärkningsvärt att läsa regeringens skrivelse där det står att regeringen anser att det finns vissa utvecklingsområden men att man dock avser att avvakta med inrättandet av den nya tillsynsmyndigheten och utvecklingen av tillsyn av hälso- och sjukvården innan ytterligare insatser genomförs. Det står också saker som att medel har avsatts, att regeringen har gett Statskontoret uppdrag, att regeringen följer inrättandet och att regeringen har för avsikt att följa upp hur inspektionen använder föreskrifterna. Man avslutar med att skriva: Regeringen bedömer mot bakgrund av detta att granskningen inte motiverar några ytterligare åtgärder från regeringens sida, och rapporten anses därmed vara slutbehandlad.

Detta föranledde oss att skriva en ganska omfattande motion där vi tog Riksrevisionens kritik på väldigt stort allvar och gav utskottet och riksdagen en möjlighet att ställa sig bakom intentionerna. Vi skrev om larmkedjan och ambulansverksamheten, och det gjorde vi redan i kommittémotionerna 2011 och 2012. I motionen på Riksrevisionens skrivelse skrev vi att vi ville att regeringen snarast skulle återkomma med ett samlat förslag.

Jag vill här från talarstolen ha sagt och fört till protokollet att det enda skälet till att vi inte driver detta än hårdare är att en utredning har gjorts och att ett enigt socialutskott, som upprörs över de resultat som redovisas i Riksrevisionens rapport, har skrivit ihop sig om kritiken. Att vi inte uttrycker oss än skarpare är för att utredningen just nu är på remiss. Men vi är tydliga om viljan att få en annan ordning.

I betänkandet står att utskottet konstaterar att Alarmeringstjänstutredningens betänkande nyligen överlämnats. För att säkerställa en säker och effektiv larmbehandling samt likvärdiga förhållanden i hela landet bedömer utredningen att den nationella styrningen över alarmeringsförhållandena behöver stärkas. En nationell alarmeringsfunktion föreslås inrättas med uppdrag att säkerställa en snabb, säker och effektiv larmbehandling. Verksamheten ska bedrivas i myndighetsform, och en särskild yrkesutbildning föreslås tas fram för larmoperatörer.

Utskottet konstaterar efter att ha läst utredningen att den har ett antal möjliga förslag på problemen som Riksrevisionen lyfter fram. Vi välkomnar också i utskottet synen på att alarmering i nödsituation är att betrakta som en grundläggande samhällsviktig tjänst för att säkra enskildas trygghet och säkerhet.

Jag hoppas att Isabella Jernbeck tar tillfället i akt att i sitt inlägg understryka ambitionen om statlig styrning och också poängterar att utskottet samlat uttrycker kritik mot regeringens beslut att möjliggöra konkurrens och upphandling för alarmering i nödsituationer. Det har inte varit framgångsrikt. Under många år har ambulansverksamheten haft brister, men i stället för att ta ett större grepp och ha en statlig kontroll över verksamheten tidigare valde regeringen att öppna möjligheten för upphandling. Det var inte rätt väg att gå. Vi har varit väldigt kritiska till detta, men vi ser positivt på möjligheten att komma till ett slut och att vi snarast efter remissbehandlingen kan få ett förslag till riksdagen om en ordning som fungerar på ett mycket bättre sätt.

Anf. 168 ISABELLA JERNBECK (M):

Herr talman! Det finns funktioner i samhället som förväntas alltid fungera, som ska fungera och är en förutsättning för ett tryggt samhälle och en trygg vardag. Jag tänker på polis, brandkår och ambulans som vi når genom att ringa 112.

Under 2012 hanterade SOS Alarm över 3,4 miljoner samtal. 1,7 miljoner av dem räknades som felringningar av olika slag. Av de övriga 1,7 miljoner samtalen gällde 824 000 behov av vård i samband med akuta sjukdomar och olyckor. Under de tre senaste åren har anropen gällande vård ökat med 20 procent varje år. Medelsvarstiden på nödnumren är 7,7 sekunder, och det är en förbättring från 2011 med 1 sekund. Men det kanske inte säger så mycket vad medelsvarstiden är. Tittar man på medi-

antiden, som är mer relevant, ser man att den är under 5 sekunder, vilket innebär att de flesta får svar på sitt anrop efter några sekunder.

När det gäller larmbehandlingstiden, alltså tiden från samtalet till att uppdraget har tilldelats, har den ökat mellan 2009 och 2012. I april 2012 tog det i priofall 1, alltså de mest prioriterade fallen, i genomsnitt 13 minuter för en ambulans att vara på plats hos en hjälpsökande som ringt 112. Det är en ökning med en minut sedan april 2009, så trenden är inte bra.

Riksrevisionen har granskat statens insatser inom ambulansverksamheten och lämnar i en rapport ett antal rekommendationer till regeringen. Det Riksrevisionen framför allt pekat ut är att staten inte har tillräckliga kunskaper om utvecklingen av ambulanssjukvården när det gäller eventuella brister och skillnader i landet.

Vidare skriver Riksrevisionen att tillsynen av verksamheten inte är tillfredsställande då myndigheten inte ägnat sig åt analyser och mycket begränsat använt föreskrifter som underlag för sin tillsyn. I dag ligger ansvaret för att organisera ambulanssjukvård på landstinget som i sin tur sluter avtal med en aktör för alarmering och dirigering av ambulans. Landstingen kan i dag ställa olika krav på personalens kompetens, då föreskrifterna för verksamheten regleras på ett fåtal punkter.

Riksrevisionen konstaterar att det råder tveksamhet om tillsynsansvaret för överkoppling av samtal mellan Socialstyrelsen och MSB, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Tillsynen sker i dag endast av Socialstyrelsen om en anmälan inkommit. Det är en viktig granskning som Riksrevisionen gjort. Regeringen delar bedömningen att det finns behov av att stärka tillsynen och att föreskriftsrätten ska utnyttjas av tillsynsmyndigheten.

Regeringen har tidigare tagit initiativ till inrättande av en ny myndighet för tillsyn av hälso- och sjukvård; den bildades den 1 juni 2013. Den nya myndigheten kommer genom sin ställning som renodlad tillsynsmyndighet att ge tillsynen en oberoende ställning. Tillsynen ska dessutom förstärkas genom metodutveckling och riskanalyser. Den nya Inspektionen för vård och omsorg får i uppdrag att följa upp de krav som anges i föreskrifterna, något som Riksrevisionen rekommenderat.

Regeringen har tidigare dessutom uppdragit åt en särskild utredare att se över samhällets alarmeringstjänst med syfte att säkerställa att alarmeringstjänsten fungerar på ett effektivt och säkert sätt över hela landet. Det ska vara en samordnad alarmeringstjänst har man skrivit, och bättre regler ska eftersträvas när det gäller uppföljning och tillsyn. Betänkandet *En myndighet för alarmering* överlämnades i april 2013 och är ute på remiss till den 3 september. Här föreslås specifikt att en nationell alarmeringsfunktion ska inrättas samt att en särskild yrkesutbildning tas fram för larmoperatörer, vilket vi välkomnar.

Alarmeringsmyndigheten föreslås inrättas den 1 januari 2015 med uppdraget att följa upp larmbehandlingstiderna och kvaliteten i verksamheten samt kunna ta initiativ till förbättringar och rutiner för larmbehandling. Vi anser att utskottet inte ska föregripa behandlingen av remissvaren, men vi instämmer i de slutsatser som den särskilda utredaren kommit fram till och som föreslås. Det gäller även den nya tillsynsmyndighetens uppgifter, att de av Riksrevisionen framtagna rekommendationerna till åtgärder ska vara tillgodosedda.

Jag vill avsluta med att understryka det som Lena Hallengren sade, att utskottet verkligen har markerat att man anser att alarmering i nödsituationer inte ska vara föremål för konkurrens på öppen marknad. Vi har skrivit in att verksamheten bör drivas i myndighetsform för att tillgodose behovet av långsiktigt stabila förutsättningar och för att ge bättre förutsättningar för riksdag och regering att styra och granska verksamheten.

Därmed yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 16 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.51 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

15 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 12 juni

KrU9 Kulturmiljöns mångfald

Punkt 2 (Uppföljning av målen m.m.)

1. utskottet
2. res. 1 (MP, V)

Votering:

255 för utskottet

39 för res. 1

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 90 S, 91 M, 20 FP, 19 C, 19 SD, 16 KD

För res. 1: 24 MP, 15 V

Frånvarande: 22 S, 16 M, 1 MP, 4 FP, 4 C, 1 SD, 4 V, 3 KD

Punkt 3 (Ansvaret för att skydda och vårda kulturmiljöer)

1. utskottet
2. res. 2 (MP, V)

Votering:

257 för utskottet

39 för res. 2

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 91 S, 92 M, 20 FP, 19 C, 19 SD, 16 KD

För res. 2: 24 MP, 15 V

Frånvarande: 21 S, 15 M, 1 MP, 4 FP, 4 C, 1 SD, 4 V, 3 KD

Punkt 8 (Metallsökare)

1. utskottet

2. res. 7 (SD)

Votering:

253 för utskottet

19 för res. 7

24 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 91 S, 92 M, 20 FP, 19 C, 15 V, 16 KD

För res. 7: 19 SD

Avstod: 24 MP

Frånvarande: 21 S, 15 M, 1 MP, 4 FP, 4 C, 1 SD, 4 V, 3 KD

Punkt 16 (Fornminnesbrott)

1. utskottet

2. res. 10 (SD)

Votering:

276 för utskottet

19 för res. 10

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 91 S, 91 M, 24 MP, 20 FP, 19 C, 15 V, 16 KD

För res. 10: 19 SD

Frånvarande: 21 S, 16 M, 1 MP, 4 FP, 4 C, 1 SD, 4 V, 3 KD

Punkt 18 (Ideell fornminnesvård)

1. utskottet

2. res. 11 (SD)

Votering:

277 för utskottet

19 för res. 11

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 91 S, 92 M, 24 MP, 20 FP, 19 C, 15 V, 16 KD

För res. 11: 19 SD

Frånvarande: 21 S, 15 M, 1 MP, 4 FP, 4 C, 1 SD, 4 V, 3 KD

Punkt 25 (Nationalmuseum och Nobelmuseet)

1. utskottet

2. res. 13 (S)

Votering:

204 för utskottet

91 för res. 13

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 91 M, 24 MP, 20 FP, 19 C, 19 SD, 15 V, 16 KD

För res. 13: 91 S

Frånvarande: 21 S, 16 M, 1 MP, 4 FP, 4 C, 1 SD, 4 V, 3 KD

Punkt 26 (Rullande och flytande kulturarv)

1. utskottet

2. res. 14 (S)

Votering:

205 för utskottet

91 för res. 14

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 M, 24 MP, 20 FP, 19 C, 19 SD, 15 V, 16 KD

För res. 14: 91 S

Frånvarande: 21 S, 15 M, 1 MP, 4 FP, 4 C, 1 SD, 4 V, 3 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU40 Granskning av grönbok om den långsiktiga finansieringen av den europeiska ekonomin

Kammaren biföll utskottets förslag.

Utskottets utlåtande lades till handlingarna.

16 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SfU8 Genomförande av direktivet om sanktioner mot arbetsgivare

Punkt 1 (Minimilön)

1. utskottet

2. res. 1 (S, V)

Votering:

189 för utskottet

106 för res. 1

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 91 M, 24 MP, 20 FP, 19 C, 19 SD, 16 KD

För res. 1: 91 S, 15 V

Frånvarande: 21 S, 16 M, 1 MP, 4 FP, 4 C, 1 SD, 4 V, 3 KD

Punkt 5 (Inspektioner m.m.)

1. utskottet

2. res. 5 (SD)

Votering:

277 för utskottet

19 för res. 5

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 91 S, 92 M, 24 MP, 20 FP, 19 C, 15 V, 16 KD

För res. 5: 19 SD

Frånvarande: 21 S, 15 M, 1 MP, 4 FP, 4 C, 1 SD, 4 V, 3 KD

Punkt 6 (Skadestånd m.m.)

1. utskottet

2. res. 6 (V)

Votering:

281 för utskottet

15 för res. 6

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 91 S, 92 M, 24 MP, 20 FP, 19 C, 19 SD, 16 KD

För res. 6: 15 V

Frånvarande: 21 S, 15 M, 1 MP, 4 FP, 4 C, 1 SD, 4 V, 3 KD

Punkt 7 (Övrigt om genomförande av sanktionsdirektivet)

1. utskottet

2. res. 7 (SD)

Votering:

277 för utskottet

19 för res. 7

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 91 S, 92 M, 24 MP, 20 FP, 19 C, 15 V, 16 KD

För res. 7: 19 SD

Frånvarande: 21 S, 15 M, 1 MP, 4 FP, 4 C, 1 SD, 4 V, 3 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU13 Genomförande av blåkortsdirektivet

Punkt 1 (Rättsligt bindande anställningserbjudande)

1. utskottet

2. res. 1 (S)

3. res. 2 (V)

Förberedande votering:

94 för res. 1

15 för res. 2

187 avstod

53 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Elisabeth Björnsdotter Rahm (M) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

190 för utskottet

91 för res. 1

15 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 M, 24 MP, 20 FP, 19 C, 19 SD, 16 KD

För res. 1: 91 S

Avstod: 15 V

Frånvarande: 21 S, 15 M, 1 MP, 4 FP, 4 C, 1 SD, 4 V, 3 KD

Punkt 2 (Övrigt om genomförandet av blåkortsdirektivet)

1. utskottet

2. res. 3 (SD)

3. res. 4 (V)

Förberedande votering:

21 för res. 3

17 för res. 4

258 avstod

53 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Patrik Björck (S) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

262 för utskottet

19 för res. 3

15 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 91 S, 92 M, 24 MP, 20 FP, 19 C, 16 KD

För res. 3: 19 SD

Avstod: 15 V

Frånvarande: 21 S, 15 M, 1 MP, 4 FP, 4 C, 1 SD, 4 V, 3 KD

Punkt 3 (Permanent uppehållstillstånd)

1. utskottet

2. res. 5 (SD)

Votering:

277 för utskottet

19 för res. 5

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 91 S, 92 M, 24 MP, 20 FP, 19 C, 15 V, 16 KD

För res. 5: 19 SD

Frånvarande: 21 S, 15 M, 1 MP, 4 FP, 4 C, 1 SD, 4 V, 3 KD

Punkt 4

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU9 Överflyttning av vissa utlänningsärenden till den ordinarie migrationsprocessen m.m.

Punkt 1 (Ett nytt prövningsförfarande)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

3. res. 2 (V)

Förberedande votering:

19 för res. 1

17 för res. 2

260 avstod

53 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Anita Brodén (FP) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

261 för utskottet

19 för res. 1

15 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 90 S, 92 M, 24 MP, 20 FP, 19 C, 16 KD

För res. 1: 19 SD

Avstod: 15 V

Frånvarande: 22 S, 15 M, 1 MP, 4 FP, 4 C, 1 SD, 4 V, 3 KD

Punkterna 2 och 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU10 Metoder för bedömning av arbetsförmåga

Kammaren biföll utskottets förslag.

KrU4 Mål för friluftslivspolitiken

Punkt 1 (Tio mål för friluftslivet)

1. utskottet

2. res. 1 (MP, V)

Votering:

257 för utskottet

39 för res. 1

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 91 S, 92 M, 20 FP, 19 C, 19 SD, 16 KD

För res. 1: 24 MP, 15 V

Frånvarande: 21 S, 15 M, 1 MP, 4 FP, 4 C, 1 SD, 4 V, 3 KD

Punkt 2 (Tillgänglig natur för alla)

1. utskottet

2. res. 2 (MP, V)

Votering:

257 för utskottet

39 för res. 2

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 91 S, 92 M, 20 FP, 19 C, 19 SD, 16 KD

För res. 2: 24 MP, 15 V

Frånvarande: 21 S, 15 M, 1 MP, 4 FP, 4 C, 1 SD, 4 V, 3 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU26 Ny myndighet för hälso- och vårdinfrastruktur

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU27 En mer samlad myndighetsstruktur inom folkhälsoområdet

Punkt 1 (En mer samlad myndighetsstruktur inom folkhälsoområdet)

1. utskottet

2. res. (S, MP, V)

Votering:

165 för utskottet

130 för res.

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 91 M, 20 FP, 19 C, 19 SD, 16 KD

För res.: 91 S, 24 MP, 15 V

Frånvarande: 21 S, 16 M, 1 MP, 4 FP, 4 C, 1 SD, 4 V, 3 KD

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

17 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Motioner

med anledning av skr. 2012/13:105 Riksrevisionens rapport om utsläpps-
handel för att begränsa klimatförändringen

2012/13:MJ7 av Matilda Ernkrans m.fl. (S)

2012/13:MJ8 av Helena Leander m.fl. (MP)

med anledning av skr. 2012/13:130 Redovisning av AP-fondernas verk-
samhet t.o.m. 2012

2012/13:Fi17 av Jonas Eriksson m.fl. (MP)

Näringsutskottets betänkanden

2012/13:NU21 Förbättrade möjligheter till licensiering av upphovsrätt

2012/13:NU22 Riksrevisionens rapport om administration i struktur-
fundsprojekt

Näringsutskottets utlåtande

2012/13:NU24 Granskning av grönbok om klimat- och energipolitiken
till 2030

Arbetsmarknadsutskottets betänkanden

2012/13:AU11 Effektivare sanktioner för arbetsmiljö- och arbetstidsreg-
lerna m.m.

2012/13:AU12 Etablering av utrikes födda genom företagande

Justitieutskottets betänkande

2012/13:JuU23 Tolkning och översättning i brottmål

Finansutskottets betänkanden

2012/13:FiU21 Vårändringsbudget för 2013

2012/13:FiU34 Utvecklingen inom den kommunala sektorn 2012

Socialförsäkringsutskottets betänkande

2012/13:SfU14 Etableringsförberedande insatser för asylsökande

Trafikutskottets betänkande

2012/13:TU19 Sjöfartsstödet inriktning

18 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 13 juni

2012/13:588 Mälarbanan i Sundbybergs centrum

av *Björn Söder* (SD)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2012/13:589 Innehållet i pelletar

av *Kurt Kvarnström* (S)

till miljöminister Lena Ek (C)

2012/13:590 Nya regler för muskläroinbildningen

av *Hillevi Larsson* (S)

till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

2012/13:591 Det offentliga stödet till regionala flygplatser

av *Hans Hoff* (S)

till näringsminister Annie Lööf (C)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 juni.

19 § Anmälan om skriftligt svar på fråga

Anmäldes att skriftligt svar på följande fråga inkommit

den 13 juni

2012/13:561 Sveriges löfte om klimatbistånd

av *Hans Linde* (V)

till statsrådet Gunilla Carlsson (M)

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 juni.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdet början till och med 6 §
anf. 33 (delvis),
av talmannen därefter till och med 9 § anf. 70 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 12 § anf. 149 och
av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan.....	1
3 § Anmälan om protokollsutdrag från utskott	1
4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
5 § Hänvisning av ärenden till utskott	2
6 § Genomförande av direktivet om sanktioner mot arbetsgivare och genomförande av blåkortsdirektivet.....	3
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2012/13:SfU8	3
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2012/13:SfU13	3
Anf. 1 EVA-LENA JANSSON (S)	3
Anf. 2 DAVID LÅNG (SD).....	5
Anf. 3 EVA-LENA JANSSON (S) replik.....	8
Anf. 4 DAVID LÅNG (SD) replik.....	8
Anf. 5 EVA-LENA JANSSON (S) replik.....	8
Anf. 6 DAVID LÅNG (SD) replik.....	9
Anf. 7 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V).....	9
Anf. 8 MIKAEL CEDERBRATT (M).....	11
Anf. 9 EVA-LENA JANSSON (S) replik.....	13
Anf. 10 MIKAEL CEDERBRATT (M) replik.....	14
Anf. 11 EVA-LENA JANSSON (S) replik.....	14
Anf. 12 MIKAEL CEDERBRATT (M) replik.....	14
Anf. 13 MARIA FERM (MP).....	15
Anf. 14 EVA-LENA JANSSON (S) replik.....	17
Anf. 15 MARIA FERM (MP) replik.....	17
Anf. 16 EVA-LENA JANSSON (S) replik.....	18
Anf. 17 MARIA FERM (MP) replik.....	18
Anf. 18 HANS BACKMAN (FP)	19
Anf. 19 EVA-LENA JANSSON (S) replik.....	22
Anf. 20 HANS BACKMAN (FP) replik.....	22
Anf. 21 EVA-LENA JANSSON (S) replik.....	23
Anf. 22 HANS BACKMAN (FP) replik.....	23
Anf. 23 FREDRICK FEDERLEY (C)	24
Anf. 24 EVA-LENA JANSSON (S) replik.....	26
Anf. 25 FREDRICK FEDERLEY (C) replik.....	26
Anf. 26 EVA-LENA JANSSON (S) replik.....	27
Anf. 27 FREDRICK FEDERLEY (C) replik.....	27
Anf. 28 EMMA HENRIKSSON (KD).....	28
Anf. 29 EVA-LENA JANSSON (S) replik.....	29
Anf. 30 EMMA HENRIKSSON (KD) replik.....	30
Anf. 31 EVA-LENA JANSSON (S) replik.....	30
Anf. 32 EMMA HENRIKSSON (KD) replik.....	30
Anf. 33 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M).....	31
Anf. 34 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik.....	34
Anf. 35 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik.....	35
Anf. 36 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V) replik.....	35

Anf. 37 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M) replik.....	36
(Beslut fattades under 16 §.).....	36
7 § Överflyttning av vissa utlänningsärenden till den ordinarie migrationsprocessen m.m.	36
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2012/13:SfU9	36
Anf. 38 DAVID LÅNG (SD)	36
Anf. 39 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V)	37
Anf. 40 MIKAEL CEDERBRATT (M)	39
(Beslut fattades under 16 §.).....	39
8 § Metoder för bedömning av arbetsförmåga.....	39
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2012/13:SfU10	39
Anf. 41 TOMAS ENEROTH (S)	39
Anf. 42 FINN BENGTTSSON (M).....	42
Anf. 43 TOMAS ENEROTH (S) replik	44
Anf. 44 FINN BENGTTSSON (M) replik	45
Anf. 45 TOMAS ENEROTH (S) replik	46
Anf. 46 FINN BENGTTSSON (M) replik	46
Anf. 47 HANS BACKMAN (FP).....	47
Anf. 48 SOLVEIG ZANDER (C)	47
Anf. 49 TOMAS ENEROTH (S) replik	49
Anf. 50 SOLVEIG ZANDER (C) replik	50
Anf. 51 TOMAS ENEROTH (S) replik	50
Anf. 52 SOLVEIG ZANDER (C) replik	51
Anf. 53 LARS GUSTAFSSON (KD).....	51
Anf. 54 TOMAS ENEROTH (S) replik	53
Anf. 55 LARS GUSTAFSSON (KD) replik	53
Anf. 56 TOMAS ENEROTH (S) replik	53
Anf. 57 LARS GUSTAFSSON (KD) replik	53
Anf. 58 GUNVOR G ERICSON (MP).....	53
Anf. 59 FINN BENGTTSSON (M) replik.....	54
Anf. 60 GUNVOR G ERICSON (MP) replik	55
Anf. 61 FINN BENGTTSSON (M) replik.....	55
Anf. 62 GUNVOR G ERICSON (MP) replik	56
Anf. 63 SOLVEIG ZANDER (C) replik	56
Anf. 64 GUNVOR G ERICSON (MP) replik	56
Anf. 65 SOLVEIG ZANDER (C) replik	57
Anf. 66 GUNVOR G ERICSON (MP) replik	57
(Beslut fattades under 16 §.).....	58
9 § Mål för friluftslivspolitiken.....	58
Kulturutskottets betänkande 2012/13:KrU4	58
Anf. 67 TINA EHN (MP).....	58
Anf. 68 LARS OHLY (V).....	61
Anf. 69 PETER JOHNSSON (S)	62
Anf. 70 GÖRAN MONTAN (M).....	64
Anf. 71 PETER JOHNSSON (S) replik	65
Anf. 72 GÖRAN MONTAN (M) replik.....	66
Anf. 73 PETER JOHNSSON (S) replik	66
Anf. 74 GÖRAN MONTAN (M) replik.....	67

Anf. 75 TINA EHN (MP) replik	67
Anf. 76 GÖRAN MONTAN (M) replik	68
Anf. 77 TINA EHN (MP) replik	68
Anf. 78 GÖRAN MONTAN (M) replik	68
Anf. 79 ULF NILSSON (FP)	69
Anf. 80 PER LODENIUS (C)	70
Anf. 81 LARS-AXEL NORDELL (KD)	71
Anf. 82 TINA EHN (MP) replik	72
Anf. 83 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik	72
Anf. 84 TINA EHN (MP) replik	73
Anf. 85 LARS-AXEL NORDELL (KD) replik	73
(Beslut fattades under 16 §.)	73
10 § Ny myndighet för hälso- och vårdinfrastruktur	74
Socialutskottets betänkande 2012/13:SoU26	74
(Beslut fattades under 16 §.)	74
11 § En mer samlad myndighetsstruktur inom	
folkhälsoområdet	74
Socialutskottets betänkande 2012/13:SoU27	74
Anf. 86 GUNNAR SANDBERG (S)	74
Anf. 87 GUNVOR G ERICSON (MP)	75
(forts. 13 §).....	79
Ajournering.....	79
Återupptagna förhandlingar	79
12 § Frågestund	79
Anf. 88 TREDJE VICE TALMANNEN.....	79
<i>Tidiga insatser för arbetslösa ungdomar</i>	<i>79</i>
Anf. 89 YLVA JOHANSSON (S)	79
Anf. 90 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	79
Anf. 91 YLVA JOHANSSON (S)	80
Anf. 92 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M).....	80
<i>De svenska hushållens skuldsättning.....</i>	<i>80</i>
Anf. 93 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M)	80
Anf. 94 Statsrådet PETER NORMAN (M)	81
Anf. 95 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M)	81
Anf. 96 Statsrådet PETER NORMAN (M)	81
<i>Ojämlig hälsa</i>	<i>82</i>
Anf. 97 GUNVOR G ERICSON (MP)	82
Anf. 98 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	82
Anf. 99 GUNVOR G ERICSON (MP)	82
Anf. 100 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD).....	83
<i>Reformer i förskolan.....</i>	<i>83</i>
Anf. 101 CHRISTER NYLANDER (FP)	83
Anf. 102 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP)	83
Anf. 103 CHRISTER NYLANDER (FP)	84
Anf. 104 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP)	84
<i>Bankers riskbedömningar.....</i>	<i>84</i>

Anf. 105 KARIN NILSSON (C)	84
Anf. 106 Statsrådet PETER NORMAN (M)	84
Anf. 107 KARIN NILSSON (C)	85
Anf. 108 Statsrådet PETER NORMAN (M)	85
<i>Flytt av myndigheter till förorter</i>	85
Anf. 109 MARKUS WIECHEL (SD)	85
Anf. 110 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD)	86
Anf. 111 MARKUS WIECHEL (SD)	86
Anf. 112 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD)	86
<i>Andelen kvinnor i börsbolagens styrelser</i>	87
Anf. 113 MARIANNE BERG (V)	87
Anf. 114 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP)	87
Anf. 115 MARIANNE BERG (V)	87
Anf. 116 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP)	87
<i>Ambulansverksamheten i Västerbottens inland</i>	88
Anf. 117 ANDERS SELLSTRÖM (KD)	88
Anf. 118 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD)	88
Anf. 119 ANDERS SELLSTRÖM (KD)	88
Anf. 120 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD)	89
<i>Arbetet för jämställdhet i EU</i>	89
Anf. 121 JONAS GUNNARSSON (S)	89
Anf. 122 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD)	89
Anf. 123 JONAS GUNNARSSON (S)	89
Anf. 124 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD)	90
<i>Patientsäkerheten i semestertider</i>	90
Anf. 125 AGNETA LUTTROPP (MP)	90
Anf. 126 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD)	90
Anf. 127 AGNETA LUTTROPP (MP)	91
Anf. 128 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD)	91
<i>Ungdomsarbetslösheten</i>	91
Anf. 129 JENNY PETERSSON (M)	91
Anf. 130 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M)	92
Anf. 131 JENNY PETERSSON (M)	92
Anf. 132 Arbetsmarknadsminister HILLEVI ENGSTRÖM (M)	92
<i>Uppsalas äldreomsorg</i>	93
Anf. 133 LENA HALLENGREN (S)	93
Anf. 134 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD)	93
Anf. 135 LENA HALLENGREN (S)	93
Anf. 136 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (KD)	94
<i>Bindande anställningsavtal vid arbetskraftsinvandring</i>	94
Anf. 137 EVA-LENA JANSSON (S)	94
Anf. 138 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M)	94
Anf. 139 EVA-LENA JANSSON (S)	95
Anf. 140 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (M)	95
<i>Anställning av personer med funktionsnedsättning</i>	95
Anf. 141 GUSTAV NILSSON (M)	95

Anf. 142 Statsrådet PETER NORMAN (M).....	96
Anf. 143 GUSTAV NILSSON (M)	96
Anf. 144 Statsrådet PETER NORMAN (M).....	96
<i>Karriärtjänster i förskolan</i>	97
Anf. 145 IBRAHIM BAYLAN (S).....	97
Anf. 146 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP)	97
Anf. 147 IBRAHIM BAYLAN (S).....	97
Anf. 148 Statsrådet MARIA ARNHOLM (FP)	98
Anf. 149 TREDJE VICE TALMANNEN.....	98
13 § (forts. från 11 §) En mer samlad myndighetsstruktur inom folkhälsoområdet (forts. SoU27).....	98
Anf. 150 EVA OLOFSSON (V)	98
Anf. 151 HENRIK RIPA (M)	100
Anf. 152 GUNNAR SANDBERG (S) replik	101
Anf. 153 HENRIK RIPA (M) replik	101
Anf. 154 GUNNAR SANDBERG (S) replik	102
Anf. 155 HENRIK RIPA (M) replik	102
Anf. 156 GUNVOR G ERICSON (MP) replik	103
Anf. 157 HENRIK RIPA (M) replik	103
Anf. 158 GUNVOR G ERICSON (MP) replik	104
Anf. 159 HENRIK RIPA (M) replik	104
Anf. 160 RICKARD NORDIN (C) replik.....	104
Anf. 161 GUNVOR G ERICSON (MP) replik	105
Anf. 162 RICKARD NORDIN (C) replik.....	106
Anf. 163 GUNVOR G ERICSON (MP) replik	106
Anf. 164 RICKARD NORDIN (C) replik.....	106
Anf. 165 MAGNUS SJÖDAHL (KD)	107
Anf. 166 ISMAIL KAMIL (FP).....	108
(Beslut fattades under 16 §.)	109
14 § Riksrevisionens rapport om statens insatser inom ambulansverksamheten.....	109
Socialutskottets betänkande 2012/13:SoU28	109
Anf. 167 LENA HALLENGREN (S)	109
Anf. 168 ISABELLA JERNBECK (M).....	110
(Beslut fattades under 16 §.)	112
Ajournering.....	112
Återupptagna förhandlingar	112
15 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 12 juni.....	112
KrU9 Kulturmiljöns mångfald	112
FiU40 Granskning av grönbok om den långsiktiga finansieringen av den europeiska ekonomin	114
16 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	114
SfU8 Genomförande av direktivet om sanktioner mot arbetsgivare	114
SfU13 Genomförande av blåkortsdirektivet.....	116
SfU9 Överflyttning av vissa utlänningsärenden till den ordinarie migrationsprocessen m.m.	117

SfU10 Metoder för bedömning av arbetsförmåga	117	Prot. 2012/13:122
KrU4 Mål för friluftslivspolitiken	118	13 juni
SoU26 Ny myndighet för hälso- och vårdinfrastruktur	118	<hr/>
SoU27 En mer samlad myndighetsstruktur inom folkhälsoområdet	118	
SoU28 Riksrevisionens rapport om statens insatser inom ambulansverksamheten	119	
17 § Bordläggning	119	
18 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	120	
19 § Anmälan om skriftligt svar på fråga	120	
20 § Kammaren åtskildes kl. 16.18	121	

Prot. 2012/13:122
13 juni

Tryck: Elanders, Vällingby 2013